ŞEHİR KÜLTÜR SANAT
MART 2018 SAYI: 15
Ücretsizdir
Yerel Süreli Yayın
ISSN: 2548-0081
E-ISSN: 2564-7113

İMTİYAZ SAHİBİ
Kayseri Büyükşehir Belediyesi adına
Kayseri Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri
Hüseyin BEYHAN

GENEL YAYIN DANIŞMANI
Yusuf YERLİ

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Dursun ÇİÇEK

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Salih ÖZGÖNCÜ

YAYIN KURULU
Ahmet Selman AKYURT
Prof. Dr. Celalettin ÇELİK
Dursun ÇİÇEK
Fehmi GÜNDÜZ
Mustafa İBAKORKMAZ
Dr. Faruk KARAARSLAN
Ayşe ÖNDER
Salih ÖZGÖNCÜ
Mehmet SARIÇİÇEK
Osman YALÇIN
Yusuf YERLİ
İlyas YILDIRIM

FOTOĞRAF KURULU
Dursun ÇİÇEK
Ali SARAÇOĞLU
Abdullah KOÇ
Faik ÇİFTÇİ
Fatih ÇOLAK

YAYIN KOORDİNATÖRÜ
Ahmet Deniz DOĞAN

GÖRSEL YÖNETMEN
Ali SARAÇOĞLU

KAPAK GÖRSELİ
Metin ŞİMŞEK

İLETİŞİM
Milli Mücadele Müzesi
Tacettin Veli Mah. İnönü Bulvarı No.72
38050 Melikgazi / KAYSERİ
t: (0352) 220 70 50 - 90
sehir38@kayseri.bel.tr
www.kayseri.bel.tr

şehir
kültür sanat

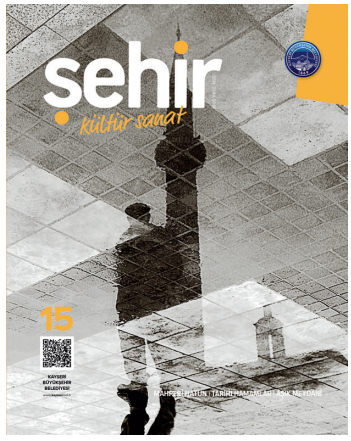

YAPIM
bilge tasarım atölyesi

Barbaros Mahallesi Oymak Caddesi
Sümer Hukuk Plaza A-Blok No: 8 Kat: 10/55
Kocasinan - Kayseri
t: +90 352 221 16 16
bilgi@bilgegrafik.com

BASKI
M GRUP MATBAACILIK
Kayseri Organize Sanayi Bölgesi
8. Cadde No: 7 38070
Melikgazi-Kayseri
t: +90 352 321 24 11
f: +90 352 321 24 19
mgrup@mgrup. com

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltılma hakları yalnızca Kayseri Büyükşehir Belediyesi'ne aittir. Yazılı izin olmadıkça makul alıntılar dışında bir kısmının ya da tamamının çoğaltılması yasaktır. Yayımlanan yazıların hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

▲ Sultan Sazlığı | Ahmet Burak Güralp

başkandan...

Şehir'imizden Selamlar...

Zaman hızlı akıyor... Bizler zamanı ancak fikirle, kültürle, sanatla durdurabilir, doldurabilir ve değerlendirebiliriz. Alımlı yaşam yerine anlamlı hayat ancak etik ve estetik dokunuşlar ve duyuşlarla mümkün olabilir. Zamanı ve mekânı yaşanılır kılan şey anlamdır. İnsanı olgunlaştıran şey ise anlam arayışıdır. Kayseri tarih boyunca kültür ve sanatın en önemli merkezlerinden ve geçiş yollarından biri olmuştur. İpek yolu ticaret yolu olmanın yanı sıra kültür yolu da olmuştur. Kayserimizin her alanda gelişmesi, güzelleşmesi, kalkınması ve kollanması konusunda sorumluluk makamında bulunan kişiler olarak; şehrimizin tarihten tevarüs ettiği değerleri bir yandan korurken diğer yandan o değerlere yeni değerler katmak ve daha bir zenginleştirmek için gayretlerimizi artırmamız gerekiyor.

Ocak ve Şubat ayı bu anlamda özellikle Şehir Akademi ve Film Akademi ile ilgili planlamalarımızı ve hazırlıklarımızı yaptığımız bir dönem oldu. Atölyelerimize yeni öğrencilerimiz yeni hocalarımız katıldı. Akademilerimiz henüz yılını doldurmadan eser üretmeye başladı bile. Şehir Akademi öğrencilerinin yazılarını dergi sayfalarımızda okuyorsunuz. Film Akademi öğrencilerimiz de eserlerini üretmeye başladılar ve yakında öğrencilerimizin eserlerini (kısa filim ve belgesellerini) ulusal yayınlarda ve yarışmalarda göreceğimizi şimdiden duyurmak isterim.

Dergilerimiz de (Şehir ve Düşünen Şehir) bu ilkeler doğrultusunda (zamanı ve mekânı anlamlandırma) yine dolu içerikleri ile ellerinize, evlerinize, masalarınıza gelmeye devam ediyor.

Bu sayıda; Kayserimizin tarihi açısından önemli bir buluş ve gelişme diyeceğimiz Zürafa fosili ile ilgili süreci Prof. Dr. Osman Özsoy hocamızın kaleminden okuyacaksınız. Tarihçi Serdar Kozan Kayserimizin sembol isimlerinden Hunat (Mahperi) Hatun'u yazdı. Mahperi Hatun'un şehrimizle özdeşleşen hayatını ilgiyle okuyacaksınız. Şehir ve Düşünce bölümünde bu kez Kayseri dışından bir misafirimiz var. Mustafa Everdi beyin şehrimizle ilgili izlenimlerini keyifle okuyacaksınız. Mimar Sinan'ın İzinde bölümünde Önder Kaya Hocamız, Sinan ustamızın izinden bu kez bizi Suriye'ye götürüyor. Kayserili kıymetli tarihçimiz Mehmet Çayırdağ belgesel niteliğindeki yazısında Kayseri'nin Tarihi Hamamları'nı ele alırken bir anlamda şehrimizin tarihi su kültürüne de göndermelerde bulunuyor.

Şehrimizi ziyaret eden önemli edebiyatçılarımızdan Hayati İnanç'ın kültür ve sanat hayatımızla ilgili değerlendirmeleri gerçekten sohbeti kadar zevkli ve güzel. Mustafa İbakorkmaz'ın kaleminden ve kelamından okuyacaksınız. Şehir ve Hafıza bölümümüzde bu sayıda Kayseriyi fotoğraflayan Metin Şimşek beyin fotoğraflarını seyredeceksiniz. Hepsi birbirinden güzel fotoğraflar şehrimizin mekan tasavvuruna yeni bir anlam katıyor. Mehmet Akif Coşkun'un yine fotoğraflar üzerinden Kayseri mekanları ile ilgili okumaları ise gerçekten derin ve anlamlı. Şehrin Yüzleri bölümümüzde Kayseri musikimizin önemli simalarından Aşık Meydani'yi Yrd. Doç. Dr. Levent Değirmencioğlu yazdı. Türkü tadında keyifli bir yazı. Prof. Dr. Gaffar Çakmaklı Mehdiyev hocamızın, Arşak Alboyacıyan'ın Gözü ile Erciyes yazısı ise bir kitap tanıtımının da ötesinde, bir Ermeni yazarın şehrimizin en önemli simgesi olan Erciyes ile ilgili izlenimlerini de içeriyor.

Akademi Günlüğü, Kayseri Mutfağı ve Kayseri'den kültür ve sanat haberleri ile dergimiz yine dop dolu...

Baharın bereketi ile yeni sayımızda yeni konular ve yazılarla buluşmak dileğiyle...

Mustafa ÇELİK
Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı

içindekiler...

ŞEHİR VE GÜNCEL

Kayseri'de Zürafa Fosili

Prof. Dr. Osman Özsoy

6

MİMAR SİNAN'IN İZİNDE

Suriye'de Kayseri Nefesi

Önder Kaya

28

TARİH

Kayseri'nin Tarihi Hamamları

Mehmet Çayırdağ

36

PORTRE

Mahperi Hunat Hatun

Serdar Kozan

14

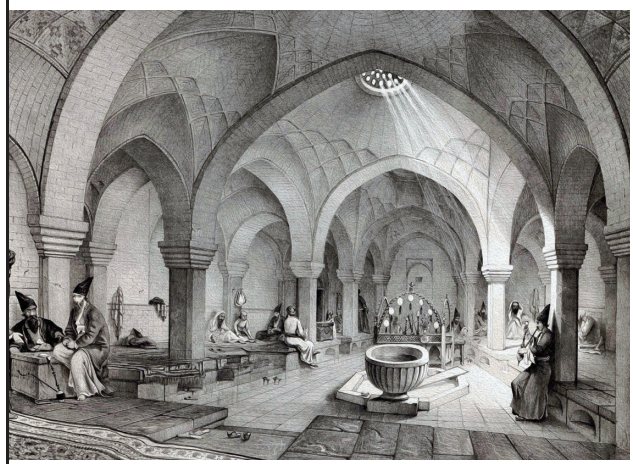

ŞEHİR VE DÜŞÜNCE

Kayseri Deyince

Mustafa Everdi

22

SÖYLEŞİ

Hayati İnanç'la Sohbet

Mustafa İbakorkmaz

46

ŞEHİR VE HAFIZA

Dursun Çiçek

52

FOTOBİYAT-FOTOYORUM

Fotoğraf Üzerine Düşünceler

Mehmet Akif Coşkun

60

BÜSAM AKADEMİ

Hangi Sanat?

İsmail Doğu

64

Akademi Günlüğü

68

KİTABİYAT

Arşak Alboyacıyan'ın Gözü ile Erciyes

Prof. Dr. Gaffar Çakmaklı Mehdiyev

72

ŞEHRİN YÜZLERİ

Âşık Meydanî Türküleri

Yrd. Doç. Dr. Levent Değirmencioğlu

78

SOFRA

Gilaboru

Şehir Kültür Sanat

84

KÜLTÜRDEN

Şehirden Kısa Kısa Haberler

Şehir Kültür Sanat

86

Kayseri'de Zürafa Fosili

Prof. Dr. Osman Özsoy

Bir Fosil Hikayesi

2016'nın Eylül sonlarında Kayseri'de gerçekleşen "Kültürel Birikimin Korunması ve İşlevlendirilmesinde Melikgazi Örneği" toplantısında Mehmet Çayırdağ'ın dile getirdiği ve fosillerle ilgili bölgemizden verdiği bilgilere kadar "fosil" kelimesi benim hayatımda da bu satırları okuyan kişilerin neredeyse %90'ınınki gibi bir öneme sahipti. Bir de ilkokuldan beridir öğrendiğimiz; canlıların ölümünden sonraki kalıntılarının uzunca yıllar toprak altında oksijensiz kalarak çözülmesi ile fosil kaynaklı petrol, doğal gaz, kömür gibi yakıtların oluşması bilgisi...

1970'li yıllarda yurt dışında çalışan ve yurda dönen bir işçimizin hayvan otlatırken bazı kayalara saplanmış ve yerden fışkırırcasına çok belirgin yer yer oldukça büyük kemik parçaları dikkatini çekmiş. Bu görüntüleri Avrupa'da gittiği müzelerden edindiği bilgilerle birleştirince bunların fosil olabileceği aklına gelmiş. Buluntuların yoğun olduğu mevkiin zarar görmemesi için kendine göre önlemler almış, bazı kemiklerin üzerini kapatmış ve yetkililere ulaşmaya çalışmış. İşte o günden Eylül 2016'ya kadar geçen sürede bu olgu birkaç kez Kayseri kamuoyunda dile getirilse ve

▼ **Keçi Çobanı Murat**

heyecan yaratsa da kısa zaman sonra saman alevi misali unutulmuş.

Mezkûr toplantıda bunu duyunca derhal buluntu yerini önce bulmaya, bulduktan sonra ilk defa fosilleri gözlemlemeye çalıştık. Kalabalık bir ekiple yaptığımız yüzey incelemesi neticesinde aynen ilk fark eden kişi gibi neredeyse yerden ve kaya içlerinden çıkmaya çalışan son derece belirgin kemikler fark ettik. Her bakımdan değerli olduğu için özenle dokunup, fotoğraflayıp, yerde serbest olanlardan da örnek aldık. Ve şu soruyu kendimize sorduk: Bunlar gerçekten fosil mi? Kaç yaşında? Ve hangi canlıya ait?

Yüzey incelemesine katılanların ortak gayreti (özellikle Ali Murat Yamaç) ve ikili ilişkileri ile Nevşehir Müze Müdürlüğü ve Sofular Kazı Ekibi'ne ulaştık. Zira benzer bir fosil yatağının ve ilgi çekici buluntuların tam da yanı başımızdaki bir ilçede çalışıldığını biliyorduk. Önce telefonla anlattık. Daha sonra resimleri paylaştık. Fakat kazı ekibinden uzman Ayhan Yiğit Bey: "bu böyle olmaz gelip yerinde bakalım" dedi. Ertesi gün tekrar aynı yere varınca çok heyecanlandık. Uzmanın hayreti bizi daha da heyecanlandırdı: "Gözünüzü kapatıp açsanız bölge aynen Sofular fakat Sofulardan daha büyük bir yatak. Üstelik çok daha fazla fosil var. Çoğu zürafa ağırlıklı ve geç miyosen devreye ait 5. 3 – 9 milyon yıllık olabilirler..." Bu açıklama üzerine ilk defa elimizdeki kemik parçasının milyonlarca yıl yaşında olması onu bir anda sıradanlıktan çıkardığı gibi insan

Anadolu'nun doğu-batı ve kuzey-güney doğrultularında bir geçiş bölgesi olması şimdilerde fosillerine ulaştığımız canlılar içinde tercih edilen bir bölge olduğunu göstermekte. Tek veya sürüler halinde bu canlıların ölmesi ve fosilleşmesi Anadolu'ya son derece zengin bir miras ve ev sahipliği hakkı tanımaktadır. Bu sebeple bugüne kadar yapılan çalışmalardaki zengin kaynaklara, çok daha zengin yenilerinin eklenmesini beklemekteyiz.

ömrünün ne kadar kısa olduğunu bir kez daha hissetmemizi sağladı. Fosillerle uğraşmaya başlayınca sayılar yanında altı tane bazen sekiz tane sıfır kullanılması da ayrı ilginç bir durum.

Elimizdeki buluntuya ait bilgi sahibi olunca hem paylaşmak hem de bir yol haritası belirlemek için Büyükşehir Belediyesini ziyaret ettik. Başkan Mustafa Çelik Bey de hem anlatılanlardan hem de elimizdeki buluntudan oldukça etkilendi. Kentin doğal ve ortak mirası olarak korunmalı ve hatta buluntular Bilim Merkezi'mizde sergilenmeli gibi son derece rasyonel bir de öneri getirdiler.

İl Kültür Müdürlüğü'ne başvurup buluntulara ait bilgilerle kurtarma kazısı talebinde bulunduk. Olayın basına yansıması ile M.T.A.'nın Tabiat Tarihi Müzesi başta olmak üzere birçok müze ve ilgiliden mesaj, telefon aldık. Hatta bazılarıyla alanı tekrar tekrar inceledik. Kurtarma kazısı izni çıkıncaya kadar hem bizlerin hem de kentimizin biraz daha bu konulara eğilmesi ve bilgi sahibi olması için bir fırsat doğdu ve beklemeye başladık.

▲ Zürafa Fosil Yatağı

Altı Aylık Mola

Fosiller bitki, hayvan ve kabuklu deniz canlılarına ait olabilirler. Daha da ilginç bir örnek ise amber (kehribar) örneğidir. Çoğunlukla soğuk ülkelerdeki çam ağaçları reçinesi içine sıkışmış ve neredeyse canlı gibi gözüken böcek ve sürüngenleri içeren fosiller daha ilginç. İnsanlık tarihini, en iyi elimizdeki yazılı belgelere ve belgelerle aktarılan bilgilerle öğreniyoruz. Malum ki mutlak doğru için bu konuda her zaman ihtilaf, şüphe düşünülür. Bazı sebeplerle bir ülkenin yazdığı tarihi bir başka ülke kabul etmez. Fakat olaya doğanın tarihini yazmak açısından bakarsak son derece nesnel ve neredeyse şüphe götürmez veriler karşımıza çıkmaktadır. Doğanın, dünyanın, evrenin tarihini yazmaya, anlamaya çalışan bilimlerin isimlerini yazsak bu sayfa dolar. Konu fosil olunca bu çok geniş ilgi ve çalışma alanını; biyoloji, coğrafya, jeoloji, jeofizik, arkeoloji ve bunların alt çalışma ve ilgi alanlarına indirgeyebiliriz. Elbette örneğin, yaş tayini ve laboratuvar çalışması çok disiplinli (fizik, kimya, tıp, veterinerlik vb.) bir başlıktır. Kısaca doğanın tarihi yazılırken ki en önemli materyallerden biri de şüphesiz fosillerdir. 1

Omurgalı fosillerdeki çalışmalar arkeoloji bilimi altında devam etmekte. Son derece özveri, sabır, bilimsel altyapı, disiplinler arası düşünme isteyen bir konu. Bu noktada ülkemizin paleontolog ve osteolog sayısının artmasını umut ediyoruz. Zira kazı başkanlarının kazı yapacağı alan sayısı sınırlaması, bir geçiş bölgesi olan Anadolu'nun fosil yatakları bakımından son derece zengin olması ve de kazı alanı sayısının çokluğu ihtiyaç duyulan paleontolog ve osteolog sayısını da artırmaktadır.

Fosillerin ve dünyamız gibi sayısız gök cisminden birinin yer aldığı uzayda bulunan üzerinde yaşadığımız dünyanın yaşı hep merak konusu olmuştur. 1950'li yıllara kadar dünyanın yaşı kabaca tahmin

edilmekteyken, magmatik kayaçlardan elde edilen zirkonyum mineralinin (bir kristalinin) incelenmesiyle neredeyse dünyanın yaşının 4, 5 milyar yıl olduğu tespit edilmiştir. 2 Burada yaş tayini için birçok yöntem kullanılırken radyometrik yaş tayini (U^{235}/ U^{238} yarılanma ömürleri o. 7/4. 5 milyar yıl ve Th^{232} yarılanma ömrü yaklaşık 14 milyar yıl) ve paleontolojik yaş tayini en sık karşımıza çıkan yöntemlerden bazılarıdır. Çok basitçe: Yaş tayin edilecek mineralde kurşuna (izotopuna) bakılır. En önemli ve zaman içinde diğer izotop miktarları artarken aynı/sabit miktarda bulunan/kalan izotop Pb^{204}'tür. Bir buluntunun/örneğin yaşı PB^{204} miktarının genel kurşun miktarından çıkarılmasıyla kalan kurşun miktarıyla belirlenir.

Gezegenimizi etkileyen olayların başında tektonik hareketler ve depremler gelmektedir. Fakat gezegenimiz bu uzun jeolojik süreçler boyunca üzerindeki kara parçalarının büyüklükleri, yerleri, kara parçaları arasındaki sular, denizler, kara üzerindeki göller, kutupların biçim ve konumları sürekli değişmiştir. Asıl ilginç olanı da bu değişimlerin halen devam etmekte olması. 3 Bir örnek vermek gerekirse, yeryüzü içinde hapsedilen katı veya çoğunlukla eriyik haldeki cevher ve magmanın ihtiva ettiği manyetik maddelerin varlığı dipol bir oluşumu karşımıza çıkarır; kuzey ve güney. Bu iki kutup kavramı günlük hayatımızda yön bulmadan tutun da, mimaride yapıların konumlandırılmasına kadar birçok alanda karşımıza çıkar. Yapılan çalışmalar ve bilimsel veriler ışığında yeryüzü için kuzey-güney yön değişimi en hızlı 1,000 en yavaş 20,000 yılda gerçekleşmekte ve son gözlemler bu değişiminin tahmin edilenden daha hızlı gerçekleşebileceği yönünde. 4

Bu olağanüstü değişimler milyonlarca yıldır tekrar etmekte. Özellikle Anadolu'nun doğu-batı ve kuzey-güney doğrultularında bir geçiş bölgesi olması şimdilerde fosillerine ulaştığımız canlılar içinde tercih edilen bir bölge olduğunu göstermekte. Tek veya sürüler halinde bu canlıların ölmesi ve fosilleşmesi Anadolu'ya son derece zengin bir miras ve ev

sahipliği hakkı tanımaktadır. Bu sebeple bugüne kadar yapılan çalışmalardaki zengin kaynaklara, çok daha zengin yenilerinin eklenmesini beklemekteyiz. Gerek Sofular ve gerekse buluntu lokalitelerinden birinin Kızılırmak etrafında olması bölgemizdeki fosil yataklarının belirli bir coğrafik konuşlanım sergilediği fikrini akla getirebilir. Bu açıdan bakıldığında gerek Yamula Barajı etrafındaki kaynaklar gerekse Sofular fosil yatakları ya Kızılırmak havzası üzerinde ya da havzaya çok yakın olarak karşımıza çıkmaktalar. Canlıların su ve yiyecek ihtiyacının karşılanması için Kızılırmak havzasının bir cazibe merkezi olduğu anlaşılmaktadır. Bu konuda bölgemizden verebileceğimiz bir diğer örnek de 1950'li yıllarda Alman bilim adamlarının Pınarbaşı köylerinden birinde yaptıkları çalışma olsa gerek. Kazıdan elde edilen ve daha sonra müzeye teslim edilen günlük kullanım eşyaları, el baltaları ve en önemlisi de fosiller olmuştur. İlginçtir ki bu köy de Zamantı Irmağı havzasında yer almaktadır.

▲ Fosil Fuaye Büyükşehir

Keçiden Fosile Değişen Bir Hayat

Kurtarma kazı izni için altı ay kadar bekledik. Aslında bu yazının başkahramanı Murat. Fakat Murat'ın da hayatını değiştiren ve sonunda bizleri fosile ulaştıracak canlı keçi oldu. Buraya kadar biraz karışık gelmiş olabilir ama okuyunca hak vermemek imkânsız.

Murat Yamula Barajı etrafındaki köylerden birinden olmasına karşın köyde kalmayı ve çalışmayı tercih etmemiş biri. Kayseri'de reklam işi yapan bir firmada çalışmaya başlıyor. Gerek şehir içi gerek şehir dışında/ilçelerdeki reklam panolarının, totemlerin kontrolü, bakımı ve reklam afişlerinin değişikliği işini yapıyor. Her şey yolunda giderken yağmurlu bir günde ilçelerden birinde bulunan totemdeki reklam afişi değiştirilirken olmayacak bir şey oluyor ve elindeki metal enerji nakil hattı teline temas ediyor. Akıma kapılması bir tarafa bir de oldukça yüksekten yere çakılıyor. Murat sonrasını hatırlamıyor. Uzunca süre yaklaşık iki buçuk ay kadar yoğun bakım ve serviste tedavisine devam ediliyor. Taburcu olduğunda yürüme problemi yanı sıra ellerini ve parmaklarını neredeyse kullanamıyor. Tedavinin devamında ayak ve eller için fizik tedavi veriliyor.

Murat önce işini bırakıyor ve sağlığı için köyüne dönme kararı alıyor. Bir müddet sonra ailesi bir keçi alıyor ve o güne kadar hiç bilmediği ve yapmadığı bir işe can sıkıntısından dolayı mecbur oluyor. Keçi diğer hayvanlar gibi değil; inatçı, kontrolü zor, hareketli, yediklerini seçen, bitkinin sapını/gövdesini yiyen koyuna nispet keçi çiçeğini yemekte. İlk günler çok zorlanan Murat, keçi arkasından inip, çıkıp yürüyerek akşamları keçinin sütünü harekette zorlanan parmaklarıyla sağmaya çalışarak üzerine de sütünü el ve ayaklarına sürüp, içerek yeni bir yaşam düzenine geçmeye çalışıyor.

Zaman içinde keçi sayısını artırıp orta büyüklükte bir sürüye evrilen keçiler; daha fazla arkasından koşmayı, akşamları saatlerce süt sağmayı da beraberinde getiriyor. İlginçtir ki Murat hiç farkında olmadan yavaş yavaş daha mobil hale geliyor. Murat hem ellerindeki hem de ayaklarındaki bu mucizevi iyileşmeyi görünce çobanlık işini neredeyse meslek ediniyor ve hayatını değiştiren bu hayvanlarla deyim yerindeyse arkadaş oluyor.

Keçi çobanı olan ve onları dağda

▲ Fosil Trilobid

▲ Kehribar ve Fosilleşmiş Canlılar

▲ Obsidyen

tepede otlatan Murat dikkatli biri ve zamanı çok. Hayvanlara olan sevgisinin bitkilere yansıması ve doğanın güzelliklerini görüp belki de içinde var olan koruma bilincinin daha güçlü şekilde ortaya çıkması etrafına sanki yüzey araştırması yaparcasına daha dikkatli bakmasını sağlıyor. İlk fark ettiği fosil olduğunu bilmediği su seviyesi çekilince yarısı toprak dışına çıkmış uzunca bir boynuz oluyor. Yetkililere haber verip korunmasını istiyor. Gelen yetkililerle konuşması ve onlardan öğrendiği bilgiler ve merakıyla okuması hayatına fosil kavramını sokuyor. O günden sonra etrafına bu gözle bakıp daha önce sıradan ve taş/kaya veya parçası gibi gördüklerinin aslında birer fosil parçası olduğunu fark ediyor.

Neredeyse eş zamanlı olarak kentin bir başka yerinde bulunan zürafa fosilinden basın yoluyla haberdar olunca hemen bize ulaşıp elindeki fotoğrafları bizlerle paylaştı. Derhal buluntu yerine gittik. İlk fark ettiğimiz zürafa fosilleriyle kıyaslanmayacak kadar büyük buluntuların neredeyse tamamen açıkta olduğuydu.

Hazır zürafa fosilleri için bir kurtarma kazısı yapılacakken ve bir çalışma ekibi kurulacakken bu lokalitenin de aynı şekilde değerlendirilmesi ve çalışmaya dâhil edilmesi için İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü-Kayseri Müze Müdürlüğü-Kayseri Büyükşehir Belediyesi ve ÇEKÜL Vakfı arasında bir protokol yaparak çalışmalar için ilk adımı atmış olduk. Buluntu yerini bilimsel danışma kurulunda yer alacak akademisyenler ve A. Serdar Altuntuğ ile Kasım 2017 başlarında ziyaret edip, fosil yatağının zenginliğini, çeşitliliğini ve ne denli büyüklükte bir alanı kapladığını anlamaya çalıştık. Prof. Dr. Okşan Başoğlu'nun buluntular üzerinden ilk tespitleri miyosen devreden ağırlıklı olarak hortumlu memeli familyasına ait çok zengin ve çeşitli fosiller olduklarını ifade ettiler.

Gerekli kurtarma kazısı için izin yazıları ve diğer prosedürlerin zaman alacağını, yaklaşan kış şartlarını, yağışları, dalgaları da düşünerek tamamen yüzeye çıkmış, korumasız buluntulardan birkaç parçanın (daha sonra kazı ekibine teslim edilmek üzere) Büyükşehir Belediyesi Meclis gündeminde yer alan "kurtarma kazıları-fosil-protokol" çerçevesinde meclis salonunda cam bir kasa içinde

▲ **Hortumlu Memeli Fosili**

sergilenmesini sağladık. Meclis üyelerinin neredeyse tamamının üzerinde görüşecekleri bir konu için bu şekilde görsel olarak bilgilendirilmeleri de son derece etkili ve dikkat çekici oldu.

Büyükşehir Belediyesi girişindeki fuaye alanında iki ay kadar sergilenen buluntular daha sonra özenle Bilim Merkezi'ne nakledildi. Sömestr tatiliyle öğrencilerin ziyaretlerinin arttığı merkezde fosil kasası, çocuk ve gençlerin ilgiyle izlediği, buluntularla ilgili bilgi edindiği oldukça heyecan verici bir köşede yer almıştır.

Geldiğimiz nokta itibarıyla, önümüzdeki yıllarda Bilim Merkezi ve Müze Müdürlüğü bünyesinde fosillere ait bir bölümün olacağını artık tahmin edebiliriz. Milyonlarca yıldır bizlerden önce buralarda yaşamış canlılara ait fosillerin sergilenmesi kentimizin değerini ve cazibesini de artıracaktır. Hele hele çeşitli, nadir bulunan, tüm kemikleri yerinde, aile fertleriyle birlikte fosillere ait kemiklerin ferah mekânlarda sergilenmesi her bakımdan önemlidir. Akademide ve yerel yönetimlerde ulusal ve uluslararası çalışmaların ve işbirliklerinin kapısını aralayacak, genç akademisyenlere açık bir laboratuvar vazifesini görecek, meslek tercihi yapacak gençlerimize bir alternatif sunacak çok sevindirici ve kritik bir eşiğin yanında olduğumuzu söyleyebiliriz.

Elbette bir keçi çobanının dikkatinden ve koruma bilincinden bir kentin ne derecede istifade ettiği şüphesiz ortada. İyi ki, Murat gibiler halen içimizde. Bu bilinç ve nitelikteki kişilerin genç nesillere, doğayı tahrip edenlere, kaçak kazı yapan definecilere rol model olması en büyük umut ışığımız. ■

Kaynaklar:

1. Başoğlu, O., Kapadokya Bölgesi Omurgalı Fosil Yatakları, Bilgin Kültür Sanat Yayınları, Ankara (2016).
2. http://oralhistories.library.caltech.edu/32/1/OH_Patterson. pdf (Görüntülenme Tarihi: 25. 01. 2018)
3. Ketin, I. Genel Jeoloji. Cilt 1. İTÜ Yayını. 1982.
4. https://www.scientificamerican.com/article/earth-s-impending-magnetic-flip/ (Görüntülenme Tarihi: 25. 01. 2018)

Mahperi HUNAT HATUN

Okumayı ve yazmayı öğrendiğim Mustafa Güneş Hocama...

Serdar Kozan

"Dedem Korkut eydür;
Karılar dört dürlüdür.
Birisi solduran soptur,
birisi dolduran toptur,
birisi evi tayağıdır,
birisi nice söylersen bayağıdır.

Evin tayağı oldur ki: Yazı yabandan eve bir udlu konuk gelse, er adam evde olmasa, ol ânı yedürür, içirür, ağırlar, azizler, gönderür. Ol Ayişe Fatıma soyudur. Hânum! Anun bebekleri bitsün, ocağına buncılayın avrat gelsün!"

Dede Korkut Oğuznamelerinin girişinde yer alan bu metin bir kadının aile ve toplum hayatındaki yerini ortaya koyması açısından mühimdir. Kadın çadırı ayakta tutan direğe benzetilmekte ve o olmazsa çadırın çökeceği yani ailenin var olamayacağı vurgulanmaktadır. Kadının Türk milletindeki yeri sadece aile ile sınırlı değildir.

Kadim zamanlardan itibaren kadın Türk devletlerinde de yönetimde söz sahibi olmuştur. Türk hakanlarının eşleri katun veya hatun unvanı kullanmaktaydı. Büyük hatunun Türk olması ve asil bir soydan gelmesi hususuna ehemmiyet gösterilir ve tahta daha ziyade onun evladından birisi çıkardı. Orhun Abideleri'nde Bilge Kağan "*Tanrı, Türk milleti yok olmasın, millet olsun diye atam İlteriş Kağan ve anam İl Bilge Hatun'u yükseltmiş*" diyerek Gök Türk devletinin kuruluşunda kadının rolünü ortaya koymaktadır. Yine Attila'ya gönderilen Bizans elçisi Priskos'un önce Arıkhan Hatun ile görüştüğü ve Türk hatunlarının devlet meclisi niteliğinde olan kurultaya katıldıkları kaynaklarda sabittir. Hatta eşlerini kaybeden bazı hatunlar bizzat hükümdarlık yapmışlardır ki bunların en fazla tanınanı Türkistan'ı istilaya kalkışan Pers imparatoru Büyük Kiros'u ağır bir mağlubiyete uğratarak ortadan kaldıran Tomris Hatun'dur. Ancak hatunların her zaman doğru kararlar verdikleri ve faydalı olduklarını da söylemek mümkün değildir. Hani Çinli katuna kanan kağan vardı ya...

İslam'ın kabulü sonrasında hatunların yönetimdeki etkinlikleri devam etmiştir. Büyük Selçukluların en ünlü veziri Nizamülmülk, Siyasetname eserinde "Acem hükümdarları devrinde kadınların siyasi bir tesiri olmazdı. Türkistan hakanları ve Türkmen padişahları devlet işlerinde kadınların fikirlerini üstün tutarlar." diyerek Türk devletlerinin siyasi meselelerinde kadının rey hakkı olduğuna ve kararlara tesir ettiğine işaret etmektedir. Büyük Selçuklu döneminin en önemli ve kudretli hatunu hiç şüphesiz Karahanlı prensesi olan Sultan Melikşah'ın eşi Terken Hatun'dur. Türkiye Selçukluları döneminde ise Mahperi Hunat Hatun...

HUNAT

Hunat... Kelimenin asıl şekli Huand olup Farsçadır. Farsçaya Türklerin kullandığı hatun / katun unvanı bozularak Huand / Hond şeklinde geçmiş olup "büyük hatun ve efendi" manasını haizdir. Mir'at-ı Kayseriyye'nin müellifi Ahmet Nazif Efendi, Huvand şeklinde kullanmakta ve Selçuklu sultanlarına ait özel bir unvan ya da eski bir usul olarak Selçuklu ailesinden hükümet koltuğuna varis olan kişiye verilen unvan şeklinde açıklama getirmektedir. Evliya Çelebi ise Ahund Hatun demektedir. Hondî / Hundî şeklinde kullanımı da mevcuttur. Hunat ve Hatun aynı manaları ihtiva etmesine rağmen galat-ı meşhur lügat-ı fasihten evladır hükmü gereği yazımızda Mahperi Hunat Hatun ifadesini kullanacağız.

25 YILDIR

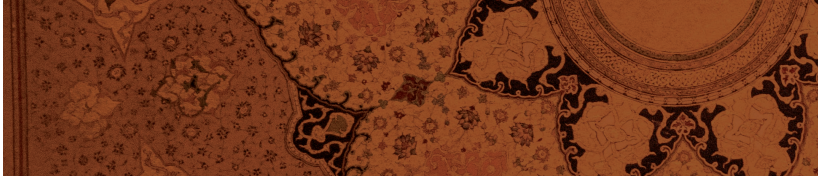

MAHPERÎ

Alaeddin Keykubad, kardeşi İzzeddin Keykavus ile girdiği saltanat mücadelesini kaybederek Malatya kalesinde hapsedilmişti. Burada mukadder sonunu bekleyen Alaeddin Keykubad, kardeşinin ani vefatıyla Selçuklu ileri gelenleri tarafından tahta çıkarıldı. Yazıcızade Ali tarafından "*Oğuz hanlarından ve Oğuz neslinden İslam sancaklarını ve alemlerini onun gibi yüceltici bir sultan gelmemiştir*" şeklinde nitelenen I. Alaeddin Keykubad tahta çıktıktan sonra başkent Konya'ya geldi. Burada devlet işlerini düzene koyan Sultan Alaeddin önemli görevlere tayinler yaptı. Osman Turan'ın ifadesiyle "*Türk hükümdarlarının karakteristik vasfı olan cihan hâkimiyeti mefkuresi*" ve Kızıl Elma fikrine sahip olan Sultan Alaeddin ilk seferini o dönemdeki adıyla Kalonoros Kalesi üzerine düzenledi.

1204'de gerçekleşen IV. Haçlı Seferi amacından saparak Kudüs yerine İstanbul üzerine gerçekleşmiş ve Bizans İmparatorluğu yıkılarak İstanbul'da bir Latin Krallığı kurulmuştu. Bu durumdan faydalanan Bizans valileri bulundukları şehirlerin hakimi durumuna yükselmiş ve bağımsız hareket etmeye başlamıştı. İşte Kalonoros Kalesi'nin hakimi de Ermeni asıllı Kyr Vard'dı. İbni Bibi tarafından "*dikeni yüzünden rahat olmayan latif ve taze açılmış bir gül gibi*" şeklinde tarif edilen, sarp kayalıklar üzerinde yer alan ve alınması çok zor olan kale karadan ve denizden kuşatıldı. Kuşatmanın başlamasından iki ay sonra Sultan Alaeddin, adeti olduğu üzere teheccüd namazını kılıp uyudu. İbni Bibi'ye kulak verelim:

"*Rüyasında güzel yüzlü ve melek çehreli bir şahsın kendisine şu sözleri söylediğini gördü.*

Bu sarp kalenin başka bir örneği yoktur. Kimsenin orda savaş yapmaya gücü yoktur.

Fakat cihanı yaratan senin destekçindir. Böyle bir kaleyi almak da ancak senin işindir.

Askerin göğe saldırsa, güneşin beynini dağıtır.

Eğer deniz tarafından savaşa girersen, timsah korkudan karaya kaçar.

Yine de böyle muazzam bir taht yeri ancak Allah'ın yardımıyla alınabilir.

Sultan bu müjdenin sevinciyle uykudan uyanınca divit isteyerek bu beyitleri bir kağıt parçasına yazdı."

Sultan Alaeddin Keykubad gördüğü bu rüyanın da tesiriyle deniz tarafından taarruz emri verdi. Dayanamayacağını anlayan Kyr Vart, teslim olmak için görüşmelere razı olduğu bildirmek zorunda kaldı. Kalonoros'un adı Sultan'ın adına nispetle Alaiye adını aldı. Merhum Osman Turan, Alaiye adının Alanya'ya dönüştürülmesi hakkında serzenişte bulunmakta ve "*Türkiye Cumhuriyeti devrinde bir hars buhranına uğradığı, milli kültür ve tarih şuuru sarsıldığı için bu büyük Selçuklu sultanına ait bu isim bozularak şehre Alanya denilmiş; böylece hem tarihe saygısızlık gösterilmiş ve hem de isim Rumca bir şekle sokulmuştur.*" demek-

◄ **Hunat Hatun Külliyesi**

▲ Mahperi Hatun Sandukası

tedir. Teslim şartlarını ihtiva eden antlaşma maddelerinden birsi de Kyr Vart'ın kızı ile Sultan'ın evlenmesiydi. Sultan Kyr Vart'ın kızını karşısında görünce, fethi kendisine müjdeleyen rüyasındaki kız olduğunu anladı ve ağzından gayri ihtiyarî "*Mahperi*" sözleri döküldü. İşte bu andan itibaren Sultan I. Alaeddin'in ilk eşinin adı Mahperi Hunat Hatun olarak kaldı.

MAHPERİ HUNAT HATUN "DİNİN VE DÜNYANIN YARDIMCISI"

Alaiye'nin fetih tarihi olarak kaynaklarda farklılıklar yer almakla birlikte Anadolu Selçukluları – Alaeddin Keykubad ve Zamanı eserinin sahibi Yavuz Selim Burgu, kuşatmanın Aralık 1221'de başlamış olması gerektiğini belirtmektedir. Buna nispetle Alaiye'nin fethinin 1222'de gerçekleştiği ve dolayısıyla Sultan Alaeddin ile Mahperi Hunat Hatun'un da aynı yıl içinde evlendikleri anlaşılmaktadır. Sultan Alaeddin'in 1237'de Kayseri'de zehirlenerek öldürülmesine kadar geçen sürenin sonlarına kadar Mahperi Hatun, ihtida etmemiş ve Hrıstiyan olarak kalmaya devam etmiştir.

Mahperi Hunat Hatun'un İslam'ı kabulünde dönemin büyüklerinden olan Şeyh Turesan Veli Hazretleri'nin manevi etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Menkıbeye göre Mahperi Hunat Hatun, Müslüman olmasına vesile olan Şeyh Turesân-ı Veli'ye hürmet duymakta ve ona bir hizmette bulunmak istemekteydi. Bunun üzerine Şeyh Turesan-ı Veli, Erciyes'e çıkarak ortası delik olan ve bugün türbenin önünde duran büyük bir siyah bazalt taşı fırlattığı, taş hızla giderken "yavaş taşım yavaş" dediği ve taşın durduğu yere "durağım" demiştir. Taşın durduğu yer Mahperi Hunat Hatun tarafından Şeyh Turesan-ı Veli'ye bağışlanmış, tekke inşa edilmiş ve vakıf olarak İncesu çevresindeki bazı yerler tevcih edilmiştir. Halk arasında bu sebepten dolayı tekkenin bulunduğu tepeye Tekke Dağı, bulunduğu ovaya Yavaş Ovası ve türbenin yerine de Durağım denilmektedir. Sarp Tekke Dağı'nda bulunan dikdörtgen planlı tekkede mescit, çilehane, mutfak, 40 şehitler odası ve Şeyh

Mahperi Hatun, Selçuklu İmparatorluğunun önemli şahsiyetlerinden, büyük bir Sultan'ın eşi ve bir başkasının validesi... Savaş meydanlarının ok vızıltıları ve vahşi aygırların kişnemeleriyle yankılandığı çalkantılı 13. yy Türkiye'sinde sahne bulan bir destanın başrolündeki isim...

Turesan-ı Veli'nin sandukasının yer aldığı oda yer almaktadır. Mehmet Çayırdağ'ın aktardığı kitabesinde "*Bu imaretin (şehitlik, meşhed) yapımı, Keykubad'ın oğlu büyük sultan, dinin ve dünyanın yardımcısı, Acem ve Arab sultanlarının sultanı, fethin babası, mü'minlerin emîri'nin Keyhüsrev'in saltanatında büyük Melîke dinin ve dünyanın temiz hanımı hayrat sahibi tarafından 640 senesinde emredildi*" ibaresi tekkenin Mahperi Hunat Hatun tarafından 1242'de yaptırıldığını kanıtlamaktadır. Hayrettin Oğuz, Erciyes'in Evliyaları adlı gezi yazısında Mahperi Hunat Hatun'un bu sarp dağa tekkeyi yaptırmasını övmekte ve "*O zamanki imkanlarla buraya gerekli malzemeyi taşıyıp bu binayı yaptırmak gerçekten büyük bir kadirşinaslık olup, Hatun'un Allah yolundaki cehd vasfını ortaya koymaktadır.*" demektedir.

GARAZ VE HASET

Ancak Mahperi Hunat Hatun hakkında menfi fikirler taşıyanlar da yok değildir. Tartışmalar özellikle Mahperi Hunat Hatun'un İslam'ı geç kabul etmesinin sebepleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bilindiği üzere Sultan I. Alaeddin Keykubad ikinci evliliğini Eyyubi hükümdarı Melik Adil'in kızı olan iffetli ve satvetli Melike-i Adile olarak tanınan Gaziye Hatun ile yapmıştır. Asil bir soydan gelen ve Türk devlet telakkisine göre Sultan I. Alaeddin Keykubad'ın resmi eşi olan Gaziye Hatun'a karşı Mahperi Hunat Hatun'un bir kıskançlık hissetmesi doğaldır. Yavuz Selim Burgu, daha başlangıçta Sultan Alaeddin'in Eyyubi sultanına kızı ile evlenmek istediğini iletmek için görevlendirdiği Hokkabazoğlu'nun Malatya'da zehirlenerek öldürülmesinde ve gelin alayını karşılamak için yine Malatya'ya gelen Sultan Alaeddin'in boynunda şişen urlar sebebiyle kuvvetli bir rahatsızlığa yakalanmasında ve zor kurtulmasında Mahperi Hunat Hatun'un rolü olduğu kanaatindedir.

Sultan Alaeddin Keykubat'ın üç oğlu ve iki kızı olmuştur. Mahperi Hunat Hatun'dan Gıyaseddin Keyhüsrev isimli oğlu ve adını bilemediğimiz bir kızı; Melike-i Adile Gaziye Hatun'dan ise İzzeddin Kılıç Arslan ve Rükneddin Süleyman isimli iki

▲ Şeyh Turasan Veli Türbesi

oğlu ve bir kızı dünyaya gelmiştir. Sultan Alaeddin Keykubad sağlığında, Melike-i Adile Gaziye Sultan'dan doğan oğlu İzzeddin Kılıç Arslan'ı veliaht tayin etmiş ve bütün devlet adamlarını ona yeminle biat ettirmişti. Hunat Hatun Manzûmesi ile ilgili muhteşem bir makale kaleme almış olan Haluk Karamağaralı, "*Sultanın zehirlenip ölmesi üzerine, bazı emirlerin muhalefetine rağmen, Sadettin Köpek'in entrikaları ile Gıyaseddin Keyhusrev tahta çıkarılmıştır. Alaeddin Keykubad ile onaltı yıl süren evliliği devamınca Hıristiyan kalmış olan Mahperi Hatun'un ancak onun ölümünden sonra ihtida etmesi herhalde birtakım mühim sebeplere dayanmak lazım gelir. Bu hadise, kanaatimizce, Gıyaseddin Keyhusrev'in tahta çıkarılması sırasında, anasının Hristiyan olması dolayısı ile doğması muhtemel bir muhalefeti ünlemek maksadı ile izah olunabilir.*" diyerek Mahperi Hunat Hatun hakkında ağır bir eleştiri getirmektedir.

Sultan Alaeddin'in zehirlenerek ölmesinden sonra tahta çıkan II. Gıyaseddin Keyhüsrev, Melike-i Adile Gaziye Sultan'ı Ankara Kalesi'nde hapsettirerek Sadettin Köpek vasıtasıyla yay kirişi ile boğdurarak şehit etti. Gaziye Hatun'un Kayseri'de yer alan Çifte Kümbet'te medfun bulunduğu Kayseri Şehri eserinin müellifi Halil Edhem Eldem tarafından tespit edilmiştir.

ESARET

1243 Kösedağ Savaşı'nda Türkiye Selçuklu Devleti, Moğollar karşısında çok ağır bir mağlubiyet alarak inkıraz devrine girdi. Bu savaştan sonra Moğollar hızla Anadolu'yu istila ederek taş üstünde taş ve omuz üstünde baş bırakmadılar ki bu kıyımdan en acı paylardan birisini Kayseri aldı. Mahperi Hunat Hatun, kızıyla birlikte Moğolların eline düşmemek için Çukurova'da bulunan Sis Ermeni Prensi Hetum'a sığındı. Ancak Ermeni Hetum, Türklere olan düşmanlığı sebebi ve Moğollara yaranmak maksadıyla Mahperî Hunat Hatun ve kızını Moğol komutanı Baycu Noyan'a teslim etti. Baycu Noyan, Mahperi Hunat Hatun ve kızını Tebriz'e götürdü. Bu esaretin ne kadar sürdüğü tam olarak belli olmamakla birlikte iki yıldan fazla olması muhtemeldir. Mahperi Hunat Hatun esaretten kurtulduktan sonra Kayseri'ye dönerek mazbut bir hayat sürdü ve hayır işleriyle uğraştı. 1254'te hayatta olduğunu bildiğimiz Mahperi Hatun'un vefat tarihi de tam olarak tespit edilememiştir. Karamağaralı, türbenin tarihlendirilmesine dayanarak 1260 – 1270 arasında vefat etmiş olabileceğini belirtmektedir.

HUNAT HATUN KÜLLİYESİ VE HAYRATI

Mahperi Hunat Hatun denilince ilk akla gelen hiç şüphe yoktur ki Hunat Camii ve Külliyesi'dir. 1237 – 1246 yılları arasında inşa edilen 2,203 metrekareyi havî külliye, 48 ayak üzerine kurulan caminin yanında medrese, hamam ve türbeden oluşmaktadır. Halil Edhem külliyeyi "*Camii, medrese ve türbeden meydana gelen bu binalar, gerek genel görünüşü, gerekse yapılış şekliyle, değil Kayseri'nin, belki Anadolu'da bulunan Selçuklu eserlerinin en güzel ve en önemlilerinden sayılır. Adı geçen binalar, İçkale'nin dışında doğu yönündedir. İşlenmiş ve süslenmiş bölümleri de dâhil olmak üzere, bütün binalar Kayseri yöresinden çıkan sarımtırak esmer bir taş ile yapılmıştır.*" şeklinde tarif etmektedir. Ahmet Nazif Efendi ise cami ve yeri için "*Huvant Hatun cami-i şerifi Araba Pazarı denilen Bakkallar ve Keresteciler çarşısının yakınında bulunan fevkalade sağlam ve metin ve pek hoş bir cami-i güzindir.*" demektedir. Haluk Karamağaralı süslemelerle ilgili

olarak "*Caminin içi ve dışı çok sadedir. Tezyinat mihrapla minber ve taç kapılarda toplanmıştır.*" diyerek buralardaki işlemeleri övmektedir. Taç kapılarda geometrik figürler hâkimdir. Çivisiz kündekarî tekniğiyle yapılan minberin, oyma kafes işçiliğiyle işlenen çift kanatlı kapısı ve korkulukları Türk ahşap sanatının en güzel örneklerinden birisidir.

Hunat Camisinin üç kapısı bulunmaktadır. Bunlardan doğu ve batıda yer alanları taç kapı olup kuzeydeki küçüktür. Batıdaki taç kapının üzerinde "*Allah'ın mescidlerini, ancak Allah'a ve ahiret gününe inanan, namazı kılan, zekâtı veren ve Allah'dan başkasından korkmayan kimseler imar ederler. İşte hidayet üzere oldukları umulanlar bunlardır.*" mealindeki Tevbe suresinin 18. Ayeti yer almaktadır. Yine batıdaki kitabede "*Bu mübarek mescidin yapılmasını, fetihler babası, dünya ve dinin yardımı ve emanı, Keykubad'ın oğlu Keyhüsrev zamanında, yüksek mertebe sahibi, zahide, saliha, dünya ve dinin safveti, hayırların öncüsü büyük valide emretmiştir. Allah onun yüceliğinin gölgesini daim ve iktidarını kat kat eylesin. Bu yapı yüz otuz beş senesi şevval ayında inşa edilmiştir.*" yazmaktadır. Doğuda yer alan taç kapının üzerindeki kitabede ise "*Bu mübarek mescidin yapılmasını, fetihler babası, dünya ve dinin yardımı ve emanı, Keykubad'ın oğlu Büyük Sultan Keyhüsrev zamanında, dünya ve dinin safveti, Büyük Melike Mahperi Hatun emretmiştir. Allah onun yüceliğinin gölgesini devamlı kılsın. Sene altıyüz otuzbeş*" ifadeleri yer almaktadır.

Medresenin caminin inşasından önce Alaeddin Keykubat zamanında tamamlandığı düşünülmektedir. Medrese ile ilgili Evliya Çelebi'ye kulak verelim. "*Ahund Hanım Medresesi eski tarz, büyük bir bina medresedir ki, burada bir kere Bismillah diyen mahrum kalmayıp elbette müfessir, muhaddis ve müellif olmuştur.*"

Hamam, çifte hamam şeklinde olup erkekler ve kadınlar kısmı ayrıdır. Hunat Hamamı ile ilgili halk arasında meşhur olan bir hikâyeyi nakletmeden geçmeyelim. Cami inşaatını her gün denetleyen Mahperi Hunat Hatun'un dikkatini bir gün işçilerden birisi çeker. İşçi bir taşı sırtlanıp duvarın dibine kadar getirmekte ama duvara konulmadan tekrar alıp götürmekte ve bu hareketi sürekli tekrarlamaktadır. Mahperi Hatun bunun üzerine işçiyi yanına çağırıp bunun sebebini sorar. İşçi utana sıkıla gece rüyasında ihtilam olduğunu ve sabah imkân olmadığı için gusledemediğini söyler. Bu haldeyken de cami duvarına taş koymak istemediğini anlatır. Bunun üzerine Mahperi Hunat Hatun, caminin inşaatını durdurarak önce hamamın inşaatını tamamlatır.

Cami ve medresenin ortasında yer alan ve büyük ihtimalle yapıya sonradan ilave edilen türbede üç sanduka bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Mahperi Hunat Hatun'a, ikincisi büyük ihtimalle onun kızına ve üçüncüsü de II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in kızı Selçukî Hatun'a aittir. Mahperi Hunat Hatun'un sandukasının kitabesinde "*Bu kabir, Keykubad oğlu, dünya ve dinin koruyucusu merhum Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in annesi, namuslu, saadetli, şehide, takva sahibi, ibadet ehli, dindar, mücadeleci, korunmuş, adalet sahibi, dünyada kadınların sultanı, iffetli, temiz, çağının Meryem'i, zamanının Hatice'si, maruf dost, binlerce mal sadaka veren, din ve dünyanın yüz akı, hanım hanımefendi Mahperi Hatun'undur. Allah cümlesine rahmet eylesin.*" yazmaktadır.

Tokat'ın Pazar ilçesinde bulunan Hatun Hanı ile Yozgat'ın Karamağara kasabasında yer alan Çınçınlı Sultan Hanı'nın Mahperi Hunat Hatun tarafından inşa ettirildiği katidir. Ayrıca Çekerek Suyu Hanı, Tahtoba Hanı, İbibse Hanı ve Ezine Pazar Hanı'nın da onun tarafından yaptırıldığı kuvvetle muhtemeldir.

▲ **Şeyh Turasan Veli Sandukası**

Katrine Branning, Ay Sultan isimli romanında Mahperi Hunat Hatun'un hayatını konu etmekte "*Mahperi Hatun, Selçuklu İmparatorluğunun önemli şahsiyetlerinden, büyük bir Sultan'ın eşi ve bir başkasının validesi... Savaş meydanlarının ok vızıltıları ve vahşi aygırların kişnemeleriyle yankılandığı çalkantılı 13. yy Türkiye'sinde sahne bulan bir destanın başrolündeki isim... Mahperi, inşa edenlerle yıkanların yaka paça olduğu bir çağda, aşk ve nefretin aynı anda kol gezdiği rekabet dolu bir sarayda ismiyle özdeş dolunay gibi ışıltılı bir şahsiyetti ve onuruyla ayakta kalabilmeyi başarabilmişti. Parlak zekâsı ve çetin direnciyle hem erkek hem kadın rakiplerinin, Moğollarla savaşların, yolsuzluk ve ihanetin üstesinden gelerek İmparatorluğun en etkili figürlerinden birisi haline gelmişti.*" demektedir.

Selçuklu sahasının tartışmasız otoritesi merhum Osman Turan, Mahperi Hunat Hatun hakkında "...*Türk sarayında ve kuvvetli İslam medeniyeti içinde yaşayan hatun bir müddet sonra hem ihdida etmiş ve hem de dindarlığı ve hayır işlerine düşkünlüğü ile de tanınmıştır.*" hükmünü vermektedir. Bezm ü Rezm eserinin müellifi Esterabadî ise "*Hunat Hatun, Rum asıllı olup soylu ve güzel bir kadındı. Onun değerinin üstünlüğü, yaptığı iyilikler ve hayırlar...*" diyerek övgüsünü belirtmektedir. Bize de hayırla yâd etmek düşer. Mekânı cennet olsun. ▪

Kayseri Deyince

Mustafa Everdi

▲ Foto.: Hasan Yılmaz

TARİH VE TALİH

İnsan mı paraya hâkim olmalı yoksa para mı insana diye sorunca cevabımız ilki olur her zaman. Hayat bunu sınamakla geçer. Paraya mecbur mu ediliyoruz yoksa cezalandırılıyor muyuz? Takasın zorlukları zaman içinde değişim aracı olarak parayı icat etmiştir. Takas edecek bir eşya varsa elimizde, paraya ulaşırız. O zaman para ile yaptığımız tercihler bizi ele verir. Tercihlerimizin sıhhatini öğrenebilmek için cebimizde alınteri-üretimle kazanılan para olmalı. Başkasının parası ile yapılan 'harcama zevki' ölçü değildir.

Kayseri deyince paranın tezahürlerini hayatın içinde, şehirde, evlerde görmek şaşırtıcı gelmez. Parasız olmak, Kayseri'de zordur; yoksunluğun dinsel teşviki yaygın değildir, belki de hor görülür. Böylece insanlar çalışmaya, üretime zorlanır.

Tarih ve talih yan yana düşer, bazen karşı karşıya gelir Kayseri'de. Nesilden nesle devredilen bir bellek var diyorlar. Kara gün görenlerin her zaman yedekte bir akçesi olur. Hayatın içinde imtihanlarla almıştır dersini. Atasözümüz bile var; Ak akçe kara gün içindir.

Kayseri'nin stratejik mevkii, orduların-fetih ve işgallerin durağı olmasına

yol açar. Bir şehrin kaderine tarihin, coğrafyanın çekimi yön verir. Kayseri'nin stratejik konumu, Hatti, Hitit, Asur, Roma, Bizans, Sasani, İslam fetihleri dönemi, Selçuklu, Moğol, Osmanlı, Timur yolu üzerindeyse görmeden geçilemez; fethetmeden, yıkmadan ve yapmadan... Kayseri'nin önemi inkâr edilemez bu nedenle. Hiçbir güç de görmezlikten gelememiş. Adı bile Kayser'in şehri, imparatorlara layıksa elbette her dönem bunun hakkını verecek sakinleri olacaktır.

Felaketler eksik olmamıştır başında. Feleğin çemberinden geçerken kaderin bin bir halini de görmüştür.

'*Kayseri kalesinin Moğolların eline geçmemesi için direnmişler, kahramanca dayanmışlardır. Baycu idaresindeki Moğollar şehre girerek, Kayseri'yi koruyan ahileri kılıçtan geçirmişlerdi. Çok sayıda kadın ve kız esir edilip, götürülmüş, şehir baştanbaşa yakılıp, yıkılmıştı.*'[1]

"*O dönemde İlhanlı idaresine bağlı bir genel vali iken zamanla müstakilleşecek*

1 Cemal Anadol, **Türk - İslam Medeniyetinde Ahilik Kültürü ve Futuvvetnameler**, Kültür Bakanlığı S. 62

▲ Foto.: Serkan Özkan

olan Ertenâ'nın başşehri Kayseri olacaktır. Ancak seyyahımız (İbn Battuta) orada iken Ertenâ'nın başşehri henüz Sivas idi; Ertenâ o sırada herhalde evvelce bahsettiğimiz İlhanlı vârisi Celâyirli (Büyük) Hasan'a bağlı olarak Orta Anadolu'yu yönetiyordu. Ebu'l-Fidâ şehir hakkında der ki: 'Burası gayet yeşildir; ağacı, bahçesi, meyvesi, gözeleri çoktur. Son derece sağlam bir kalesi ve saltanat konağı vardır. İsmi (eski Roma) Kayseri'ne nispetle verilmiştir.'"[2]

Her ne kadar tarihten beri süregelen önemi, Osmanlılar zamanında geriye düşmüşse de Kayseri sadece Kayseri değildir. Kendisinden fazla bir imge. Anadolu sürekli atılım yapmak, gelenleri istihdam edebilecek işler bulmak zorunda. Bu tedbirli ve tutumlu olmayı gerektirir. Kayseri üzerine sosyal medyada bir paylaşımda "Babam ilkokuldan mezun olunca abaküsünü tespih yapan babaannemi özledim." diyordu.

Selçuklular döneminde payitaht Konya'yı bile gölgede bırakacak hareketliliğin merkezindeydi Kayseri. Bu ihtişam, Ahi Evran'ın Konya halkına gücenip Kayseri'ye gelmesiyle zirveye çıkar. Uzun sürmez Kayseri'deki ikameti ancak kurduğu ahi teşkilatı organizasyonunda tekrar mamur bir şehir haline gelir Kayseri, her alanda imalat ve üretim artışında bu etki hissedilir. Moğol işgalinden sonra şehir yağmalanınca Kırşehir'e yerleşir Ahi Evran. Moğol yağması ve Ahi Evran'ın ayrılmasına rağmen Kayseri'de ahilik ruhu ve üretime yönelik ceht kalıcıdır. Anadolu'da birçok şehirde örgütlediği ahilik Kayseri'de zirveye çıkmıştı çünkü. Küllerinden yeniden doğmak için böyle temel bir geleneği sürdürür Kayseri. Üretim güçtür, zenginlik ve güvendir. Kayseri ganimet ve yağmanın getirdiği rehavetten uzak üretimin gücüne dayanmıştır her zaman. İktisadi toplumu belirleyen şey kitaplarda yazılan değildir. Hayatın kendisidir ve sosyo-kültürel sermayenin ekonomik üretime yönelen enerjisi ortaya çıkmakta gecikmez.

Kayseri, bu enerjinin sinerjiye yönelen dayanışması ile ekonomik değer üretebiliyor her zaman.

'Ömer Ağa'yı anlamak için Kayseri'yi bilmek gerekir. Orta Anadolu'nun en güç doğa şartlarının eklendiği bölgeydi Kayseri. Bozkır uzanıyordu alabildiğine, insanın yaşamasına geçit vermek için, durmadan pençe pençe savaş istiyerek...'[3]

Kayseri her yönüyle ihmal edilemez bir şehir. Ancak ticari zekâ ve üretim konusundaki başarısı nereden kaynaklanır? Belki her şehir için bu soruyu sormak lazım. Ancak Kayseri için elzem bir soru.

Orta Anadolu, Ankara, Niğde, Kırşehir ve Kayseri, Bozok havalisi demektir. Bu bölge içinde kendi yerini her zaman ayrıcalıklı tutabilen Kayseri olmuştur yine de. *'Çekyatları ilk kez Kayseri'de birileri küçük bir atölyede üretti. O dönemde*

2 (Ebu'l-Fidâ, Takvîm, s. 383; **MEB İslâm Ans.**, C. 6, s. 486.) İbn Battuta Seyahati içindeki dipnotta

3 Nimet Arzık, **Ak Altının Ağası**, s. 25

her eve bambaşka bir hava getiren çekyat efsanesi.'[4] Kayseri'yi mobilya merkezi haline getirdi kısa bir sürede. Modern hayatın, apartmanlarda küçülen mesken gerçeğinin doğurduğu ihtiyaca pratik bir çözümdü. Bu yüzden tuttu ve bugün her evde birkaç adet bulundurmak zorundayız artık.

Orta Asya'da çadırlar içine dilimlenerek asılan eti koruma bilgisi, aradan geçen bin yıllar sonra Kayseri'de pastırma sektörüne dönüşmüş ve şehrin alamet-i farikası olmuştur neredeyse.

Kayseri dindar olmasına rağmen, üretim, ekonomik büyüme, istihdam sağlama çabaları arasında ne bir çelişki ne de bir çatışma görmüştür. Çalışmaya tutkuyla bağlı, kârını ince ince hesaplayan bir insanın böyle bir düşünüş içinde olması lüks bir beklentidir. İstihdam ettiği insanların sayısı, onlara sağlanan imkânlar mutlu olmaya da dindar hissetmeye de yeter de artar bile.

İBN BATTUTA GÖZÜYLE

"Nekde'den Kaysârya'ya (=Kayseri] doğru yola çıktık. Bu şehir de Irak padişahının hükmü altındadır. Ülkenin önemli merkezlerinden biridir. Irak ordu birlikleri burada üsleniyor. Yukarıda bahsettiğimiz Alâeddîn Ertenâ Bek'in hatunlarından biri de bu şehirde ikamet ediyor. Bu hatun, Ertenâ'nın kadınları arasında iyi kalpliliği ve cömertliği ile tanınmıştır. Irak sultanı ile de akrabalığı var. Kendisine, ulu, yüce anlamına gelen 'ağa' kelimesiyle hitap olunur ki padişahlarla ilişiği olan herkese ağa denilir. Kadının asıl adı Togay Hatun'dur.

Bu şehirde ahılardan Emir Ali'nin tekkesinde konakladık. Bu adam çevredeki ahıların önde gelenlerindendir. Şanlı bir beydir aynı zamanda! Şehrin nüfuz sahibi âyan takımından bir grubu vardır onun. Tekkesi sağlam yapılı bir binadır; yiyeceklerinin bolluğu, kandilleri ve döşemeleriyle gördüğümüz zaviyelerin en güzellerinden biri. Dergâh mensupları veya başkaları her gece Emir Ali'nin yanında toplanır, bu yolda olanların gösterdikleri ilginin iki katını gösterirler.

Yörenin törelerinden biri de hükümdar bulunmadığı takdirde şehirde ahıların idareyi ellerine almaları, bir nevi hükümet etmeleridir. Ahı, gücü ölçüsünde gelen gideni ağırlar, giydirir, misafirin altına binek verir. Davranışları, buyrukları ve ata binişleriyle tıpkı bir hükümdar gibi hareket ediyorlar!'[5]

▲ Foto.: Hasan Zer

Kayseri'de bulunan tarihi eserler, kadın sultanlarla iftiharını bugün de sürdürüyor; Ahilikten nasibini, küllerinden yeniden dirilmek dinamizmini devam ettirdiği gibi.

CUMHURİYET DÖNEMİNDE

Osmanlı, İstanbul-Bolu-Tosya-Çorum üzerinden yeni bir yolu daha kullanışlı kılmıştı. Güzergâhlar da başkente göre değişebilir, siyaset ve stratejinin yöneldiği coğrafyanın etkisiyle. Kayseri Osmanlı döneminde İç Anadolu'da kendi halinde bir şehir olarak kaldı bu yüzden. Türkler tarafından 1067 yılında fethedilmesine rağmen Osmanlı Devletine katılması geç bir dönemde mümkün oldu. Osmanlı'nın stratejik ve lojistik öncelikleri Kayseri'yi kapsamıyordu belki de.

Kayseri, Türkiye Cumhuriyeti döneminde yine önemli bir şehir haline geldi. Kendi çabasıyla, üretim gücüyle konumunu belirledi yani. "*Velzen (1978:*

4 Muharrem Kaşıtoğlu, **60'lar Hikâye 70'ler Terane 80'ler Şahane**; Birharf Y. S. 114
5 İbn Battuta, **İbn Battuta Seyahatnamesi** I. Cilt s. 306 YKY

184)'in, 1974-75 yılları arasında Kayseri'de yaptığı bir saha araştırmasında Kayseri'yi sanayi kapitalizmi yönünde ilerlemeye yöneltecek herhangi bir gelişmenin bulunmadığı tespitine rağmen gerçekleşmiştir."[6] son zamanlardaki büyük atılımı.

Kayseri'yi yakından izlersek bunu apaçık göreceğiz. Kayseri'nin serüveni, Anadolu'nun serüvenidir bir yönüyle. Nimet Arzık'ın dediği gibi "*Zekiyi aptala, renkliyi soluğa, doluyu boşa, gürbüzü cılıza, oyalayıcıyı iç sıkana, çağlıyanı durguna tercih etmek hakkı*" her zaman bakidir Kayseri'nin.

Kayseri'nin yetiştirdiği Sabancıların babası Ömer Ağa'yı anlattığı kitabında *Nimet Arzık "Hayata Kayseri'nin en yoksul köylerinden Akçakaya'da başlamıştı. Ceyhan'da balya basmış, Adana'da atılım yapmış, İstanbul'da tepeye varmış, güçlü, renkli doğal şefti. Dar kaba hiç bir zaman akmamıştı.*

Kendi deyimiyle 'içine daha fazla rahmet yağsın' diye, kabını geniş tutabilmişti."[7]

Kabı her zaman geniştir Kayseri'nin.

"ÇALIŞMAK İBADETTİR"

Kayserili çok dinler, çok sabırlıdır. Zamanında karar verir.

Kayseri tahammül edebilir. Çünkü geleneğin baskın olduğu Kayseri'de babaya karşı gelen oğul yok gibidir, hâlâ... Baba karşı gelen evladını affetse bile çevre affetmez. (N. Arzık) Muhannet kavramına atfedilen önemden kaynaklanır belki de. Muhtaç olmayacaksın kimseye, paranın kıymetini borç isteyince anlarsın.

Batıda insanın bu dünyada mutlu olmasını isteyen dini yaklaşımlar, çok fazla araştırma ve inceleme konusu olmuştur. Kitabi olan, sosyal olayları tanımlayıp kategori haline getirir. Kayserilinin kafasının açlığını dünyanın bütün kitapları doyuramaz. Kayseri anlayışı arttıkça bilgi açlığının farkına varan sezgisel bir iklim. Dünyayı öğrenmek günlük yaşayışımızdaki ihtiyaçlara göre şekillenir. Yurtdışına ihraç yapma ihtiyacı doğarsa o zaman pasaport, vize, döviz, yabancı dil gündemine girer. İnsanlar bilgi açlığından ölmez ama yeterli gıda almazsa ölebilir. İhtiyaçlardan fazlası elindeyse yeni bir yatırıma, plana, projeye ihtiyaç doğar. O zaman bilgiyi, bilgiyi üretecek üniversiteyi, yetişmiş insan faktörünü gündemine almaya başlar.

Kurum ve kuruluşlar topluma hizmet etsin, insanların mutluluğunu sağlasın diye oluşturulur. Yoksa başlarındaki insanlar mutlu olsun diye değil. Kayseri bütün

6 Aylin Yonca Gençoğlu; Kayseri'de Küresel Kapitalizme Uyum Mekanizmaları, **Muğla Ü. Edebiyat Bölümü VII. Ulusal Sosyoloji Kongre bildirileri** II. Cilt. S. 683-696

7 N. Arzık; **Ak Altının Ağası**, s. 27

şehrin sorumluluğunu duyarak yaklaşır meseleye. Camiler ibadet etmek için vardır elbette ancak "çalışmak da ibadettir." Kayseri'den çıkan büyük zenginlerin Adana-İstanbul'a taşınmasında görüldüğü gibi hayatın-ekonominin-büyümenin ihtiyaçlarına cevap verebilmek, zamana ve imkâna bağlıdır. Kayserili anlayışında. Parası oldukça yeni yatırım alanlarına yönelmesi de aynı yaklaşımın tezahürü.

Tacirlerin ve küçük imalatçıların oluşturduğu kentli insan, her zaman özgürlükten ve serbestlikten yanadır. Fazla resmiyet, formalite üretim şevkini kıran süreçlerdir. Üretici ve çalışkan olmak, tutumlu-gayretli olmayı gerektirir. Biriktirmeye dayalı kemer sıkma ile saçıp savuran müsriflik bir olamaz. Bu nedenle Müslümanlık birinci tercih için hayatın içinde genel kabul gören bir anlayışı besler. İnsanlara coşku, ibadet için huzur vaadetmek kolaydır ama iş vermek zordur. İnsanların geçimine vesile olan işveren olmanın sağladığı huzur, dindarlığın yüksek mertebesidir Kayseri'de. Artan nüfusun, şehirlere göçün doğurduğu enerji, istihdam sağlayacak iş bulmaları halinde atılıma dönüşür. Yoksa doğurduğu sorunlar ne huzur ne dindarlık bırakır. Kayseri bu meseleyi analitik bir sonuçla öngörmez. Hayatın içinde olayların sağlaması ile ulaşılan bir gerçektir.

Weber, "*modern iktisat esasen kapitalist sanayidir, bu sanayinin gelişimine Katolik kilisesi ve teşvik ettiği ruh hali pek az kolaylık sunmaktadır; oysaki Protestan dünya, yani Calvincilik, tersine, elverişli bir çıkış noktası gösterir.*"[8] demiş, Türkiye'de bu bakışın alametleri aranmıştır.

Kayseri dindar olmasına rağmen, üretim, ekonomik büyüme, istihdam sağlama çabaları arasında ne bir çelişki ne de bir çatışma görmüştür. Çalışmaya tutkuyla bağlı, kârını ince ince hesaplayan bir insanın böyle bir düşünüş içinde olması lüks bir beklentidir. İstihdam ettiği insanların sayısı, onlara sağlanan imkânlar mutlu olmaya da dindar hissetmeye de yeter de artar bile.

Ahi Evren'e yönelik bir şiirde söylendiği gibi:

'Bir çarşı yaptı çarpare saraç
Doydu nice benzi soluk karnı aç'

Bataille "**Din, fazla zenginliklerin kullanımına bir toplumun verdiği rızadır, aslında**"[9] der.

Kayseri bunu zaten fiilen yaşar. Zengin olmanın huzuru, fakirlere istihdam sağlama ve geçimini temin etme gerçeği bir gerilime yol açmadan Kayseri'de günlük hayatın hücrelerinde alyuvar-akyuvarlar gibi yan yana, iç içe gezinir. ▪

8 Georges Bataille, **Lanetli Pay**, s. 122
9 Bataille, **age.** s. 125

İlgiba D.

Şam'da Mimar Sinan Yadigarı Tekke Süleyman ve Osmanlı Hanedan Haziresi

Suriye'de Kayseri Nefesi

Mimar Sinan üzerinden Kayseri dışındaki Kayseri ve Kayserili izini sürmeye devam ediyoruz. Bu yazımızda Suriye/Şam'dayız. Bir manayı zamana ve mekâna taşıyan insan olan Mimar Sinan'ın izlerini sürdüğümüz yolculuğumuz Şam'daki Süleymaniye Külliyesi ile devam ediyor...

Önder Kaya

Suriye'nin başkenti Şam, Osmanlı Devleti'nin en önemli beş kentinden biri olarak kabul edilir. Nitekim Osmanlıların Şam'a yaptıkları yatırım, adeta bunu doğrular niteliktedir. 1516'dan hemen sonra Osmanlı idaresi altına giren kent, daha 16. yüzyıldan itibaren önemli yapılarla donatılmıştır. Bu yüzyıl içinde Selimiye ve Süleymaniye külliyeleri, Murat Paşa Camii ve türbesi, Derviş Paşa Camii, Türbe ve Çarşısı, Lala Mustafa Paşa Camii ve Hanı ile başlayarak 19. ve 20. yüzyıllardaki Hicaz Demiryolu binası, Hamidiye Kışla ve Çarşısı, Merce Anıtı, Hukuk Mektebi ile devam eden süreç, bu durumun ispatıdır. Osmanlıların hac güzergâhı üzerinde kalan bu şehre kazandırdıkları en önemli yapılardan biri de Kanuni Sultan Süleyman'ın emriyle inşa olunan ve onun adını taşıyan Süleymaniye Külliyesi'dir.

Yazımıza konu teşkil eden hazirenin de içinde yer aldığı Süleymaniye Külliyesi'nin merkezinde cami bulunmaktadır. Caminin planı, Mimar Sinan tarafından çizilmiştir. Yapı iki minareli olup bu yönüyle bir selatin camii görüntüsü arz eder. Osmanlılarda bilindiği üzere sultanların yaptırdığı camilerin birden fazla minareye sahip olması geleneği vardı. Ancak hemen belirtelim külliye, kervansaraylara ve hacılara hizmet vermesi için yapıldığından dolayı, cami bir selatin camisine göre küçük boyutlarda kalmıştır. Mimarbaşı Sinan, cami ve yanı başındaki imaretin planını çizer. Yapım işi ise Teodoros adlı bir yerel mimar tarafından gerçekleştirilir. Teodoros, Hassa mimarı olmadığı halde Mimarbaşı Sinan Ağa tarafından bu işle vazifelendirilmiştir.

İstanbul'daki Şehzade külliyesini tamamlayan Sinan Ağa, 1550-1557 yılları arasında yine başkentteki Süleymaniye külliyesini inşa etmekle meşguldü. İşte bu süreç devam ederken 1555-1559 yılları

▲ Süleymaniye Camii 1870'ler

arasında da Şam'daki adaşı olan yapı topluluğu inşa olunmuştur. Doğal olarak Sinan, Şam'daki inşaat işlerine nezaret edememiş, bu iş ile yerli bir gayrimüslim mimarı vazifelendirmiştir. Yine de yapı Sinan Ağa'ya mâl edilir. Bununla birlikte Mimar Sinan'ın külliyenin kondurulacağı yeri daha önceden gördüğü neredeyse kesindir. Zira Sinan Ağa, henüz bir yeniçeri iken Yavuz Sultan Selim'in Memluk seferine katılmış ve 1518 senesinde padişah ile birlikte Şam'da bulunmuştu. Dolayısıyla Barada Nehri'nin geçtiği bu yeşil arazi, onun belleğinde yer etmiş olmalıdır. Mekân, Şam surlarının biraz dışında bulunmakta olup, büyük bir külliye yapımı için gayet uygun bir konumdadır. Zaten burada daha önceki yıllarda Memluk sultanı Baybars tarafından yaptırılan ve "Kasru'l Ablak" olarak bilinen bir sarayın yer aldığı da biliniyor. Şam'a en büyük zararı veren hükümdarlardan biri olan Timur, 1400 senesinde kenti kuşatma altına aldığında bu sarayda ikamet etmiş, ilerleyen yıllarda saray harap olmuştu. Yeri gelmişken hemen belirtelim ki Memluklar öncesinde yani

Osmanlıların hac güzergâhı üzerinde kalan bu şehre kazandırdıkları en önemli yapılardan biri de Kanuni Sultan Süleyman'ın emriyle inşa olunan ve onun adını taşıyan Süleymaniye Külliyesi'dir.

Eyyubiler döneminde de bu alan, cirit ve çevgân oyunlarının oynandığı bir mevki durumundaydı.

Külliye, başlangıçta sadece cami ve iki yanında uzanan imaretten ibaret iken, sonradan farklı eklemelerle büyütülecektir. Zira Şam, hac yolunda son derece önemli bir güzergâhtır. Anadolu'dan, Kafkaslardan ve Orta Asya'dan gelen hacılar burada buluşur ve toplu kafileler halinde kutsal beldelerin yolunu tutuyorlardı. Aynı zamanda Osmanlılar bu yapı kompleksinin içinde sonradan inşa ettikleri medrese vasıtasıyla da, muhtemelen Sünni-Hanefi hukukunu bölgede baskın hale getirmeyi hedeflemişlerdi.

Yapı, 20. yüzyıl başında Osmanlı mimarisinin son dönemdeki en önemli isimlerinden biri olan Mimar Kemalettin'in nezaretinde elden geçirildi. Kendisinin, buraya kadar gelerek yapı ile alakalı bazı direktifler verip çizimler yaptığı biliniyor. Cami ve etrafındaki yapı kompleksi ile Türkiye Cumhuriyeti'nin ilgilenmesi, 21. yüzyılın ilk yıllarına tesadüf eder. 2004'te Suriye hükümeti külliyenin korunması amacıyla bir takım çalışmalar başlattığında, Türkiye de bu sürece dâhil olma teklifinde bulunur. Zira yapı topluluğu, hem Kanuni Sultan Süleyman'ın

hem de onun sermimarı Sinan'ın mührünü taşıdığı gibi, haziresinde de Osmanlı padişahlarının sonuncusu olan 6. Mehmed Vahideddin başta olmak üzere pek çok hanedan üyesinin mezarını bulunmaktadır. Suriye hükümetinin bu teklife sıcak bakması sonucunda başlayan süreç çerçevesinde pek çok uzman, Türkiye'den hem bu yapı topluluğunu hem de Şam'da bulunan Selçuklu-Osmanlı devri kültür envanterini tespit için bu şehre gelerek bilimsel çalışmalarda bulunmuştur. Şam'da bulunduğum en son tarih olan 2010 yılında Süleymaniye camiinin iç restorasyon işleri devam etmekte ve Türk uzmanlar bu sürece aktif olarak destek vermekteydiler.

Yukarıda da ifade ettiğim üzere Şam'daki Süleymaniye külliyesi esasen başlangıçta sadece cami ve imaretten ibaret iken sonradan Sultan 2. Selim zamanında tamamlanacak olan bir arasta ile medrese de ilave olunmuştur. Nitekim bu durumdan dolayı külliyenin adı bazı kaynaklarda "Tekke Selimiye" olarak geçer. Kanımca bu durumun iki sakıncası vardır. İlki, yapının gerçek banisi olan Kanuni Sultan Süleyman'ı gölgelemesi, ikincisi ise Yavuz Selim tarafından Şam'da, Kasiyun Dağı'nın Salihiyye semtinde inşa olunan Muhyiddin Arabi yapı kompleksi ile karıştırılmasına neden olmasıdır. Hâsılı kelam yazımıza konu olan yapı topluluğuna en nihayetinde son büyük ekleme, bir dergâh olacaktır. Söz konusu dergâh bugüne ulaşamamıştır. Biz, bugüne ulaşan kısımlarına şöyle bir göz atalım ve akabinde hazireye geçelim.

Külliyenin en merkezi yapısı hiç şüphesiz camisi... Çift minareli ve kare planlı cami, külliyenin güney tarafına düşüyor. Cami, geniş son cemaat yeri sayesinde küçük olmasına rağmen görkemli bir görünüm sergiliyor. Caminin arka tarafında ise Sultan 2. Abdülhamid zamanında

inşa olunan Hamidiye Kışlası uzanmaktadır ki, yapı bugün Şam Üniversitesi tarafından kullanılmaktadır. 2007'de Şam'ı ilk ziyaretimde cami kullanıma açıktı. Ancak 2010'daki son gidişimde restorasyon halindeydi.

Caminin iki yanında tabhane odalarına tesadüf olunur. Tabhane dediğimiz yapı, Mekke'ye giden hacıların ağırlandığı bir misafirhane işlevini gören odacıklardan oluşmaktadır. Daha doğrusu bu odacıklarda hatırlı hacı adayları ağırlanmaktaydı. Zira oda sayısı sınırlı olup, toplamda 12 oda bulunmaktadır. Eski gravürlerde sıradan hacı adaylarının tabhanenin hemen arka tarafında kurulan çadırlarda ağırlandıkları rahatlıkla görülebilir. Tabhane odalarının her birinin içinde ısınma ve yemek pişirme amacına hizmet eden ocaklar bulunmaktadır.

Külliyenin içinde bir de imaret bulunmaktadır. İmarethanede vakıf kayıtlarına göre bir zamanlar günde 600'den fazla ekmek pişirilmekteydi. Bu sayının hac zamanında arttığı rahatlıkla tahmin olunabilir. İmaretin fırın ve yemekhane gibi kısımları da bulunmaktaydı. İmaretin sağında ve solunda ise çifte kervansaray uzanmaktadır.

Külliye içinde aslî amacına hizmet eden en önemli kısım ise, 44 dükkân üzerine inşa edilmiş olan "Arasta"sı yani çarşısı. Söz konusu yapı ülkeyi son ziyaret ettiğim dönemde Suriye işi otantik eşyalar, dokumalar, tespihler ve müzik aletleri temin edilebilen turistik bir pazar durumundaydı. Arasta içinden yolunuza devam ettiğinizde, medresenin girişi ile karşılaşırsınız. Medresenin inşası, Molla Ağa el Acemi adlı bir mimar tarafından gerçekleştirilmiştir. 2010'da ticari işlev sadece arasta kısmı ile sınırlı olmayıp medresedeki bazı öğrenci odaları da bir takım atölyelere tahsis edilmiş vaziyetteydi. Bilhassa geleneksel ahşap ve sedef işlemeciliğinin güzel örneklerini bu odalardan satın almak mümkündü. Medresenin dershane kısmı ise 2007 yılındaki ilk ziyaretimde mescid

◄ **Arasta**

olarak kullanılıyordu. Medrese, 1566'da Kanuni tarafından külliyeye bağışlanan vakıfların gelirleri ile inşa olunmuştur. Malum olduğu üzere bu tarihte Kanuni, Zigetvar kalesi önlerindeki kuşatmada sağlık problemleri nedeniyle hayatını kaybetmiş ve yerine oğlu Selim tahta çıkmıştır. Nitekim yapı da onun zamanında bitirilmiştir. Medrese yüksek kubbeli bir dersane ile yirmi iki talebe odasından meydana gelmektedir.

OSMANLI HANEDAN HAZİRESİ

Külliyeyi Türkler açısından asıl önemli kılan unsur ise arka taraftaki hazirede ağırladığı misafir, daha doğrusu misafirlerdir. Osmanlı hanedanının son temsilcileri, başta son Osmanlı sultanı Mehmed Vahideddin olmak üzere, bu caminin güney doğu kısmına denk düşen hazirede ebedi uykularına yatmışlardır. Hazirenin ağırladığı en önemli şahsiyet hiç şüphe yok ki otuz altıncı ve son Osmanlı padişahı olan 6. Mehmed Vahideddin. Aynı zamanda Türkiye sınırları dışına gömülen ilk ve son Osmanlı padişahı. Bu hazirenin ilk misafiri de O. Sonrasında Osmanlı ailesi üyelerinin gömülmeye devam edilmesi neticesinde burada zaman içinde bir hanedan haziresi oluşagelmiş.

4 Ocak 1861'de Dolmabahçe sarayında Sultan Abdülmecid'in en küçük oğlu olarak doğan Vahideddin, bilindiği üzere veliahd Yusuf İzzeddin Efendi'nin 1 Şubat 1916'da intihar etmesi akabinde önce veliahdlığa yükselmiş, 3 Temmuz 1918'de de ağabeyi sultan 5. Mehmed Reşad'ın ölümü sonrasında da tahta çıkmıştı. Oldukça netameli bir dönemde tahta geçen Vahideddin, tükenmiş bir imparatorluğun idarecisi olarak Mondros Ateşkes anlaşmasını imzalamış, sonrasında yaşanan gelişmelerin bir sonucu olarak da 17 Kasım 1922 Cuma sabahında İngilizlerin "Malaya" zırhlısına binerek Malta Adası'na gitmişti. Buradan İngilizler tarafından Arabistan meliki ilan edilen Şerif Hüseyin'in daveti üzerine kutsal

▲ Barada Nehri ve Tekke Süleyman

▶ Medresenin Dersliği

▲ Süleymaniye Camii restorasyon halinde - 2009

Külliyenin en merkezi yapısı hiç şüphesiz camisi... Çift minareli ve kare planlı cami, külliyenin güney tarafına düşüyor. Cami, geniş son cemaat yeri sayesinde küçük olmasına rağmen görkemli bir görünüm sergiliyor. Caminin arka tarafında ise Sultan 2. Abdülhamid zamanında inşa olunan Hamidiye Kışlası uzanmaktadır ki, yapı bugün Şam Üniversitesi tarafından kullanılmaktadır.

topraklara geçmiş, ilerleyen günlerde de İskenderiye yoluyla İsviçre'ye gitmeyi tasarlamıştı. Ancak İngilizlerin Lozan görüşmelerinin yapıldığı bu ülkede sultanın kalmasını doğru bulmaması üzerine İtalya'ya yönlendirilmiş, sonrasında ise hayatının sonuna kadar ikamet edeceği San Remo kentine yerleşmişti. Ancak ülkeden ayrılırken yanına cüzi miktarda para aldığından ve 3 Mart 1924'ten sonra yurt dışına çıkarılan hanedan üyelerine de ailenin reisi sıfatı ile bakma mecburiyeti hissetmesinden dolayı, kısa sürede elindeki sınırlı miktardaki para bitmiş ve padişah ciddi bir borcun içine girmişti. Bunun dışında hanedanın liderliği konusunda son halife Abdülmecid Efendi ile aralarında süren ihtilaf sebebiyle de eski Osmanlı topraklarında bulunan ve hanedana ait mülklerin satışı konusunda bir dizi sıkıntı yaşamıştı. Son Osmanlı padişahı 16 Mayıs 1926'da öldüğü vakit geride 60 bin liret civarında bir borç bırakacaktı. Bunun neticesinde sultanın son ikametgahı olan Villa Manolya'daki eşyalarına ve daha da önemlisi cenazesine San Remo esnafınca el konulmuş, bir ay boyunca cenaze (diğer eşyalarla beraber) bir odada kilitli tutulmuştu. Ancak paranın bir ay sonra temin edilmesi neticesinde cenaze villadan çıkarılabilmişti.

Cenazenin nereye gömülmesi gerektiği konusunda hanedan içinde yapılan müzakereler sonrasında Suriye yönünde görüş ağırlık kazandı. Bu durumun en temel nedeni o sıralarda Suriye hükümet reisi olan Ahmed Naim Bey'in 2. Abdülhamid'in kızlarından Ayşe Sultan'la 1911'de evlenmiş olmasıydı. Her ne kadar 1921'de bu evlilik sona ermiş olsa da, hanedanın eski damadının defin işlemleri için kolaylık sağlayacağı düşünülmüştü. İlerleyen günlerde yaşanan gelişmeler, Osmanoğulları'nın bu konuda yanılmadığını gösterdi. Vahideddin'in cenazesi Şam'da devlet töreni ile karşılandı ve Süleymaniye Camii'nin haziresine defnedildi. İlerleyen yıllarda mezar için bazı hanedan üyelerine bir de türbe sözü

verilmişse de, bugüne kadar böylesi bir teşebbüs gerçekleşmemiştir.

Sultan Vahideddin'in son derece sade olan mezar, mermer bir sanduka biçimindedir. Sandukanın çevresini saran bir Ayete'l Kürsi duası okunmaktadır. Mezar taşını günümüz Türkçesine aktaracak olursak şöyle bir ifade yer almaktadır: "Sultan oğlu Sultan / Sultan Altıncı Mehmed Vahideddin Han, Ruhuna Fatiha / Doğumu: 21 Şubat 1861 (20 Receb 1277) / Ölümü: 16 Mayıs 1926 (18 Zilhicce 1345)"

Sultan Vahideddin'in yanına Sultan Abdülmecid'in torunu Abdülhalim Efendi, onun da yanına Abdülmecid'in kızı Seniha Sultan gömülmüştür. Hazirede yatan diğer hanedan üyeleri şunlardır: Sultan II. Abdülhamid'in oğullarından Mehmed Selim Efendi, Mehmed Abid Efendi, Bedreddin Efendi, Burhaneddin Efendi, kızlarından Refia Sultan, torunlarından Fahriye ve Hamide hanımlar. 5. Murat'ın kızları Hatice ve Fehime sultanlar, torunu Ahmed Nihad Efendi. Sultan Abdülaziz'in oğlu Seyfeddin Efendi, kızları Fatma ve Nazime sultanlar ve torunu Mihriban hanım.

Hasılı son Osmanlı padişahı Vahideddin'in mezarı etrafında zaman içinde en kalabalık hanedan hazirelerinden biri teşekkül edecektir. ▪

Kaynakça

- Murat Bardakçı; **Şah Baba Osmanoğulları'nın Son Hüküdmarı VI. Mehmed Vahideddin'in Hayatı, Hatıraları ve Özel Mektupları**, İstanbul 1998
- Abdülkadir Dündar; "16. Yüzyılda Suriye, Mısır ve Suudi Arabistan'daki İmar ve İnşa Faaliyetlerine Katkıda Bulunan Bazı Osmanlı Mimarları", **Ortadoğu'da Osmanlı Dönemi Kültür İzleri Uluslar arası Bilgi Şöleni Bildirileri**, I, Ankara 2001, s. 219-226
- Cevat Ekici; "Bir Arşivcinin Şam İzlenimleri", **Arşiv Dünyası**, sayı: 7, Ocak 2006, s. 37-42
- Feridun Emecen; **Osmanlı Sultanları-I**, İstanbul 2011
- Mehmet Yaşar Ertaş; "1759 Şam Depremi'nde Büyük Hasar Gören Emeviye, Selimiye ve Süleymaniye Camilerinin Onarımı", **Ortadoğu'da Osmanlı Dönemi Kültür İzleri Uluslar arası Bilgi Şöleni Bildirileri**, I, Ankara 2001, s. 240-248
- Cevdet Küçük; "Mehmed VI", **DİA**, cilt: 28, İstanbul 2008, s. 422-430
- Selçuk Mülayim; "Süleymaniye Camii ve Külliyesi", **DİA**, cilt: 38, İstanbul 2010, s. 114-119
- Neriman Şahin Güçhan-A. Esin Kuleli; **Şam Süleymaniye Külliyesi ve Koruma Sorunları**, Ankara 2009
- M. Baha Tanman; "Süleymaniye Külliyesi", **DİA**, cilt: 38, İstanbul 2010, s. 119-121
- Kerim Türkmen; "Gurbette Bir Sultan Haziresi: Şam Süleymaniye Külliyesi Haziresi", **Prof. Dr. Harun Güngör Armağanı** (haz: Mustafa Argunşah-Mustafa Ünal), İstanbul 2010, s. 325-344

▲ **Sultan Vahideddin'in Mezarı**

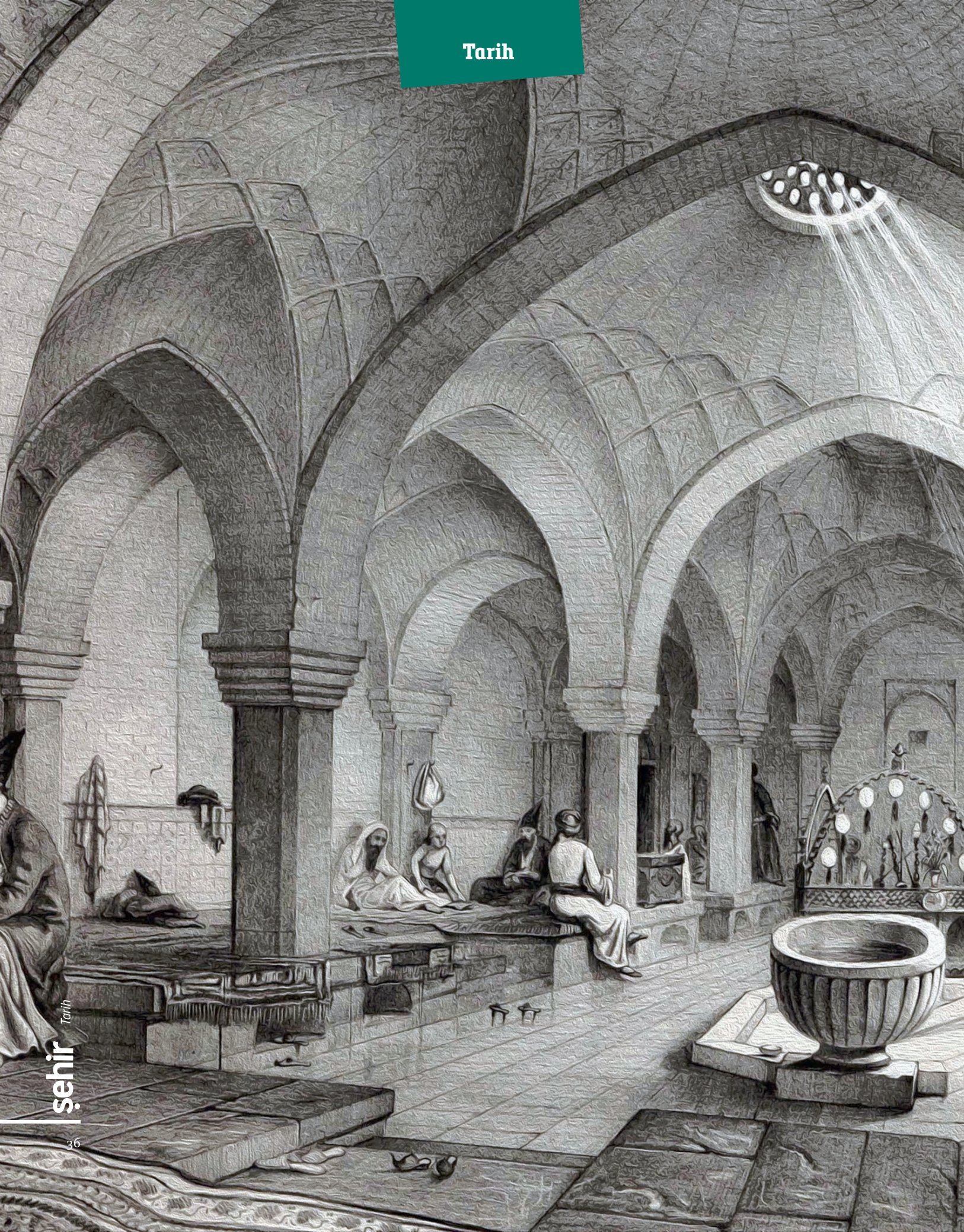

Kayseri'nin Tarihi Hamamları

Mehmet Çayırdağ

GİRİŞ

Yeryüzünde hamamlar iki gruba ayrılmaktadır; biri sularını yer kabuğunun derinliklerinden ısınmış su olarak temin edilen kaynak-kaplıca hamamları, diğeri ise suları soğuk su kaynaklarından elde edilerek daha sonrasında insan eliyle ısıtılan hamamlardır. Kayseri kaplıca suyu bakımından oldukça fakir olup, sadece şehrin yakınlarında bulunan "Tekgöz" ismi ile bilinen tarihi bir kaplıcaya sahiptir. Tarihi çok eskilere giden ve suyu fazla sıcak olmayan bu mütevazi kaplıcanın su kapasitesi oldukça azdır. 16. yüzyılın başında Saide Hatun tarafından vakıf haline getirilmiştir[1].

Suları sonradan ısıtılarak elde edilen sıcak suyun verildiği, halkın toplu halde temizlik ihtiyacını karşılamak üzere özel mimaride inşa edilen hamamlar, eski Yunan bilhassa Roma'dan başlamak üzere bütün İslam ve Türk tarihinde ve yeryüzünün çeşitli bölgelerine görülmüşlerdir ve halen de bir kısmı faaliyetlerine devam etmektedirler. Romalılar döneminde hamamlar sadece temizlenmek için kullanılan yerler olmayıp, aynı zamanda vakit geçirmek ve eğlenmek için yapılmış anıtsal yapılardır.

İslam ve Türk dönemlerindeki hamamlar ise çok daha farklı olup çoğunlukla kadın ve erkekler için ayrı ayrı, yan yana bitişik olarak inşa edilmiş yine orijinal mimariye sahip yapılardır. Bu tip hamamlara çifte hamam ismi verilmiştir. Eğer hamam imkân bulunamayıp çifte değil de tek olarak inşa edilmiş ise bu defa hamam gündüzleri kadınlara ve akşamları erkeklere yahut da haftanın belirli günleri erkeklere diğer günler de kadınlara tahsis edilirdi. Türk hamamlarının hemen tamamına yakını bir hayır eseri

1 Mehmet Çayırdağ, Kayseri'de XIV. ve XV Yüzyıllarda iki Emir Ailesi, Emir Zahireddin Mahmud ve Emir Şeyh Çelebi, **Vakıflar Dergisi**, S. X, XVII, S. 237- 264.

olmak üzere vakıf olarak inşa edilir ve çok zaman vakıf sahibinin inşa ettirdiği külliyenin bir öğesi olarak yaptırılırdı. Her hamamın suyu özel olarak dağlardan kaynaklardan yine vakıf sahibi tarafından

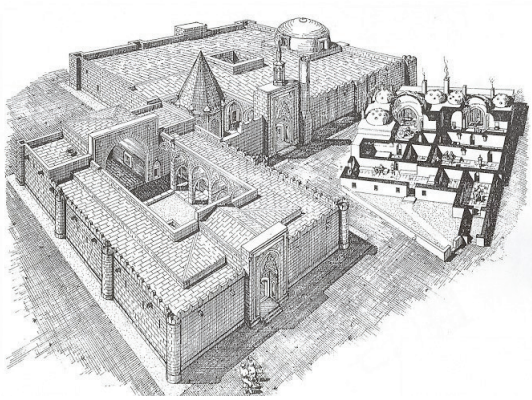

▲ **Hunat Hatun Cami Çizimi**

getirilirdi. Hamamın suyu odunla veya sazlıklardan (yine bunlar da çok zaman vakıf olurdu) temin edilen kamışlarla ısıtılırdı. Kayseri'de kamışlar çevrede bulunan sazlık alanlar olan; Karasaz, Engir Gölü ve Sultan Sazlığı'ndan elde edilirdi. Son zamanlarda ise ısıtma kömür ve nihayet petrol ile yapılmaya başlanmıştır.

Hamamlarda sadece suların ısıtılması meselesi yoktur. Hamamın da ısıtılması ve hatta halvet bölümlerinde insanları iyice terletecek kadar ısının verilmesi gerekmektedir. Bunun için hamamın taban kısmı yanan alev ve dumanın dolaşabileceği, kısa ayaklar üzerinde boş dehlizler şeklinde inşa edilir. Halvette terleyen insanlar hamam görevlileri olan tellaklar tarafından giriş kapısının yanında veya girişteki ılıklıkta keselenmeye ve yıkanmaya alınırlar.

İnsanlar çoğu zaman kesecilere ihtiyaç duymadan tek başlarına veya birbirleri ile yardımlaşarak keselenmeyi ve yıkanmayı tercih ederler. Burada bahsedilen kese yünden örülmüş, ele eldiven gibi geçen sert ve küçük bir torbadan ibarettir. Bazen bunlar ketenden de yapılabilir. Yapılan keselerle insan vücudunun üst tabakasında bulunan terleyerek kabarmış ölü deri, biraz sertçe sürmelerle yuvarlanarak çıkarılır.

Hamamlarda çoğunlukla ilk girişte soyunma odalarının bulunduğu bir kısım olur. Osmanlı döneminde, büyük bir kubbenin altında, ortada şadırvanın etrafında bazen de iki katlı soyunma bölümleri şeklinde olan bu bölüm hamamın en gösterişli kısmıdır. Burada soyunan insanlar, yıkanma örtüsü (futa) denilen ince dokunmuş peştamalları bellerinin altına bağlayarak ve ayaklarına ahşap nalınları giyerek giriş kapısından hamama girerler. Girdikleri bölümün adı ılıklık olarak geçmekte ve burada tuvaletler, tıraşhaneler, keselenme ve yıkanma yerleri bulunmaktadır. Buradan yine bir kapı ile hamamın ana bölümü olan yıkanma kısmına girilir. Burada ortada küçük aydınlık ışıklıklarının bulunduğu bir kubbe altında insanların uzanıp yatarak dinlendikleri ve terledikleri göbek taşı bulunur. Kubbeli olan bu geniş ana bölümün etrafında, buraya açılan eyvanlar ve köşelerde açık bir kapı ile girilen üzerleri bir tonozla örtülü bölümler bulunur. Eyvanların ve kapalı bölümlerin üç duvarlarının altına isabet eden orta yerlerde birer mermer kurna ve üzerlerinde soğuk ve sıcak suyun aktığı musluklar yer alır. Kapısı da kapalı olan bu kapalı bölümlerden biri Halvettir ve çok sıcaktır. Bu bakımdan hassas kimseler burada uzun süre kalamazlar. Hamamın mermer taban döşemesinde pis suların aktığı küçük kanallar yer alır. Hamamın da bu kullanılmış suları bitkilere çok faydalı olacağından, bunu değerlendirmek üzere hemen her hamamın yanında bir sebze bahçesi bulunurdu.

Hamamlar halk arasında özel bir hamam kültürü meydana getirmiştir. Bilhassa düğünlerden önce gelinlerin ve güveylerin davetlilerle birlikte götürüldükleri hamamlarda çalgılı eğlenceler yapılır ve uygun yiyecekler ve içecekler tüketilirdi. Özellikle hanımlar sair zamanlarda da çocuklarını da yanlarına alarak gittikleri hamamlarda, neredeyse bir gün kalırlar, yıkanmanın yanında sohbet ve eğlencelerle vakit geçirirlerdi. Kadınlar aynı zamanda evlenecek oğlanları için, rahatça her tarafını görebildikleri kızlar beğenirlerdi.

Hamamın tabiî ki bir sahibi – kiracısı bulunur ve buna uygun bir ücret ödenirdi. Ayrıca keseciye (tellak) ve hanımları yıkayan görevliye (natır) paralar verilirdi. Hemen tamamı vakıf olan ve genellikle camiler çevresinde yer alan bu hamamlarda, aslında fakirlerden ücret alınmaması gerekmektedir. Ancak zamanla çoğu şahıs mülkiyetine geçen bu hayır kurumları bugün birer gelir kaynağı olarak işletilmektedir. Zamanımızda modern kaloriferli dairelerde kolaylıkla ve üşümeden banyolar yapılabildiği için hamam adeti yavaş yavaş ortadan kalkmış ve hamamların bir çoğu kapanarak başka hizmetlerde kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle ilçelerde bulunan hamamların hiçbiri çalışmamakta ve metruk halde beklemektedirler.

KAYSERİ'DE TÜRKLERDEN ÖNCEKİ HAMAMLAR

Battalaltı Roma Hamamı

Kayseri, milattan önce de Kapadokya'nın merkezi olduğu gibi milattan sonra da Roma ve Bizans dönemlerinde Kapadokya Eyaletinin merkezi idi. Bu dönemlerde muhakkak ki diğer Roma şehirlerinde olduğu gibi burada da hamamlar bulunmaktaydı. Bunlardan bugün ancak bir tanesinin kalıntıları zamanımıza kadar gelebilmiştir. Kayseri'nin "Eskişehir" olarak tabir edilen Kapadokya-Roma dönemi yerleşim yerinin şehre bakan kısmında tarihi Battal Camii[2] yakınında bulunan büyük ebattaki

2 Erol Yurdakul – Mehmet Çayırdağ, Kayseri Battalgazi Camii ve Kırk Kızlar Türbesi, **Vakıflar Dergisi**, S. XXX, S. 271-294.

kalıntılar zamanımıza kadar Roma Hamamı olarak isimlendirilmiştir. Burada uzmanlarca hiçbir arkeolojik çalışma yapılmamış olduğundan mevcut binanın asıl fonksiyonu ve planı ortaya çıkartılamamıştır. Ayrıca üzerini kısmen gecekondular işgal etmiştir.

Battal Camii yakınında Battalaltı semtinde bulunan bu kalıntıların etrafında birçok tarihi kalıntıya rastlanmıştır. Battal Camii'nin bu kalıntılara göre daha geç bir dönemde M. S. 8. yüzyıl başında Emeviler zamanında meşhur destan kahramanı Battal Gazi tarafından, Kayseri'yi kısa süre elinde tuttuğu dönemde inşa edilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Roma Hamamı kalıntıları ise bunun kuzeyindeki ovada yer almaktadır. Battal Camii'nin onarımı sırasında kaynağından buraya su getiren orijinal kurşun borular bulunmuştur[3]. Hamamın bugünkü kalıntıları olan büyük ebattaki moloz ve horasan taş dolguları arasında su künkleri göze çarpmaktadır.

1649 yılında Kayseri'ye gelen meşhur Osmanlı seyyahı Evliya Çelebi bu kalıntıları seyahatnamesinde anlatmaktadır. Daha sonra şehirdeki Hunat Hamamını gören Seyyah bu hamamdan şu şekilde bahsetmektedir; "Nice yaşlı adamlar Hekim Balinas'ın tılsım ile yaptığı hamam Eski Kayseri'de yapı kalıntıları, nice kubbeleri, kandilinin külhanı yeri bellidir dediler". Bir başka yerde yine Evliya Çelebi bu hamamdan; "Bu Kayseri içinde bir eski hamam vardır. Kim Belinas Hekim hizmet ile yapmıştır. Tılsım ilmiyle külhanında gece ve gündüz bir kandil ile yanıp hamamın suyu ve havası öyle sıcak olurdu

3 Mehmet Çayırdağ, Kayseri'nin Tarihi Su Yolları, **Düşünen Şehir Dergisi**, Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Mart 2017, S. 1, S. 111-123.

▲ Selahattin Hamamı

ki yıkananlar hamamcıya feryat edip, 'sıcak suyuna biraz soğuk su karıştırıp Halvet kapılarını aç!' derlerdi. Ama hala öyle kandil ile ısıtılan hamam görmedim ve girmedim. Nice kimseler 'bu hamam Eski Kayseri'de idi. Hâlâ temellerinin kalıntıları bellidir.' diye anlatırlar." şeklinde bahsetmiştir[4].

Hamamın M. S. 4. yüzyılda şehir ve çevresinde uzun süre dini valilik (piskoposluk) yapan Aziz Basilleos'un bu çevrede yaptırmış olduğu Külliyesinin bir parçası olduğu da tahmin edilebilir. Nitekim burada olduğu gibi yakınında bulunan eski Emir Ağa Mahallesindeki bu dönemin kalıntıları hala ayaktadır. Buradaki Hamam ve diğer kalıntılarda bir an önce bir arkeolojik kazı yapılıp planı ortaya çıkarılmalıdır.

KAYSERİ'DE TÜRK HAMAMLARI

Türkler, 1071 Malazgirt Zaferinden sonra, Kayseri'yi de ele geçirerek buraya Camiiler ve Medreselerin yanına veya müstakil olarak birçok hamam inşa ettirmişler ve bunlar için şehre özel sular getirmişlerdir.

SELÇUKLU HAMAMLARI

Birlik Hamamı

Kayseri'yi Bizans'tan fetheden Danişmendliler idi. Onlardan üçüncü Hükümdar Melik Mehmed Gazi, Kayseri'yi kendisine başkent yapmış ve buradaki ilk büyük külliyeyi Camii Kebir'i (Ulu Camii) ve önündeki medreseyi inşa ettirmiş ve bunlara bir kısım vakıflar bağlamıştır. Bu külliyenin hamamının olup olmadığı bilinmemektir. Buraya hamamı, aşağıda görüleceği üzere Osmanlı devrinde Bedreddin Mahmud isimli bir kadı yaptırmıştır.

Kayseri'de Danişmendlileri 12. yüzyılın ikinci yarısında ortadan kaldıran Konya merkezli Anadolu Selçukluları döneminde şehrin ikinci büyük külliyesini Hoca Hasan isimli Selçuklu veziri inşa ettirmiştir. Selçuklu Sultanı II. Kılıç Arslan'nın oğlu olup Kayseri'de valilik yapan Nureddin Sultanşah zamanında, II. Kılıç Arslan'ın veziri iken bu şehzadeye atabek olan Hoca Hasan 1193 yılında şehrin bugün ki Düvenönü semtine Camii, Medrese ve Hamamdan müteşekkil külliyesini inşa ettirmiştir[5]. Bugün medresesi harap halde, mülkiyeti vakıflardan özel şahıslara geçmiş ve acil restorasyon ihtiyacı bulunan külliyenin Atatürk Bulvarı üzerinde olan Camisi, 1950'li yıllarda yol genişletme çalışması esnasında yıkılarak, yeniden bugünkü yerine, medresenin önüne inşa edilmiştir. Medresenin kuzeyinde bulunan ve sonradan Birlik Hamamı ismini alan külliyenin hamamı ise 20 yıl kadar öncesine kadar harap halde idi ve kalan bölümleri ise işlik olarak (iplik sarma yeri) kullanılmaktaydı. Daha sonra ilçe belediyelerden birinin çalışanları tarafından bu bölgede arazi düzenlemesi faaliyeti olarak iş makineleri ile bu alan kazınmış ve külliyenin kalıntıları zemin seviyesinin altında kalmıştır. Bu hamam Türklerin Kayseri'de inşa ettikleri bilinen ilk hamamı idi. Mülkiyeti yine özel şahıslarda olan bu kalıntılar üzerinde çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Selahattin Hamamı

Selçuklular Döneminde 12. yüzyılın ikinci yarısına tarihleyebileceğimiz Lala Muslihiddin Külliyesi'nin hamamı bugün halen ayakta olup faal bir şekilde işlemektedir. Muslihiddin ismi daha sonradan Salahaddin'e dönmüştür. Külliyenin camisi olan Lala (Lale) Caminin kaç yılında yapıldığı ve yaptıranın kim olduğu hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Sonradan depremlerle harap olup onarılmış olan Caminin olması gereken Selçuklu Kitabesi kaybolmuştur çünkü kitabenin bulunduğu kapılar Osmanlı döneminde tamamen yenilenmiştir.

Yakın zamanda halkın yardımı ile yapılan onarımlar sayesinde çevrede bulunan eski kapılara ait Selçuklu tezyinatlı

4 Evliya Çelebi, **Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi**, Yay. Seyit Ali Kahraman – Yücel Dağlı, YKY, İstanbul 2006, S. 243-247.
5 Prof. Dr. Kemal Göde, **Halil Edhem (Eldem) ve Kayseri Şehri**, Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, No: 84; Kayseri 2011, S. 29-32.

parçalar orijinal yerlerine konmuştur. Caminin kemerleri arasındaki mermer devşirme dekoratif sütunlardan, Klasik dönem Selçuklu tarzındaki iki katlı kümbetinden ve erken dönem özelliği taşıyan sadece Ayet-el Kürsi (Kur'an, Bakara 255) 'nin yazılı olduğu mezar taşlarından ve hakiki kündekari işçiliği ile yapılmış isimsiz ve tarihsiz minberinden; Külliyenin 12. yüzyılın ikinci yarısında yaptırılmış olduğu tahmin edilmektedir. Külliyeye dâhil medrese, Kümbet-Türbe'nin hemen güneyinde olup 10 yıl kadar önce belediye tarafından yapılan bir çalışma sonucunda toprağın altında tonoz ve kemerleri açığa çıkarılmış ancak tekrar kapatılmıştır.

Mülkiyeti Lala Muslihiddin vakfından satın alınarak başka vakıflara geçmiş olan bu hamamla ilgili 16. yüzyıl Osmanlı tahrir defterlerinde kayıtlar bulunmaktadır. Kayseri'de 1500 tarihli (II. Bayezid devri) vakıf tahririnde, "Vakfı Hacı Muslihiddin Lala Hattatin" başlıklı vakıf kaydında vakfın gelir kaynakları arasındaki "Hamam-ı Atabek" için meydanda su kenarında bulunduğu, harap olduğu ve vakfının elinde az bir hissesinin kaldığı belirtilmiştir[6]. Burada meydandan kasıt, Kiçikapı'ya doğru geniş alan olup, eski kayıtlarda bahsedilen hamamın karşısında sura yakın sebze bahçesi ve su arkı olduğu kayıtlarda geçmektedir.

Günümüzde, hamam Kayseri Lisesi (Milli Mücadele Müzesi)'nin doğusunda olup Kiçikapı meydanına çok yakındır. Çifte hamam olarak inşa edilmiştir. Mülkiyeti Güpgüp-zade vakfına geçmiş olup faal ve sağlam vaziyettedir.

Sultan Hamamı

Şehrin Kağnıpazarı semtinde, surlar arkasındadır. Çifte hamam olarak inşa edilmiştir. Gerçek su kaynağı halen bilinmemektedir. Şahsen gençliğimizde burada yıkanmış olduğumuz halde 40 yıl kadar önce kapatılarak harabe haline gelmiş idi..Kapatılmasındaki temel neden; Kayseri'de bulunan diğer hamamlar gibi vakıflarca satılması ve mülkiyetinin özel şahıslara geçmesidir.

▲ Roma Hamamı Kalıntısı

▲ Sultan Hamamı (Restorasyondan önce)

Hamamı ve yakınındaki bahçesini satın alan şahıslar yapıları ortadan kaldırarak yerine bir apartman- işyeri yapmak istemişlerse de belli bir süre görev yaptığım müze idaresi tarafından bu durum engellenmiştir. Neticede hamamı orijinaline uygun olarak restore ettirip başka iş alanlarında kullanmayı düşünen şahıslar tarafından eski sahiplerinden satın alınarak bina yeniden ihya edilmiştir. Bugün lokanta olarak kullanılan hamamın varlığı en azından bu şekilde korunabilmiştir.

Sultan Hamamı, Gıyasiye ve Şifaiye (Gevher Nesibe) tıp mektebi ve hastanesinin (Şimdi Kayseri Büyükşehir Belediyesi Selçuklu Uygarlığı Müzesi) vakfına aitti. 1205 yılında inşa edilen bu kompleksin vakfı olduğu düşünüldüğünde yapılışı ve

6 Yasemin Demircan (Özırmak), **Tahrir ve Evkaf Defterlerine Göre Kayseri Vakıfları**, Kayseri 1992, S. 41-42. (Kitapta bazı yanlış okumalar yapılmıştır. Atabek ismi Ayabek olarak okunmuş olup, Şehir kelimesi de nehir gibi okunmuştur.)

▲ Hunat Hamamı

inşası 13. yüzyıla tarihlenebilir. Sultan Hamamı ismini medrese ve tıbbiyeyi yaptıran Selçuklu Sultanı I. Gıyaseddin Keyhüsrev'den aldığı tahmin edilmektedir. Gıyasiye Medresesi ve Şifahanesi'nin orijinal vakfiyesi kaybolmuştur ancak 16. yüzyıl Osmanlı Vakıf tahrirlerinde hamamın vakıf olduğu hakkında kayıtlar bulunmaktadır[7].

Hunat Hamamı

Anadolu Selçukluları'nın büyük Hükümdarı I. Alaaddin Keykubad'ın zevcesi Mahperi Huand (Hond) Hatun'un ismini taşıyan ve Kayseri'nin merkezinde bulunan külliyenin hamamı olan Hunat Hamamı mülkiyeti yine özel şahıslara geçmiş olup faaliyeti bugün de devam hamamlardandır.

Külliyenin mimarisi incelendiğinde yol doğrultusunda cephe olarak yerleştirilmiş olan hamamın kuzey-doğu köşesinin Hunat Camii'nin altında kaldığı görülmektedir. Bu açıdan bazı araştırmacılar, aynı durumda olan medrese ile hamamın Hunat Hatun'un camiyi yaptırmasından çok daha önce yaptırılmış olduğunu ve bu iki yapının kocası Alaaddin Keykubad'a ait olabileceği görüşünü ileri sürmüştür[8].

Hunat Hatun, camiyi oğlunun tahta çıkış tarihi olan 1237 yılından bir yıl sonra inşa ettirmiştir. Fakat burada daha önce küçük bir camii – mescidin bulunduğu düşünülmekte olup Hunat Hatun'un bu cami-mescidi yıktırarak yerine Hunat Camii'ni yaptırdığı da tahmin edilmektedir. Her ne olursa olsun halk nezdinde külliyenin tamamının Hunat Hatun'a ait olduğu kabul görmüş ve günümüze kadar da bu şekilde gelmiştir. Halkın nesilden nesile aktardığı hikâyeye göre; Hunat Hatun, cami inşaatını her gün gelip kontrol etmekteydi. Bu şekilde geldiği günlerden birinde bir işçinin hazırlanmış bir taşı inşaata götürdüğünü ama o taşı ustalara teslim etmeden geri getirdiğini görmüştür. Merakını celbeden bu durumu öğrenmek için işçiye adamlarını gönderen Hunat Hatun, işçinin yıkanma ihtiyacı olduğu için bu şekilde taşıdığı bir taşın camide kullanılmasına gönlünün razı gelmediğini öğrenmiş ve bunun üzerine camii inşaatını durdurarak önce hamamın yapılmasını emretmiştir. Bu hikâyeye göre külliyenin ilk yapısı hamam olmuştur.

Hamamın sahibi şahıslar tarafından yapılan son restorasyonu esnasında kadınlar kısmındaki bir bölümün, orijinal zeminine inmek üzere yapılan taban hafriyatı esnasında, sıra sıra dizili güzel tasvirli Selçuklu çinileri bulunmuştur[9]. Çok uzun süre ıslak toprak altında kalan bu nadide çinilerin birçoğu açığa çıkınca dökülerek harap olmuş ise de sağlam kalanlar ve diğer parçalar Kayseri Müzesine nakledilebilmiştir. Günümüzde ise bu çiniler bir pano halinde Kayseri Büyükşehir Belediyesince açılan Gevher Nesibe Selçuklu Uygarlığı Müzesinde sergilenmektedir.

Gülük Hamamı

Danişmendliler zamanında inşa edilmiş ancak depremle tahrip olduğu için Selçuklular zamanında 1210 yılında yine Danişmendli ailesinden Adsız Elti Hatun tarafından tamir edilmiş olan Gülük Külliyesi, Kayseri'nin Düvenönü semtine yakın olup özgün mimaride cami ve medreseden meydana gelmiştir[10]. 1335 yılında yine depremlerden harap olan yapıyı tamir ettiren Gülük Şemseddin isimli şahıs Külliyeye caminin meşhur çini mihrabını ve hamamını ilave etmiş olduğu anlaşılmaktadır. Külliyenin ihtiyacı için büyük araziler de vakfetmiş olan Gülük Şemseddin'in klasik Selçuklu tarzında yaptırmış olduğu bu hamam, Kayseri şeriye sicillerine göre 16. yüzyılda Kadı Mehmet tarafından yeniden tamir ve ihya edilmiş olduğundan ve Camikebir yanına daha sonra yapılan Yeni Kadı Hamamı'ndan dolayı Eski Kadı Hamamı olarak da anılmıştır. Hamam yakın zamanlara kadar faal olarak gelmiş

7 a. e., S. 11-17 (burada hamamın 1500 yılında yıllık gelirinin 6120 akçe, 1586 yılında ise 8520 akçe olduğu kayıtlıdır.)
8 Prof. Dr. Haluk Karamağralı, Kayseri'de Huand Caminin Restitüsyonu, **İlahiyat Fakültesi Dergisi**, C. XXI, S. 199 vd.
9 Yılmaz Önge, Kayseri'de Hunat Külliyesinin Hamamı ve Yeni bulunan Çini Tezyinatı, **Önasya Dergis**i, C. 4, S. 47.
10 Halil Edhem (Eldem), a.e., S. 44-48.

olup, son zamanlarda yarı mülkiyetinin özel şahıslarda olması sebebi ile harabe halini almıştır. Bir an önce vakıflarca bu kıymetli eserin kamulaştırılarak restore edilmesi gerekmektedir.

OSMANLI HAMAMLARI

Meydan (Hüseyin Bey, Çömlek) Hamamı

Büyük Osmanlı mimari Sinan'ın Kayseri'de yapmış olduğu üç hamamdan birisidir. Mimar Sinan'ın Osmanlı İmparatorluğuna yapmış olduğu eserlerin listesini veren arkadaşı Sai Çelebi'nin yazmış olduğu Tezkiretü'l- Bünyan isimli kitapta "Kayseri'de Hüseyin Hamamı" ismi ile kayıtlı bu hamam, Cumhuriyet Meydanından İstasyon Caddesine girişte Sahabiye Medresesinin kuzey batısında, yarısı yolda yarısı şimdiki Tapınç İşhanı'nın yerindeydi[11]. Yakın zamana kadar kalıntıları ayakta idi ve mahalle büyüklerinin bu hamamda yıkanmış olduğunu söyleyenler vardı. 1547 tarihli vakfiyeye göre hamamı yaptıran Hüseyin Bey Kanuni Dönemi Aksaray Mirlivası idi. Kayserili olduğu ve Hacı Kılıç Mahallesi'nde yaşadığı tahmin edilmektedir. Vakfiyesine göre Selçuklu Hacı Kılıç Cami'ni onarmış, kuzeyine bir imaret yaptırmış ve meydana yakın bu hamamını Mimar Sinan'a yaptırmıştır. Hamam daha sonradan sebebi bilinmeyen bir şekilde "Çömlek" ismini de almıştır. Mimar Sinan yapısı olan bu eser 50 yıl önce yol genişletme çalışması esnasında kalıntıları tesviye edilerek ortadan kaldırılmıştır. Muhakkak ki diğer kalıntıların İstasyon Caddesi altında bulunmakta olup, arkeolojik kazılar ile bu kalıntılara ulaşılır ve hamamın planı ortaya çıkartılabilir. Hüseyin Bey'in mezarı eskiden yol ortasında iken, yine yol genişletme çalışması esnasında taşınarak Hacı Kılıç Cami'nin minaresinin yanına nakledilmiştir. Buradaki mezar taşlarına göre ölüm tarihi 1552 yılının ramazan ayıdır. Hüseyin Bey'in Caminin yanına yaptırdığı ve Sultan Abdülaziz zamanında Baruthane fabrikası olarak kullanılan Mimar Sinan yapısı imareti de 1960'lı yıllarda Belediye tarafından çevre tanzimi ve şadırvan yapmak için yıkılarak ortadan kaldırılmıştır.

Gürcü Hamamı

Mimar Sinan'ın Kayseri'de yapmış olduğu hamamlardan bir diğeridir. Kanuni dönemi vezirlerinden Konya valisi Gürcü Osman Paşa Mimar Sinan'a meydandaki hükümet konağını (vilayet sarayı), bu binanın önündeki Osman Paşa Camii ve bunun yanındaki ikiz medreseyi, İnönü bulvarında olan şimdiki Büyük Otel ve Samurağa İşhanı yerinde bulunan hamamı yaptırmıştır[12]. Gürcü Hamamı ismi ile bilinen bu hamam kalıntıları da 60'lı yıllarda belediye tarafından ortadan kaldırılmıştır. Hamam buradaki eski mahalleye de ismini vermiştir.

Kayseri, 16. yüzyılda Konya Vilayetine bağlı bir sancak merkezi idi. Konya aynı zamanda şehzade sancağı olduğundan aynı vilayette iki vali bulunmaması için Konya Valileri "Makarr-ı Mirmiran" (Beylerbeylik Makamı) ismini alan Kayseri'de oturuyorlardı. Burada hem Konya Valiliği hem de Kayseri Sancak Beyliği yapıyorlardı. Bu şekilde Kayseri'de oturan Osman Paşa Mimar Sinan'a eserler yaptırmıştır. Meydanda Saat Kulesi'nin yerinde bulunan camii Osmanlı Devletinin Yıkılış sürecinde harap olduğu için yıkılıp ortadan kalkmıştır. Mimar Sinan'ın eserlerine ait tezkerelerde ismi geçen bu camii ile birlikte Osman Paşa diğer yapılarını da Mimar Sinan'a yaptırmıştır. Gürcü (Sicilli Osmani'de Çerkes olarak anılmaktadır.) Osman Paşa daha sonra getirildiği Bağdat Valiliği sırasında 1554 yılında vefat etmiştir. Bu hayratı için bir vakfiye tanzim ettirmeden vefat ettiği için bugün vakıf kayıtlarında vakfiyesine rastlanmamıştır.

Paşa Hamamı

Mimar Sinan'ın Kayseri'de yaptığı üçüncü hamamdır. Mimar Sinan'a ait tezkirelerde Kayseri'de "Hacı Ahmet Paşa (Kurşunlu) Camii" olarak geçen caminin külliyesine dâhildir. Hacı Ahmet Paşa II. Selim devri Konya valilerindendi. O da Eyaletin ikinci büyük sancağı olan Kayseri'de oturmuştur. Sinop

▲ Gülük Hamamı

11 Mehmet Çayırdağ, Mimar Sinan'ın Kayseri'deki Eserleri, **IV. Türk Kültürü Kongresi, Bildiriler**, 4-7 Kasım 1999 Ankara, C. I, S. 149-176.

12 a. y.

ve çevresindeki Candaroğlu Beyliği hanedanına mensup olup bu beyliğin ortadan kaldırılması üzerine Osmanlı Devleti hizmetine geçmiş, sarayda av kuşlarının eğitimi ile ilgili dairede görev aldığı için "Doğancı" lakabı ile anılmıştır. Türbesi ve Vakıf eserlerinin bulunduğu Üsküdar'daki "Doğancılar" semti ismini ondan almıştır[13].

Doğancı Hacı Ahmet Paşa Kayseri'ye 1573 yılında yaptırmış olduğu camisinin (kitabesinde hatalı olarak caminin yapılış tarihi ebced hesabı ile 1586 olarak verilmiştir.) etrafına imaret, han, mektep ve bir hamam da inşa ettirerek bu eserlerin ihtiyaçları için tahsis ettirdiği vakıflarına tanzim ettirdiği vakfiyesi günümüze kadar gelmiştir. Kayıtlarda caminin Mimar Sinan tarafından yapıldığı belirtilmiştir. Bundan yola çıkılarak külliyede bulunan diğer eserler için de Mimar Sinan'ın onay verdiği tahmin edilebilmektedir.

▲ İncesu Hamamı

Sonraki kayıtlarda özellikle Hamam, Mimar Sinan Hamamı olarak geçmiştir.

İki kubbeli olduğu eski fotoğraflarında açıkça görülen bu önemli yapı da maalesef 1930'lu yıllarda, o dönem belediyesine bakan Kayseri Valisi tarafından buradan geçen yolun (şimdiki Osman Kavuncu Caddesi) genişletilmesi gerekçesiyle yıkılarak ortadan kaldırılmıştır. Bu hamamın yerinde yapılacak bir arkeolojik kazı hamamın temellerini ve planını ortaya çıkaracaktır. Külliyenin hamam gibi camiden başka diğer yapıları Osmanlı Döneminde harap olup ortadan kalkmıştır.

Doğancı Hacı Ahmet Paşa'ya Kayserililer "Kuşçu Paşa" ismini vermişlerdir. Nitekim Gültepe parkının bulunduğu alan "Kuşçu Paşanın Cirit Meydanı" diye anılıyordu. 16. yüzyılda Kayseri'de Kızılırmak kenarında bulunan kayalıklarda doğan, şahin gibi kuşların yuvaları bulunmaktaydı ve bu köyler "mukataa" (devlete ait alan) olarak ayrılmış olup buralarda saray için av kuşları yetiştirilmekteydi. Muhtemelen bunları eğittiren de Doğancı Hacı Ahmet Paşa idi. Doğancı Hacı Ahmet Paşa çeşitli devlet görevlerinde bulunduktan sonra 1588 yılında Mimar Sinan ile aynı yıl ve onun gibi yüz yaş civarında vefat etmiş, yine Mimar Sinan tarafından yapılan Üsküdar'daki Camii (şuanda yıkılmış) yanında bulunan türbesine defnedilmiştir.

Kadı Hamamı

16. yüzyılın ortasında Kayseri Kadısı tarafından yapılmış olduğu halde Kayseri'de Mimar Sinan eseri olmayan bir yapıdır. Kadı Hamamı Cami-i Kebir (Ulu Camii) yanında onun külliyesine dahil olmuş bir hamamdır. Banisi anne tarafından Kayseri'de meşhur mutasavvuf Şeyh İbrahim Tennuri'nin torunu Kadı Bedreddin Mahmud'dur. Kadı Mahmud uzun süre Kayseri Kadılığında bulunmuştur. Bu nedenle çok büyük bir mal varlığına sahip olmuş, bütün bu malları yazdırdığı iki vakfiyesi ile vakfederek miras olarak bölünmeden kurtarmaya çalışmıştır. Nitekim vakıf malları çok azalmış da olsa yine de gelir kaynağı itibari ile evladı elinde idare edilen (mülhak) Kayseri'deki en zengin vakıf durumundadır. Kadı Mahmud'un 1559 tarihli Arapça Vakfiyesindeki kayda göre "Kayseri merkezinde Sultan Camii (Ulu Cami) mahallesinde 1542 yılında biri erkeklere, biri de kadınlara ait olmak üzere birbirine bitişik olarak iki hamam (çifte hamam)" inşa ettirmiştir[14]. Halen faal durumda olan hamam, vakfın evladının mütevellileri tarafından kiraya verilmektedir.

Cafer Bey Hamamı

Aynı isimli mahallede bulunan hamam, uzun süredir faaliyetten çıkmış olup binası başka bir hizmet için kullanılmaktadır.

13 a. y.

14 Mehmet Çayırdağ, **Kayseri'de Kadı Mahmut Vakfı**, Kayseri 1989, S. 6-9.

Basit yapısı ile 17. yüzyıla tarihlenen hamamın banisi olan Cafer Bey hakkında bilgi bulunmamaktadır. Hamamın banisi 14. yüzyılda Kayseri'ye hakim olan Sivas merkezli Eretna Devleti'nde kısa bir süre beylikte bulunan Cafer Bey ile karıştırılmamalıdır. Hamam 1929 yılında vakıflarca Hunat ve Sultan hamamları ile birlikte özel şahıslara satılmıştır. Bu hamamın kamulaştırılması ve onarılması şarttır. Hamamlarla birlikte satılan yanlarında bulunan bahçelere ise satın alan şahıslar tarafından yeni binalar inşa ettirilmiştir.

Deveci Hamamı

Yakın zamana kadar vakıf olarak evladı elinde faaliyetini sürdürdüğü halde önemli bir geliri olmaması ve onarıma ihtiyaç duyması gerekçeleri ile işletmesi durdurularak vakıflar idaresine devredilmiştir. Harap olan hamam halen aşevi olarak hizmet vermektedir. Yaptıranın ise Kayseri'deki ailelerden "Deveciler" olduğu isminden anlaşılmaktadır. Bu hamam Kayseri'de Lale Mahallesinde bulunmaktadır.

Setenönü (Yeni) Hamamı

Kayseri'nin Setenönü Tavukçu mahallesinde bulunan hamam uzun yıllar harap ve bakımsız beklerken son yıllarda Büyükşehir Belediyesi tarafından yanındaki tarihi mahalle ile birlikte restore edilerek kurtarılmıştır. Hamam Kayseri'nin Bozatlı Mahallesinden Deli İbrahim Ağa'nın mülkiyetinde iken adı geçen Mısır'da vefat edince borçlarına bedel olarak mallarının 1785 yılında satışı esnasında "Yeni Hamam" isimli Setenönü'ndeki bu hamamı da satılmıştır[15]. Satın alanlar arasında dörtte bir hissesi olan vakıf sahibi Güpgüp-zade Hacı Ebubekir Ağa'nın zamanımızdaki mütevellilerine, vakıflarda görev yaptığım dönemde mülkiyetinin tamamı satın aldırılarak, hamamın vakfa intikali sağlanmıştır. Daha sonra vakıftan kiralayan Büyükşehir Belediyesi onarımını gerçekleştirmiştir. Hamam çifte hamam olmayıp Erkeklere ve kadınlara münavebeli hizmet veren

▲ Setenönü Hamamı

bir hamamdır. 17. yüzyıl sonunda inşa edildiği tahmin edilmektedir.

İLÇELERDEKİ HAMAMLAR

İncesu Hamamı

Sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın, Sadaret Kaymakamı iken 1670 yılında İncesu'ya yaptırmış olduğu Han, Camii, Medrese, Muallimhane, arasta (çarşı) vs. den ibaret Külliyesi içerisinde bulunan hamamı da bugün atıl vaziyette bulunmaktadır. Zaten ilçelerde bulunan bütün hamamlar aşağıda da görüleceği üzere, artık müşteri bulamadıklarından kapanmıştır.

Yeşilhisar Hamamı

İlçe merkezinde, Belediye binasının altına isabet eden küçük hamam kırk yıl önce faalken bugün tamamen kapanmıştır. İlçeye bir cami yaptıran Eretna Devleti'nin kurucusu Alaaddin Eretna (ölüm: 1352)'nın vakfı olduğu söyleniyorsa da hamam mimarisinden 17. veya 18. yüzyılda yapıldığı söylenebilir.

Develi Hamamı

İlçe merkezinde kalıntıları olan hamamın yine Eretna Devleti döneminde yapıldığı söylenmektedir.

▲ Kadı Hamamı

Bünyan Hamamı

Burada da eski metruk bir hamam bulunmaktadır. 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen[16] hamam bugün harap vaziyettedir ve mülkiyeti özel şahıslara aittir.

Erkilet Nişancı Mehmet Paşa Hamamı

Erkilet'te Nişancı Mehmet Paşa Camii yanında iken tamamen yıkılarak ortadan kalkmış olan hamam rahmetli Prof. Dr. Yılmaz Önge tarafından çıkarılan Önasya dergisinde neşredilmiştir.(C. 7, S. 74, S. 33) Bahsedilen Camii depremden yıkılan eski caminin yerine 1718 yılında yaptırılmıştır.

Pınarbaşı Hamamı

Pınarbaşı Yukarı Mahalle'de bulunan hamam harap bir vaziyette olup yapılış tarihi ve yaptıranı bilinmemektedir.

Talas Ali Saib Paşa Hamamı

Memleketi olan Talas'a cami ve çeşmeler yaptıran Abdülhamid dönemi Harbiye Nazırı ve Genel Kurmay Başkanı olan Ali Saib Paşa, 18. yüzyılın sonunda Han Mahallesi'ne bir de hamam yaptırmıştır. Bu hamam uzun süredir atıl vaziyettedir.

Kayseri'de bu hamamlardan başka büyük konaklarda ve hanlarda özel hamamlar da bulunmaktadır. ▪

15 Ahmet Nazif, **Kayseri Tarihi** (**Mir'at-ı Kayseriye**), Yay. Prof. Dr. Mehmet Palamutoğlu, Kayseri 1987, S. 170.
16 Mustafa Denktaş, Bünyan Eski Hamam, **Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kayseri Ansiklopedisi**, C. I, S. 271-273.

Hayati İnanç'la Sohbet

Mustafa İbakorkmaz

"Türkçe'nin zenginliklerini anlamaya ve anlatmaya çalıştım."

■ **Hocam divan edebiyatı denilince akla gelen ilk isimlerdensiniz. Bu kadar şiiri ezberlemek nereden icab etti? Nasıl başladı bu merak?**

● Çocukluğumda babam, mesleğinden dolayı, çeşitli kesimlerden insanlarla oturup kalkardı. O insanların ağzından eski beyitler eksik olmazdı. Konuşurken eski kelimeler telaffuz edilirdi. Sonra, eski dilin ve alfabenin bize anlatıldığı gibi öğrenmesi zor bir iş olmadığını da daha çocukken anlama imkânı buldum. Bir gün babamdan "Bende yok sabr-u sükûn, sende vefadan zerre..." diye bir beyit duydum. Babama tekrar ettirip not aldım, araştırdım. Nabî'nin bir şiirinden olduğunu öğrendim. Zaman ilerledikçe sürekli eski beyitlere ve kelimelere ilgim arttı. Daha sonra hukuk tahsil ettiğim için eski dilin o zengin kaynağına daha yakınlaştım. Çünkü biliyorsunuz hukuk dilinde eski kelimelerimiz yaşamaya devam ediyor. Bilmediğim kelimelerle her karşılaşmamda lügate bakıyordum. Böylelikle zaman içerisinde klasik Türk edebiyatıyla aramızdaki münasebet gelişerek katlanarak bugünlere kadar geldi.

■ **Bu zevkiniz ve merakınız gençlik hevesi olarak kalmamış, neredeyse divan edebiyatını gençlere sevdirmek için çalışmakla ömrünüz geçmiş.**

● Gençlerin ilgisini çekmesi için az önceki sorunuza bir de şöyle cevap veriyorum. 1983 yılında İstanbul'da Hukuk Fakültesinde öğrenciydim. Henüz 22 yaşındaydım. 20 yaşında evlenmiştim ve Hukuk Fakültesinde öğrenciyken iki yıllık evliydim. Eşimle aramızdaki iletişim sadece mektuptu. Bir mektup yazardınız, bir ay sonra cevap gelirse mutlu olurdunuz. Hani şimdi gençler mesaj yazıyor da beş dakika sonra acaba neden cevap gelmedi diye endişeleniyor ya. O vakit böyle bir şey yoktu. İstanbul'da öğrenci olduğum o iki yıl içinde mektupla iletişim kurduk. Tabii İstanbul'da hem öğrencilik, hem de gurbet hayatı yaşamak insanın zihnini de geliştiriyor. Mesela ayrılık şiirlerini ezberliyorsunuz. O günlerde ezberlediğim şiirlerle otuz yıldır konferans veriyorum, daha bitmedi.

■ **Günümüzde ezber biraz küçümseniyor. Fakat ezber geleneksel eğitimde ve kültür hayatında önemli bir yer tutuyor. Ezberlemek zor ve gereksiz bir iş değil mi?**

● Ezberi zararlı görmek bir önyargının ürünü... Ben hep ezberi tavsiye ederim gençlere. Bilakis ezberin hiçbir zararı olmadığı gibi, çok büyük faydaları var. Ezber zihnin cilasıdır. İnsan için masrafsız bir eğlencedir. Bunun ötesinde çok güzel bir öğrenme vasıtasıdır. Ben azar azar da olsa herkese klasik şiir ezberlemeyi tavsiye ederim. Kendim de bu yaşıma rağmen her gün okur ve ezber yaparım. Klasik şiirlerden ezberlerim.

■ **Şiirlerle birlikte bir sözlük de gündeme geliyor sanırım.**

● Divan edebiyatını, Türkçe'nin zenginliklerini elimden geldiği kadar anlamaya ve anlatmaya çalıştım. İcabında, garip bir hal olsa da, Türkçeden Türkçeye çeviri yapmak durumunda kaldım. Çabaladım elim yettiğince, gücüm yettiğince. Şunu gördüm, geçmiş dönem şairlerinin kullandığı kelimeler bizim şu an kullandığımız kelimelerin belki yirmi katı daha fazla. Mesela bugün stres diyerek ifade ettiğimiz bir duygu var. İşimize gelmeyen her vaziyete stres diyoruz. Stresin klasik Türkçe'deki karşılığını merak ettiğiniz

zaman muazzam bir kelime listesi çıkıyor. Gam, kasvet, inkisar, ızdırap, hüzün melal, kahır, yeis, mihnet, elem ve benzeri kelimeler 21 kelimeye kadar ulaşıyor. Bu kadar kelimeyi kullanma imkânımız varken hepsine sırtımızı dönüp Fransızca kökenli stres kelimesiyle kendimizi ifade etmeye neden mecbur olalım? Bunu da gençlerin farketmesini arzu ediyorum.

- **Şairlere sahip çıkmak; şiire, dile sahip çıkmak, köklerle bağı korumak anlamına geliyor sanırım. Elimizde kalanları korumak için şairlere görev düşüyor ama gençlerin de hayatlarının erken dönemlerinde gelenekle sağlıklı bir bağ kurması gerekiyor herhalde. Bizi irkiltip kendimize çekidüzen vermemize yardımcı olacak anılarınız da vardır kesin.**

- Hukuk fakültesinde okuduğum günlerde ayrılık motivasyonuyla durmadan şiir filan ezberlerken bir de şöyle bir problem vardı. Şair Necip Fazıl Kısakürek hayattaydı. 70'li yaşlarındaydı ve ben kendisinin 50 kadar şiirini ezbere biliyordum. Laf aramızda fena da okumuyorum. En azından arkadaşlar öyle söylüyor. Arkadaşlarım, git Necip Fazıl Kısakürek'le bir tanış diyorlar. Nasıl tanışılacak? Haydarpaşa'dan trene binersiniz. Söğütlüçeşme, Kızıltoprak, Göztepe, Feneryolu, Erenköy'de inersiniz trenden. Necip Fazıl'ın evi orada. İstasyonda ineceksin, şöyle 500 metre ileride. Karşında Necip Fazıl'ın evi… Eski bir konak. Çal kapıyı, Necip Fazıl seninle görüşür, diyorlar. Zaten şiirlerini de güzel okuyorsun, seni sever falan diyorlar. Fakat 22 yaşındaki Anadolulu bir gencin o kadar cesareti olmazdı o yıllarda. Cesaret edemedim. Birisi beni götürsün diye bekledim, götüren de olmadı. Bir taraftan da yaptığım hesaplara göre epey vaktimiz vardı. Öyle ya daha 22 yaşındaydım. Fakat ne yazık ki, üstadın vakti kalmamış. Ben tabii ki bunu bilmiyordum. 1983 yılının Mayıs ayında, sanıyorum bir çarşamba günüydü. Beyazıt Camiinde öğle namazı kıldım. Namaz bitti. Okula geçmek için 15 dakika kadar zamanım vardı. Bari bu arada gazete okuyayım dedim. Bayat bir simit aldım. Çay da buldum. Keyfim yerinde. Gazeteyi raftan aldım. Yarısından tutmuşum, kaldırınca tam sayfa açıldı. Gördüğüm sayfada Necip Fazıl Kısakürek'in tam sayfa fotoğrafı vardı. O an içim cız etti. Çünkü bir şair ancak ölürse böyle birinci sayfaya tam sayfa haber yapılır. Daha okumadan anladım ve eyvah dedim. Görüşemedik, tanışamadık. Dizlerimin bağı çözüldü. Sayfanın alt kısmında iki mısra gördüm. Belli ki şairin kendi mısralarından, vefata ilişkin, ölümü anlatan mısralarından

Kayseri Büyükşehir Belediyesi
01. KİTAP FUARI
VOCAL
VOCAL

seçmişler ve oraya koymuşlardı. Gazeteyi doğru dürüst tutamadığım için o mısralar okunmuyordu. Okumak için kendimi hazırlayayım dedim. Çok etkilendiğim için ayakta zor duruyordum. Yaslanacak bir yer buldum. Bu arada sayfanın altındaki o iki mısranın hangi mısralar olduğunu düşünüyordum. Yani Necip Fazıl öldüyse Çile adlı şiir kitabından sayfanın altına hangi iki mısra yakışır, anlamlı olur diye düşündüm. Aklıma beş alternatif geldi. Yani gazetenin sayfa sekreteri ben olsaydım bu beşinden birini koyardım.

Birincisi;

"Ölüm güzel şey, budur perde ardından haber...
Hiç güzel olmasaydı ölür müydü peygamber?"

İkincisi;

"Ölüm ölene bayram, bayrama sevinmek var;
Oh ne güzel, bayramda tahta ata binmek var!.."

Üçüncüsü;

"Ebedi gençlik ölüm, desem kimse inanmaz
Taş ihtiyarlar, servi çürür, ölüm yıpranmaz."

Dördüncüsü;

"Büyük randevu... Bilsem nerede, saat kaçta?
Tabutumun tahtası, bilsem hangi ağaçta?"

Beşincisi;

"Şu geçeni durdursam çekip de eteğinden,
Soruversem: 'Haberin var mı öleceğinden?'"

Kesin bu beyitlerden biridir ama acaba hangisini koydular diyerek gazeteyi yeniden açtım ve şu iki mısrayı okudum.

"Ey genç adam yollarımı adım adım bilirsin
Erken gel beni evde bulamayabilirsin"

Benim düşündüklerimin hiç birini değil, bunu seçmişlerdi. O an Beyazıt tepemde döndü. Sanki dünya yıkıldı, ben altında kaldım. Bu olayın üzerinden 35 yıl geçti. Bir randevudur, gerçekleşmemiştir. Ama gam değildir. Gideceğimiz o ebedi yerde O'nu arayıp bulacağım. Ama gençler de yollarını adım adım bildikleri önemli değerlere ulaşmak için vakit var diye düşünmesinler. Bunu da buraya not edelim.

Klasik eserlerimiz kütüphanelerde bekliyor öylece. Çok kısa bir geçmişi okuyamıyor, anlayamıyoruz artık.

Biz büyük kötülüklerle karşı karşıya kaldık. Adeta cinayete kurban gittik. Çok basit bir misal verelim. 1958 yılında vefat eden Yahya Kemal Beyatlı'nın şiirleri

günümüzün gençleri için yabancı bir dille yazılmış kadar uzakta kalıyor. Türkçeden Türkçeye çeviri yapmak nedir? Üstelik edebiyat eğitimi alan gençlere bile uzak kalıyor. Kütüphanelerde bize ait hazineler öylece bekliyor.

Bakın bizim kütüphanelerimizde ünlü İngiliz tarihçi Arnold Toynbee 51 yıl ders çalışıyor. 21 yaşında gelmiş İstanbul'a. 51 yıl klasik eserlerimizin bulunduğu kütüphanelerden çıkmadan çalışıyor. Deli misin, çuvalla paran var, arkanda Büyük Britanya İmparatorluğu var, neden İstanbul'da gününü gün edip eğlenmek için fırsatın varken böyle bir şey yapmadın? Köhne kütüphanelerin tozlu raflarında 51 yıl ne aradın? diye sormuşlar. Şair Bakî'nin memleketinde bulundum bu yeter. Dahası bu kütüphanelerden edindiğim entelektüel sermayeyle kitaplar yazdım. Yazdığım kitapları üst üste koysanız boyumu geçer. Siz neden bahsediyorsunuz, diye cevap vermiş. Bunu söyleyen bir İngiliz. Hem de sıradan bir İngiliz değil, ünlü İngiliz tarihçi Arnold Toynbee. Osmanlı medeniyeti durdurulmuş bir medeniyettir diyen de odur.

O kütüphanelerle yeniden hemhal olursak değişen bir şeyler olur mu acaba?

Tarihçi bir dostumla TRT'de canlı yayındayken program sırasında, anlat bakalım üstad, dedim. Endülüs İslam medeniyetinden aldı, hikayeyi günümüze kadar getirdi. Onbeş dakikada öyle bir özet yaptı ki, adeta kitap yazdı. Ağzım açık kalarak dinledim. Tamam, dünü güzel anlattın ama hayat üç gün, dün bugün yarın. Maziyi güzel anlattın ama hal için ne dersin üstad, dedim. Paha biçilmez hazineler üzerinde yayılan inekler gibiyiz, diye cevapladı. İstikbale ne diyeceksiniz, dedim. İbn-i Haldun üstadımla aynı kanaatteyim, dedi. Su suya benzer, bir milletin geçmişi geleceğini yansıtır. Dününde büyük olan geleceğinde de büyük olur. Tarihin menzili bu, kaderin sevki budur. Ancak bazen milletlerin tarihinde fetret olur. Kafalar karışır, moraller bozulur, at izi it izine karışır. Osmanlı'da da oldu ve 45 sene sürdü. Hem de nasıl fetret, devletin başında kim var belli değildi. Sonra Çelebi Mehmet'le mesele çözüldü. Fetret çözüldü ve peşinden Fatih Sultan Mehmet geldi. Fetret olur ve kaçınılmaz bir şeydir, ama hiçbir fetret yüz yılı geçmez, dedi. Gençlerle daha çok görüştüğümüz için, gençlere deki, bu günden tezi yok Osmanlıca öğrensinler. Zira 30 yıl sonra Osmanlıca bilmeyenler okuma yazma bilmiyor sayılacaklar, dedi. Bunu 2001 yılında konuşmuştuk. 2014'te yeniden karşılaştığımızda aramızda geçen konuşmayı hatırlayıp hatırlamadığımı sordu. Elbette hatırlıyorum dedim. 30 yılın 13'ü geçti dedi. Kıssanın hissesi! Önümüzde açılan çağın bir mesajı var. Anlamamız lazım. Gecikmememiz lazım. Üzüldüğümüz yeter.

Bir konferansınızda Ali Emirî ve Millet kütüphanesini anlatmıştınız. Bizim de Kayseri'de Raşit Efendi Kütüphanemiz var.

Benim orası hakkında bilgim yok. Ali Emirî Efendi'yi ve Millet Kütüphanesi'ni anlattığım gibi sen de bana ilk karşılaşmamızda Raşit Efendi Kütüphanesi'ni dört başı mamur şekilde anlatacaksın.

İnşallah dersime çalışacağım. Hocam bizim bir de ticaretle ilgili kötü bir namımız var.

Öyle fakat o konuda haksızlık yapılıyor. Kayseri övülerek bahsedilmesi gereken bir yer. Düzgün ve ahlaklı ticaretin nasıl yapılacağının öğrenileceği önemli yerlerden biri Kayseri'dir.

Bir de sizin bir kitap projenizden hasbelkader haberdarım. İki Damla adında bir çalışmanız olduğunu biliyorum.

Bekliyoruz inşallah. Hayati İnanç bir gün vakit bulacak, oturacak yazacak. Bu kitapta Kayseri'den iki şairi hedef aldım. Kayserili iki şair, birisi Ahmet Remzi Akyürek, öbürü de eski Kayseri müftüsü Beliğ. 1780'lerde Kayseri'de müftülük yapmış. Elimizde bir divanı var, hakikaten çok parlak bir ahlak kitabı. Oradan bir kaç gazel seçtik. İnşallah onları şerh edip Kayseri'ye bir hatıra bırakmak istiyorum.

Aslında günümüz zihniyet dünyasında yan yana gelmesi pek düşünülmeyen bir terkip oluşmuş değil mi? Hem müftü olacaksınız hem şair.

Günümüzde böyle düşünmeye alışamıyoruz. Adeta sakız çiğnerken merdiven çıkamıyoruz. Bu bize Batı'dan sirayet eden bir hastalıktır. Vagon vagon, bölüm bölüm düşünmek. Böyle düşününce her şeyi parçalıyoruz. Her zaman hatırlatmaya çalıştığım gibi, köklerimize uzanacak geniş ve bütünlüklü bir bakış açısına ihtiyacımız var.

Hocam sohbetiniz için çok teşekkür ediyorum.

Ben teşekkür ederim.■

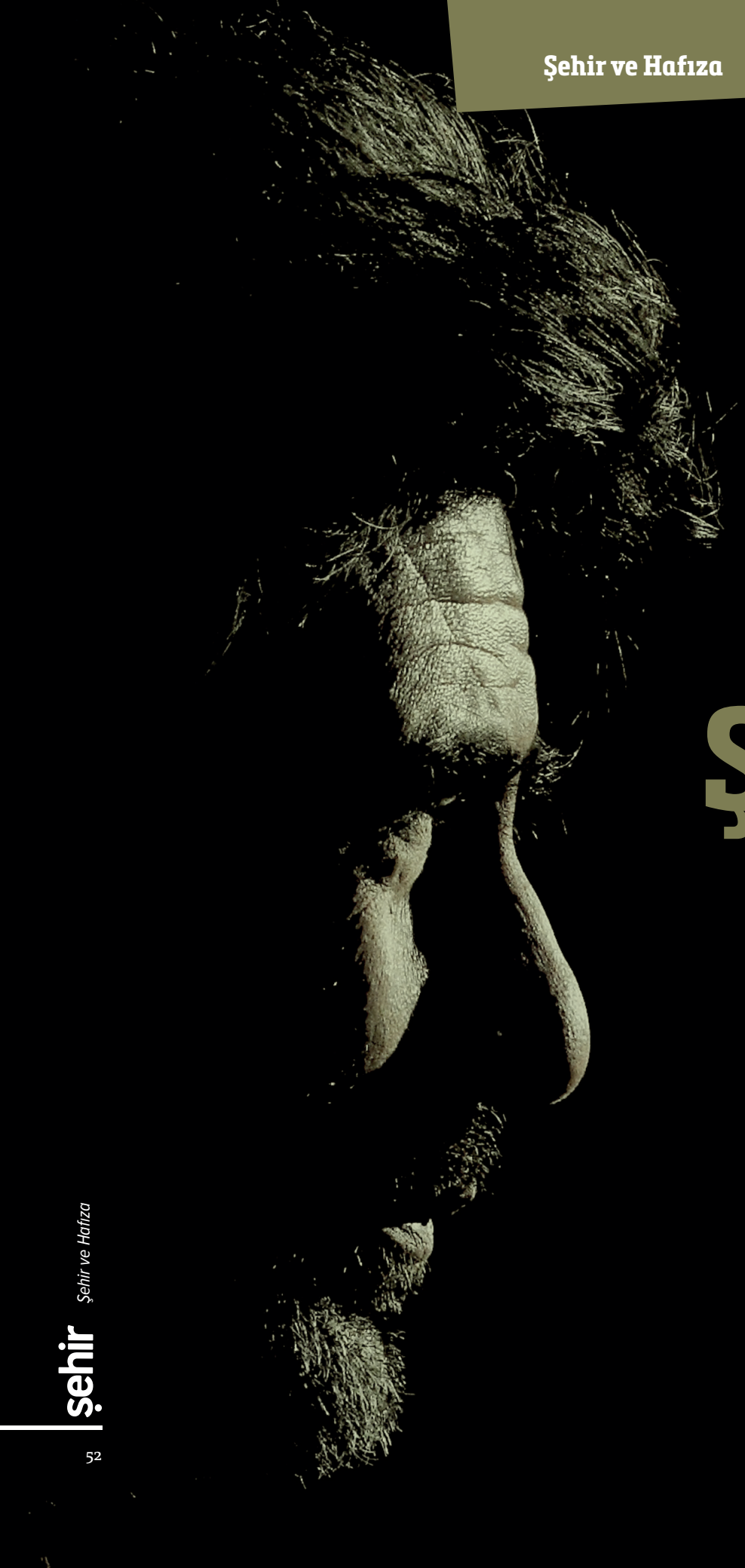

Kayseri'yi Fotoğraflayanlar

Metin Şimşek

Dursun Çiçek

1970'de Kayseri'de doğdu. Lise mezunu.

Anadolu'nun bozkırında doğdu büyüdü desek daha doğru. Toprak kokan kerpiç evlerde yaşadı. Buğday başaklarının rüzgârda nasıl salındığını seyretti. Torosların buz gibi suyunu içti ve Torosların suyu ile serinledi. Erciyes'i seyrederek büyüdü. Erciyes onda evdi, görüntüydü, suretti, fotoğraftı, resimdi...

Sonra şehre geldi. Betonlarla tanıştı. Karmaşa ile tanıştı ama karışmadı. Hem okudu hem ekmeğini kazandı. Ekmeği için inşaatlarda çalıştı. Duvar ördü, ev yaptı. Kitaplar okudu binlerce, filmler izledi yüzlerce. Bir yandan Sezai Karakoç ve İsmet Özel mırıldanırken öbür taraftan Tarkovski izliyordu. Duvar örmeye, ev yapmaya, insanlara sıcacık yuvalar kurmaya devam ediyordu. Sonra suretle

▲ Kayseri Saat Kulesi ve Valilik

▲ **Hürmetçi Sazlığı ve Yılkı Atları**

olan bu ilişkisini fotoğrafla yansıtmaya başladı. Dinlediği Neşet Ertaş'ın ritmi, seyrettiği Gatlif'in perspektifi onun fotoğrafı için hep bir arayış, bir ilham kaynağı oldu. Aslında o hayatı ve ilgileri ile bir fotoğrafın arkasında neler var onu anlattı. Fotoğrafın bir görüntüden ibaret olmadığını, fotoğrafın tek başına asla bir amaç haline getirilmemesi gerektiğini, aslolanın fotoğrafın arkasındaki birikim, ahlak ve irade olduğunu anlattı...

1997'de bir arkadaşının Pentax'ını alıp 1 ay fotoğraf çekti. Hemen sonrasında bir Zenit 122 ve Zenitar 50 mm edindi. O gün bu gündür fotoğrafla ilişkisini hemen hemen hiç kesmedi.

Portre'de mekânın kattığı anlamın dışında anlamlar aradı. Ve portrenin bizatihi kendisine yöneldi. Detaylarına önem verdi. İfadeler, eller, çizgiler, hep öncelikli şeylerdi onun için. Onlara, kişinin yaşantısından geçmişinden ve hayallerinden ipuçları taşıdığını kabul ederek baktığınızda fotoğrafı şiir gibi

▲ Kayseri Tren Garı

▲ Zeynel Abidin Türbesi

okumanız mümkün. Anlamın portre fotoğraflarda öncelikli olması farklı kadraj tercihlerini denememi gerektirdi diyen Metin Şimşek, ruh dünyasından tecelli edenleri, ruhuyla gördüklerinden yansıttıklarını paylaştı... Mekân fotoğrafları çekerken onu tüm paradoksları ile yansıttı. Bir süreci anlattı. Sadece mekânın hikâyesini değil, insanın mekândaki hikâyesini de anlatmış oldu. Mekândaki insan merkezli bütüncül yapıya bazen tersinden baktı. Yansımalara dikkat çekerek tecellinin ne olduğunu göstermeye çalıştı. Yansımalar üzerinden aslında dünya ile ilgili düşüncesinin ipuçlarını verdi. Yansımalar üzerinden insana dünyayı, zamanı, mekânı ve kendini anlatmaya çabaladı.

Gerek portre çekerken ve gerekse mekân çekerken görüntüsünden ziyade ruhunu yansıtmaya çalıştı. Teşhir yerine anlama odaklandı. Belki kasvetliydi onun

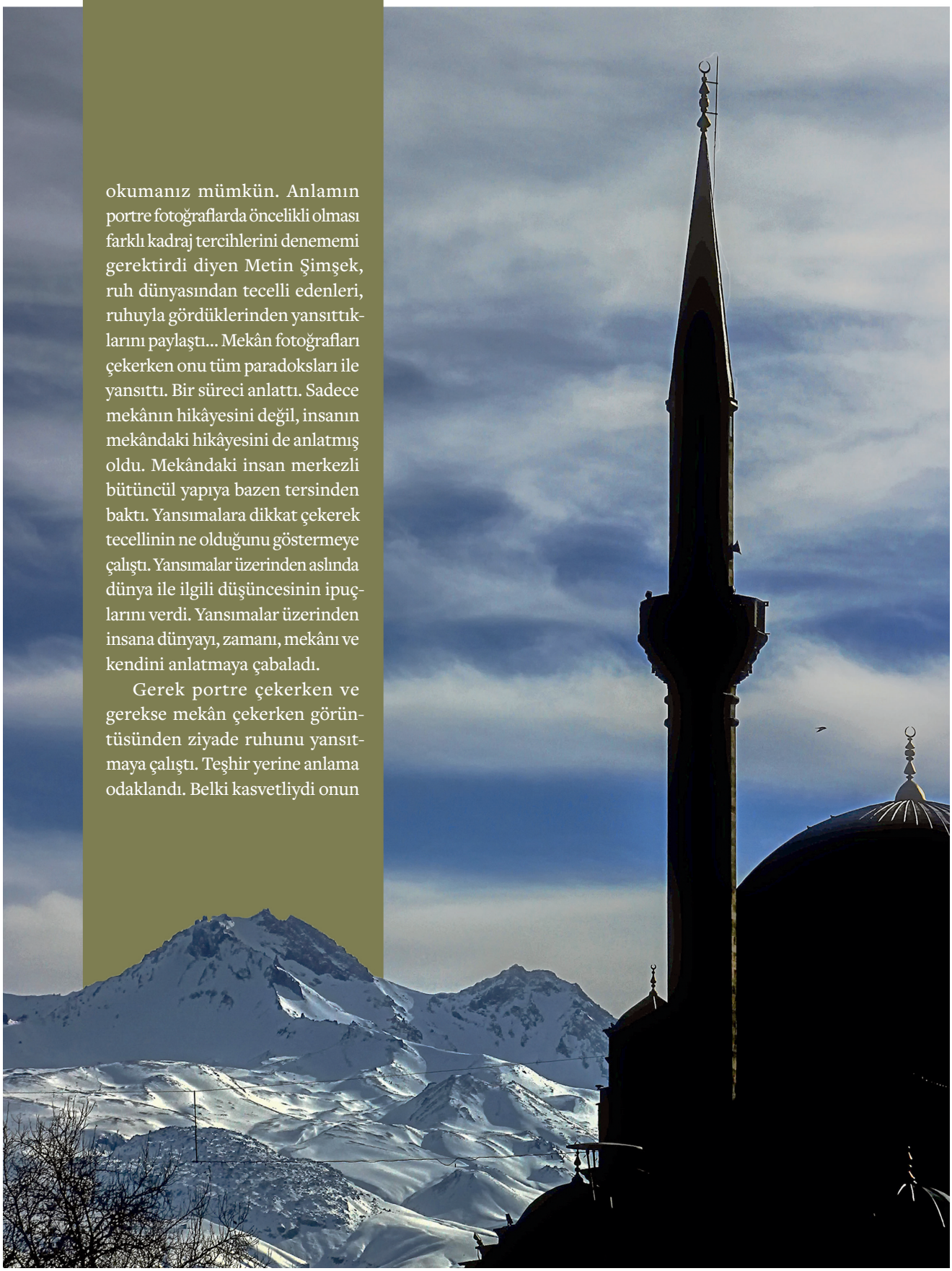

▲ **Bürüngüz Camii ve Erciyes Dağı**

▲ Kayseri Bağ Evi

▲ Tarihi Kayseri Evleri

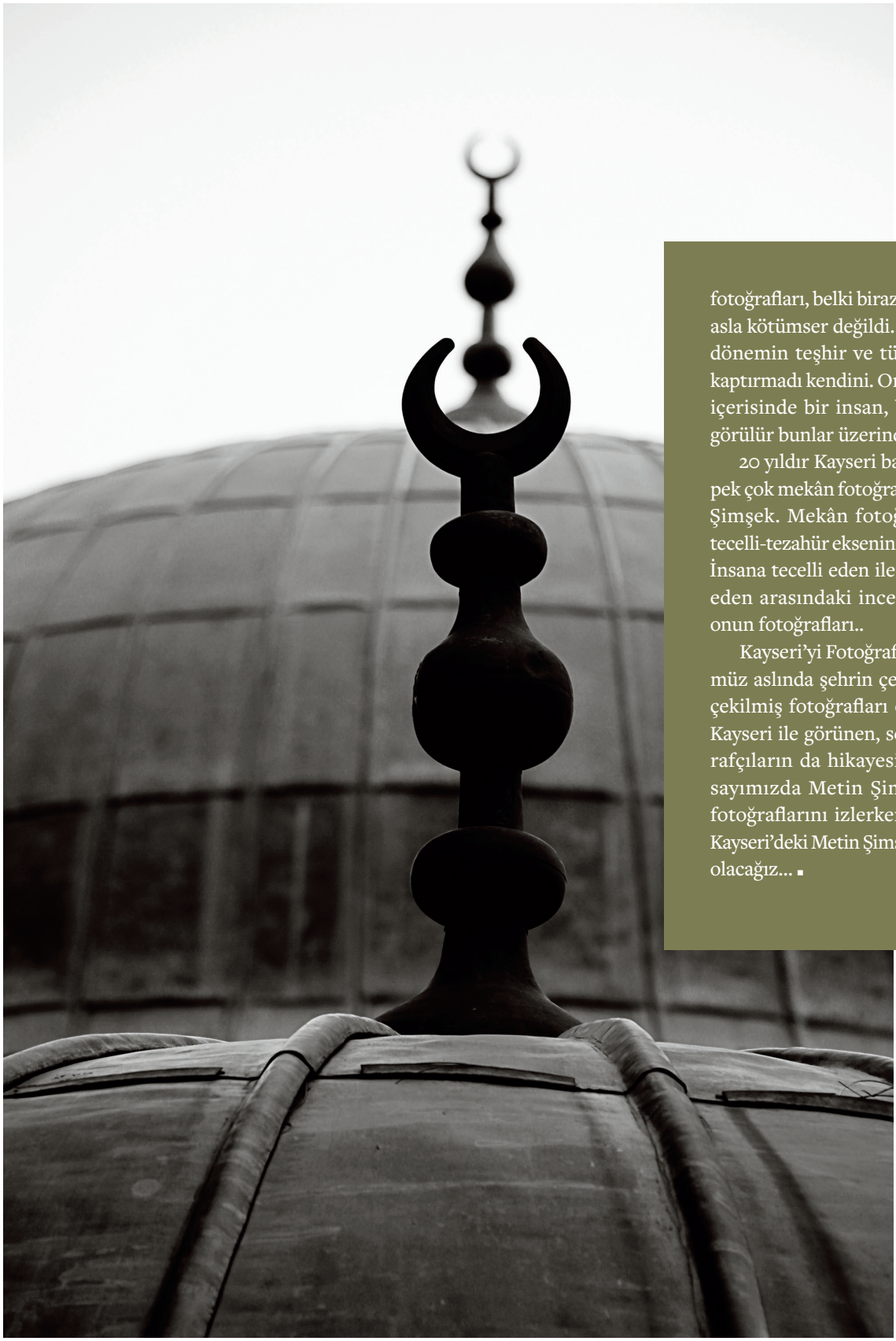

fotoğrafları, belki biraz karamsardı ama asla kötümser değildi. Sadece, modern dönemin teşhir ve tüketim eksenine kaptırmadı kendini. Onun için karmaşa içerisinde bir insan, bir mekân nasıl görülür bunlar üzerinde durdu.

20 yıldır Kayseri başta olmak üzere pek çok mekân fotoğrafı da çekti Metin Şimşek. Mekân fotoğraflarında bile tecelli-tezahür eksenini asla kaybetmedi. İnsana tecelli eden ile insandan tecelli eden arasındaki ince çizgiyi yansıtır onun fotoğrafları..

Kayseri'yi Fotoğraflayanlar bölümümüz aslında şehrin çeşitli zamanlarda çekilmiş fotoğrafları olmakla birlikte Kayseri ile görünen, somutlaşan fotoğrafçıların da hikayesi denilebilir. Bu sayımızda Metin Şimşek'in Kayseri fotoğraflarını izlerken aynı zamanda Kayseri'deki Metin Şimşek'i de seyretmiş olacağız... ▪

Fotoğraf Üzerine Düşünceler

Mehmet Akif Coşkun

▲ Yer: Kayseri - Şehir ile sanayinin arasına gizlenmiş bir mabed

Şehrin Müridi

'İnsan, başıboş bırakılacağını ve dilediği gibi hareket edebileceğini mi sanır?' (*Kıyame - 36*)

Biz ona şahdamarından daha yakınız. (*Kaf - 16*)

Bir şehir, eğer insana düşünme fırsatı vermiyorsa, durup kendini okumaya olanak tanımıyorsa, zihnimizin kirlenmiş taraflarını ihya etmiyorsa o şehir kent olmuş demektir. Soluduğum havadan öylesine korkarım ki, içimde yaşatmaya çalıştığım şehrimin ilgası kadar elem verici bir şey yoktur. İçimizdeki şehrin yok oluşunun kendi kıyametimiz olduğunu bir bilebilsek keşke.

Sürekli bir arayış içinde olmam bu yüzden. Kalabalıklardan kendimizi soyutlamaya çalışmak anlamsız. İnsanın yalnızlaşmaması gereken bir varlık olduğuna artık tüm yüreğimle inanıyorum. Yalnızlaşma olgusu, insana yutturulan bir zoka imiş meğer. Hiçbir zaman yalnız olmadık biz. Bu olgu, ilahi hikmet ile aramıza örülmüş ve bize dayandırılmış bir duvar.

Biz hiç yalnız olmadık. O nedenle böyle bir şeye temayül, bu kalabalıkların bize verdiği rahatsızlıktan kurtuluşa nasıl vesile olabilir? Rahatsız olmakta haklı olabiliriz. Ne mutlu, velev ki rahatsız oluyorsak. Fakat bizi rahatsız eden şeylerden kendimizi tamamen soyutlamaya kalkmak, bu derde çare olmadığı gibi âdem olma vasıflarından uzaklaşıp beşeriyete doğru bir irca ile daha büyük bir boşluğa düşmek demektir. Çünkü biz âdem olmak için yaratıldık. Yaratılışımız, beşeriyetten âdeme doğru idi.

Tamamen soyutlamak değil de bazen, belki ihtiyaca göre, biraz uzaklaşmak ve bize bu şehrin şehir olduğunu hatırlatan yüzüyle hemhal olmak, bu bilince tekrar kavuşabilmenin bir iksiri olabiliyor. Zihnimizdeki kiri pası başka türlü atamıyoruz.

Uzakları seyre koyuluyorum. Uzaklarla aramdaki mesafeyi okudukça, içimdeki şehre daha da yakınlaşıyorum.

Akvaryumdaki balık timsali. O balık imkân bulsa acaba, zaman zaman akvaryumun dışına çıkabilse ve dışarıdan seyredebilse akvaryumu. Balık ne kadar yaşayabilirse akvaryum dışında, biz de o kadar uzaklaşabilsek kendi kalabalığımızdan. Ama sadece okuyabilmek, bundan hikmetini alabilmek, içimize soluduğumuz havayı daha iyi tetkik edebilmek ve nihayetinde bize biz olduğumuzu fark ettiren o kalabalığa daha mürid olarak geri dönebilmek için.

Bakışlarımızın etrafındaki sınırlar

Kim çizdi abi bakışlarımızın etrafındaki sınırları?
Bilmezler mi, bakışlarımızın birbirinden ayrı olması,
ruhumuzun ayrı ayrı dertlerle yoğrulması sebebiyledir.
Bilmezler mi, gam arttıkça bakışlarımızdaki yoğunluğun da artacağını.
Hudutlarına bizim bile aklımızın ermediğini, ama asıl menbağın da
orda mahfuz ve bizi ayakta tutan o visalin esintisi olduğunu.
Bakışlarımızın sınırlarını belirleyenler kim abi?
Onların belirlediği hükümlerle ben derdimi nasıl anlatabilirim?
Başım eğikse *bakışımın* da eğik olduğunu neden anlamazlar?
Her bakana anlatacak kudrette olmadığımı,
varsa bir eğik baş ve gözlerini bana diktiyse ve anlatabiliyorsam
ve anlayabiliyorsa, yetmez mi?
Bilmezler mi?
Abi?

▲ **Yer: Kayseri - Eski Erkilet Köyü**

Gözyaşlarımızın coşkusundan doğar suretlerimiz

Kimseye birşey anlatma derdinde olmadım. Kimseye kendimi ispat etme çabası gütmedim. Bir çevre edinmek, takdir edilmek, makam edinmek gibi ihtiraslarım asla olmadı. Elimizden bir şeylerin zuhur ettiği inancını taşıyorsak, doğaldır ki, paylaşma gereği hissederiz. Aslında paylaştığımız, içimizde kümelenen dertlerimizin çeşitli vesilelerle suret bulmasından başka bir şey değildir. Dertlerimizi menfaatimizin oyuncağı haline getiriyorsak, sanatımıza gölge düşürüyoruz demektir.

Hepimizin dünyası birbirinden farklıysa ve hepimiz bu dünyayı farklı gözlerden seyrediyorsak, bu vech ile bakışlarımız farklı ahenkler içerisinde suret buluyorsa, o halde neden adına sanat dediğimiz bu hakikati kavramsallaştırıp belli bir alanın tahakkümünde kısırlaştırıyoruz?

Bırakın herkes istediği gibi ağlasın. Kimi gözyaşlarını gömleğine siler, kimi peçesine. Kimi avuçlarına akıtır, kimi boşa. Bunun ne önemi var? Görgü kurallarından bize ne? Mühim olan o gözyaşların menbağı değil mi? Bu sebeple içimden geldiği gibi ağlıyor, içimden geldiği gibi müdahil oluyor ve hislerimin gözyaşlarıma verdiği istikamet doğrultusunda suretini oluşturuyorum. Böylece kendim oluyorum. Hadsiz, hudutsuz, sevabımla günahımla, tüm kirim ve pasımla kendim oluyorum.

▲ Yer: Erciyes Dağı

Hangi Sanat?*

İsmail Doğu
ismaildogu@gmail. com

*Niçin ve Nasıl?

Batı düşüncesindeki tüm sanat disiplinleri Aristo'nun Poetika'sına yaslanır. Aristo zaman, mekân, kurgu ve şahıs birlikteliği içinde bir dram sanatı oluşturmuştur. Bu düşünce onun mantık örgüsünden elbette farklı değildir. Mantığın temel ilkelerini hatırladığımızda 3 nokta buluruz: özdeşlik, çelişmezlik ve üçüncü halin imkânsızlığı. Aristo'nun bu 3 temel ilkesine yıllar sonra Leibniz, bir dördüncüsünü ekleyecektir: yeter-sebeb ilkesi. Bu 4 temel ilkeden oluşan mantık örgüsü, fark edileceği üzere mekanik bir açılımdır. İşte sanat disiplini açısından oluşturduğu dört birlik ilkesi de, bu mantık esaslarına dayanır. Sanat dalı da aynı biçimde mekaniktir yani. Farklı mantık örgüsü olabileceği gibi, buna yaslanacak farklı sanat algılamaları ve yaklaşımları da elbet söz konusudur. Aristo'nun sanat teorisi için kullanılan bu dörtlü yapı, aslında kendisinden önceki bir tezahürün disipline edilmiş halidir. Homeros'un İlyada ve Odessa destanları, Sopokhles'in bir trajedi örneği olan Antigone tiyatro metni, bu geleneğin en bariz örnekleridir.

Batı düşüncesi çok bariz bir biçimde rasyoneldir, en azından yakın döneme

kadar. Rasyonellik, apriori verilere dayanır ve bu yüzden de dogmatiktir. Çok iddialı ve alakalı bir biçimde sunmak istemesek de, roman geleneğinin Batı'da var olması ve yaygınlaşması bundandır denebilir. Ama Kadim Gelenek saçaklı mantığa sahiptir. Sezgiye dayanır. Bundandır ki Kadim Gelenek'te hüküm süren edebi sanat şiirdir. Kadim Gelenek'te romanın yerini anlatan nesir biçimi masaldır ki o da şiirle yakın akrabadır. Bu mantık, kendisini en iyi bir biçimde Kelile ve Dimne'de gösteren sanatsal açılımlara zemin hazırlar.

Meşhur Hint masalı Kelile ve Dimne'de, anlatım metinlerarası ilişkilere dayanır. Romanlarda ve destanlarda gördüğümüz olay, kişi, zaman ve mekân birlikteliği yoktur. İmge ve simgelerle yüklüdür, masallar. Ayrıca her tür nesne konuşturularak tabiat ve toplum birlikteliği sağlanır, kâinata öykünerek. Bu karşılaştırma biçimine göre gidersek, resim ve heykel Batı düşüncesinin yaslandığı sanat dallarındandır. Buna karşılık Kadim Gelenek'te bunun yerini minyatür alır. Batı resim sanatında boyut, perspektif ve ışık-gölge durumu romansı bir hal alırken, minyatürde bunlar tamamen farklı şekilde tezahür eder.

Bir toplumun en belirgin kültürel sanatsal tezahürlerden olan mimarinin yapılış ve kullanışı da bu ayrımlardan neşet etmiştir. Yine çağdaş sanatlardan olan sinemada perspektif sorunu, bu bahisten ele alınarak farklı algılama biçimlerini ortaya çıkarmıştır. Yukarıda bahsettiğimiz Aristo'nun sanat düşüncesi ve dram tarzı ile kendisinden evvel ortaya konan ve kendisinin de bir bakıma ona yaslandığı trajedi örnekleri, Hıristiyan Roma'da Eski Ahid'deki Âdem anlatısının o biçim yorumlanmasına neden olmuştur. Kuran'da da iki yerde uzunca geçen Âdem kıssası, hatırlanacağı üzere Âdem'in yaratılıp eşiyle birlikte cennete konulmasından sonra kendisine onca nimet arasında sadece bir ağaca dokunulmaması sıkıca tembihlenmesine rağmen ağaca yaklaşıp cennetten kovulması olaylarını anlatır. Hıristiyanların da kabul ettiği Eski Ahid'de de benzer şekilde geçen bu hikayeye rasyonel ama bu sefer dindar felsefeciler, Tanrı'nın yasakladığı ağaçtan kastın bilgi olduğunu, yeme hususunda azmeden kişinin gerçekte Âdem değil de onun eşi Havva olduğunu, Cennet'ten çıkarılmanın bir düşüş olduğunu belirtmişlerdir. O "düştüğü" için, hepimiz bu "kahrı" çekiyoruz. Böylesi bir tefsir yorumu, tam da Yunan felsefesine ve sanatına uygun düşen bir yorumlama şeklidir. Artık dinsel bir biçimde de ispatlanmıştır ki, insan "düşmüş" bir varlıktır ve hayatı trajedi ile geçecektir. Bu trajediden kurtulmanın tek yolu bilgiyi ele geçirmek ve bilgiyle hükmetmektir. Bacon'un "bilgi güçtür" meşhur söyleminin kökeninde bundan başkası yatmaz. Bu, kökenlerini Pytagoras'ın her şeyin ölçüsü insandır söyleminde bulabileceğimiz tam bir hümanizmdir. "Her şeyin ölçütü olma" öncülüne göre insan, kendi bilgisini kendisi yaratır ve bunun için başkasına ihtiyaç duymaz. İşte bu yaklaşım, yıllar sonrasında modern felsefenin kurucusu olan Descartes'ın şu argümanıyla yeniden hayat bulmuştur: cogito ergo sum (düşünüyorum, o halde varım). Bu argüman, düşüncenin varlıkla özdeşleşmesi demektir ki, her ne kadar bir çok kişi bu ifadeyi masumane görse bile, gerçekte kişiyi Tanrıdan koparan, Tanrıyı kendi eliyle yaratan, hatta kendisini Tanrı yerine koyan bir oluşumun temelidir.

Artık Tanrı değil insandır söz konusu olan. Tanrı göğe çektirilmiş, insan yeryüzünün asıl öğesi, dahası öznesi olmuştur. Kuran'ın Şeytanla birlikte yeryüzüne düşman olarak inin dediği bu durum, Tanrı ile savaşa dönüşmüştür. Yeryüzü bir "terra incoqnita"dır ve insan bu keşfedilecek dünyayı sil baştan kendi arzu ve gereklerine göre yaratacaktır. Bu yorumun içinde, Zeus'a başkaldıran ve Olympus'taki ateşi insanlara vermek isteyen ama Zeus tarafından çok zalimce ve hiç bitmemecesine verilen işkencenin payı elbette ki unutulamaz. Mitolojiler gerçekte kutsalı anlama tezahürüdür. Tanrı, insan ve kâinat tasavvurları hakkında derin bilgiler ihtiva eder. Bu yüzden olsa gerek kutsal kitaplar ve onlara bağlı medeniyetler mitolojilere dayanır, onlarla çelişmez, bilakis onları tasdik eder. Ama modern dünya ütopyalara dayanır. Modern dünyanın mitleri sona erdirmesi ve kutsal kitapları hayattan koparak tapınaklar içine sokması neticesinde, bu tarz çaba ve arayışlar rafa kaldırılmış oldu. Sürekli olarak kendi yaratacağı cennete gönderme yapar. Yunan mitolojisi de, Kadim Gelenek'ten nasiplenmişse de oldukça, yine de son tahlilde romansılaştığı / rasyonelleştiği için daha çok ütopya üretir.

Kutsal kitapların dili metaforiktir, tıpkı şiir gibi. Burada şiir derken Kuran'ın bahsettiği ve kötülediği şairler ve şiirler kapsamında düşünülmemelidir. Şiir derken kastedilen, aynı kökten gelen şiar ve şuur ile anlaşılabilecek bir konudur söylemek istediğimiz şey. Zira Kuran'ın eleştirdiği şairler başka bir şuur ve şiar içindedir, romansı yani rasyonel. Ama kutsal kitapların dilinde var olan şiirsel durum, sözü aşan ve işaretlere meyleden bir karakter arz eder. Zaten ayetlerin hepsi de, aslında birer işaret değiller midir? Sözsel ayetlerin hepsi, gerçekte afakî durumun birer yansıması değiller midir? Bundandır ki, Kitaptaki sözler nasıl birbiriyle çelişmezse, kitaptaki ile kâinattaki de birbirleriyle öyle çelişmez. Bundandır ki, kitap kâinatın hülasası ve izdüşümüdür. Ve yine bundandır ki, en büyük kitap kâinattır. İnsan küçük âlem, âlem de büyük insan özdeyişi hatıra getirildiğinde, görülecektir ki, kitap aslında insandır, insanın kendi menkıbesidir. İnsanın, kendi siyerini oluşturduğu ve sunduğu bir kitaptır. Böylelikle siretinde suretini seyretmektedir. Öyle ki, ölümünden sonra tekrar dirildiğinde kalkıp okuyacağı kitap işte bu hikâyesidir. Bu hikâyenin Kuran'da

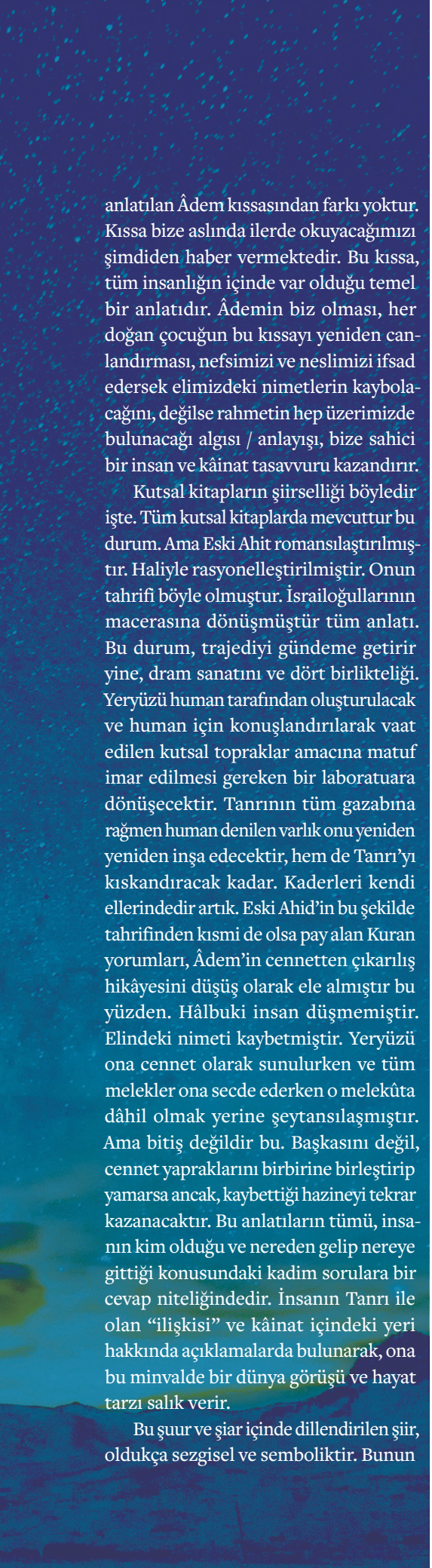

anlatılan Âdem kıssasından farkı yoktur. Kıssa bize aslında ilerde okuyacağımızı şimdiden haber vermektedir. Bu kıssa, tüm insanlığın içinde var olduğu temel bir anlatıdır. Âdemin biz olması, her doğan çocuğun bu kıssayı yeniden canlandırması, nefsimizi ve neslimizi ifsad edersek elimizdeki nimetlerin kaybolacağını, değilse rahmetin hep üzerimizde bulunacağı algısı / anlayışı, bize sahici bir insan ve kâinat tasavvuru kazandırır.

Kutsal kitapların şiirselliği böyledir işte. Tüm kutsal kitaplarda mevcuttur bu durum. Ama Eski Ahit romansılaştırılmıştır. Haliyle rasyonelleştirilmiştir. Onun tahrifi böyle olmuştur. İsrailoğullarının macerasına dönüşmüştür tüm anlatı. Bu durum, trajediyi gündeme getirir yine, dram sanatını ve dört birlikteliği. Yeryüzü human tarafından oluşturulacak ve human için konuşlandırılarak vaat edilen kutsal topraklar amacına matuf imar edilmesi gereken bir laboratuara dönüşecektir. Tanrının tüm gazabına rağmen human denilen varlık onu yeniden yeniden inşa edecektir, hem de Tanrı'yı kıskandıracak kadar. Kaderleri kendi ellerindedir artık. Eski Ahid'in bu şekilde tahrifinden kısmi de olsa pay alan Kuran yorumları, Âdem'in cennetten çıkarılış hikâyesini düşüş olarak ele almıştır bu yüzden. Hâlbuki insan düşmemiştir. Elindeki nimeti kaybetmiştir. Yeryüzü ona cennet olarak sunulurken ve tüm melekler ona secde ederken o melekûta dâhil olmak yerine şeytansılaşmıştır. Ama bitiş değildir bu. Başkasını değil, cennet yapraklarını birbirine birleştirip yamarsa ancak, kaybettiği hazineyi tekrar kazanacaktır. Bu anlatıların tümü, insanın kim olduğu ve nereden gelip nereye gittiği konusundaki kadim sorulara bir cevap niteliğindedir. İnsanın Tanrı ile olan "ilişkisi" ve kâinat içindeki yeri hakkında açıklamalarda bulunarak, ona bu minvalde bir dünya görüşü ve hayat tarzı salık verir.

Bu şuur ve şiar içinde dillendirilen şiir, oldukça sezgisel ve semboliktir. Bunun böyle olmasının nedeni, sözün bizzat kendisinin bir tuzak içermesindendir... İçine zorunlu olarak düşülen bir tuzak... Sözsüz olmaz elbette ama söz bizim için soyutlama durumunu ortadan kaldıran zarar verici fonksiyon üstlenir. Soyutlama yeteneğinin kalkması, her sözün bizzat birincil anlamını akla getirir. Mecaz yok olur. İşaretler kaybolur. Haliyle söz sığlaşır, meramı ifadede yetersiz kalınır. İşte bu durum tam bir şizofren halidir. Denilir ki şizofren kişi, soyutlama yeteneğini kaybeden kişidir. Bu aslında gerçekliği öldüren bir simülasyondur. Çünkü kişi bu haliyle asimile edilmiştir. Sözün ötesine bakmak gerekir biraz da. Tabi ki sözün bizatihi kendisi de önemlidir. Yoksa her şeyin soyutlaştırılması da farklı bir asimiledir ve simülasyon doğurur. Bu yüzden spiritüalistlerle materyalistler aynı anne ve babadan doğmuş geçimsiz iki kardeştirler; yok aslında birbirlerinden farkları. Sözün ötesinden kasıt, anlamın katılaşmasını ve Marks'ın deyimiyle "katı olan her şeyin buharlaşması"nı sağlayan durumun ötesidir.

Söz kişinin kendi meramını ifade etmesi açısından araçlardan bir araçtır. Dilin bizatihi kendisi değil, dilin en çok kullanılan ifade biçimlerinden biridir, birincisidir. Dil de, düşüncenin kendisi değil onun tek tezahür biçimidir. Heidegger'in söylemiyle varlığın evidir. Evden kasıt bir barınak bir sığınaktır elbette. Söz insandan çıkar ama insanı pekâlâ bağlayabilir. Dolayısıyla ev, kişinin zindanı haline de gelebilir. Çünkü düşüncenin kendisi olmadığı için ve ancak düşünceyi sınırlı bir biçimde izhar edebildiği için dil, birçok yerde yetersiz kalabilmekte. Dil bu denli yetersiz kalırsa, dilin tezahürlerinden olan sözün yetersizliğini varın siz tahayyül edin. Akif'in dili yok kalbimin ne kadar bizarım demesi bundandır. Yine bundandır ki arifler sözün göz, mükâlemenin müşâhede karşısında kıymeti harbiyesi yoktur der.

Ancak Batı düşüncesinde sözün "düşüp", görüntünün ön plana geçmesi, başka bir algı kapılarını zorlayan ilgi biçimidir. Burada göz de farklılaşmıştır, söz de. Dolayısıyla Kadim Gelenek'te ifadesini bulan müşahade - mükaleme ikilisi, hem içerik hem karşılaştırma açısından Batı düşüncesinden oldukça farklıdır. Ne bu göz o Göz'dür, ne de söz o Söz. Haliyle Batı düşüncesindeki sözün "düşüş"ü ve görüntünün "yükselme"si, sevindirici olmaktan ziyade ürkütücü bir boyuttadır ve Kadim Gelenek'teki müşahedenin önemi derecesinde asla düşünülemez. Kadim Gelenek'in tahayyül ve tasavvuru ile şekillenen ve aynı zamanda onları şekillendiren müşahedesi, şahit olan ve olunanla iç içelik kazanır. Ama Batı düşüncesi imajinatif bir şekilde göreni görünenden ayırır ve tanıklığı kendi içinde hapseder. Söz düşmüştür, zaten söz olmaktan çıktığı için düşmesi de gerekecektir. Bunun yerine beliren göz ise, illüzyon üretmekten başka şeye hizmet etmeyecektir. Şiir, bu açıdan bir söz değil bir göz, bir mükâleme değil bir müşâhededir. Ve bunun en önemli göstergesi de kutsal kitaplardır. Kutsal metinler birer göz niteliği taşıdığı için olsa gerek, kendi müşâhedeliği gibi, insanın da bol bol müşâhede etmesini ister.

İslam düşüncesinde sanatın eski adı bediiyat idi. Bedi' kelimesi yaratılış için kullanılan fiillerdendir. Sanat kelimesi de öyledir aslında ama sanatta bir tasavvur ve tahayyül şekli söz konusu iken, bedi'de süreklilik ve yenilenmişlik akla gelir. Bu durum bize Poetika'daki mimesisin yerine tecelliyat hissini uyandırır. Tecellide tekrarın olmaması sözü İbni Arabi'ye aittir. Bu söze bir haşiye, bir şerh gerekirse şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: Tecellide tekrar yoktur, zira telafisi/tedavisi vardır. Telafi ve tedavinin olduğu bir yerde tekrara gerek yoktur. Hayat bir akıştır. Bu akış bize değişim/dönüşüm/gelişimi sağlar. Boşluk taşımayan hayat, bize her an yeni fırsatlar çıkarır, imkânlar hazırlar. Kadim Gelenek'te trajedinin ve ütopyanın olmamasının nedeni de işte budur. ▪

Akademi Günlüğü

20 Şubat 2018

BÜSAM Şehir Akademi güz dönemini tamamladıktan sonra hummalı bir çalışma yürüttü. Bahar Dönemi hazırlıkları heyecanla sürerken, bir taraftan da yeni dönemde açılacak atölyelerin detaylarıyla ilgili çalışmalar sürdü. Ardından Bahar dönemi kayıtlarının başladığı duyuruldu. Doğrusu kayıt dönemi de ayrı bir heyecandı. Çünkü Şehir Akademi'ye katılımın geçtiğimiz dönemlerdeki yoğunluğa ulaşması demek, akademinin tanınması ve talep edilir hale gelmesi demekti. Nitekim kayıtlar tamamlandığında BÜSAM Şehir Akademi ve Film Akademi'ye toplam 541 kişi müracaat etti. Bu katılımcılardan 398 kişi Şehir Akademinin seminer ve atölyelerine, 162 kişi de Film Akademiye başvuru yaptı. 140 kişi de önceki dönemde açılan atölyelerde eğitimlere devam ediyor.

Nihayet 20 Şubat salı günü KCETAŞ Konferans salonunda düzenlenen Tanıtım ve Tanışma Toplantısında Akademinin bahar dönemi öğrencileriyle bir araya geldik. Toplantı saat 19'da başladı ama, heyecanını yenemeyen öğrenciler çok önceden salona gelmişti. Bütün hazırlıklar yapılmış olduğundan, salondaki yerimizi almadan önce ayak üstü çaylarımızı içtik. Tanıdıklarımızla akademinin yeni dönemi hakkında kısa sohbetler yaptık. Bazı öğrencilerle bu vesileyle tanışma imkanı bulduk. Bu sırada Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik de aramıza katıldı. Herkesle tek tek tokalaşıp öğrencilerin halini hatrını sordu. Kendisi de ortamın nabzını yokladı. Gençlerle ayaküstü sohbet etti.

Sonunda vakit geldi çattı. Herkes salondaki yerlerini aldı. Toplantı tam vaktinde başladı. KCETAŞ konferans salonu tamamen doluydu. Akademiye yeni kayıt olanlar merak içerisindeydi. BÜSAM Genel Koordinatörü Yusuf Yerli kısa bir konuşma yaparak, Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik'i kürsüye davet etti.

Kürsüye çıkan Başkan Mustafa Çelik gayet içten ve memnuniyeti halinden belli bir şekilde konuşmaya başladı. İlk olarak kenarda kalan öğrencileri protokoldeki boş koltuklara çağırdı. Doğrusunu söylemek gerekirse bu küçük jest Başkan Çelik'in ilme ve ilim taliplerine yönelik yaklaşımını, verdiği önemi gösterdi diyebiliriz.

Başkan Mustafa Çelik konuşmasının başında, salondaki doluluğun akademi çalışmalarına yoğun ilgi olduğunu gösteren bir durum olduğunu, ayrıca akademi çalışmalarının böylesi bir talep görmesin-

den dolayı memnun olduğunu söyledi. Hanımların ve genç kızların da bu tür çalışmalara katılıyor olmasının önemsenmesi gerektiğini vurguladı. Konuşmasının devamında Kayseri'nin sanayi ve ticaret şehri olma yönüyle daha çok tanındığını, kültür sanat yönünden zayıf olduğuna dair şikayetler olduğunu söyledi. Aslında Kayseri'nin kültür ve sanat yönünden de gelişmiş bir şehir olduğunu fakat olumsuz bir algı oluştuğunu belirttikten sonra, şehri yönetenlerin algıları da yönetmesi gerektiğini Kayseri hakkındaki bu yanlış algıyı düzeltmek için özel çaba sarfettiklerini belirtti.

Konuşmasının devamında, BÜSAM'ın

bünyesindeki alt birimlerle çok önemli çalışmalara imza attığını ifade eden Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik, "Şehir Akademi, Film Akademi, Yayınlar, Şehir Araştırmaları Birimi, Şehir Kitaplığı Birimi, Sözlü Tarih Birimi gibi alt birimler oluşturarak yoğun bir çalışma programı başlatmış, Şehir Akademi ile Kayseri'nin fikir ve düşünce hayatına katkılarda bulunmuştur. Varlık, Bilgi, Değer, Zaman, Mekan ve Siyaset seminerleriyle ülkemizin önemli fikir adamlarını Kayseri'ye getirerek bu isimleri Şehir Akademi öğrencileriyle buluşturmuştur. Şehir Akademi'nin faaliyetleri devam ederken BÜSAM bünyesinde Film Akademi de kurulmuş ve Film Akademisi Belgesel ve Kısa Film atölyelerinde yapılan eğitimlerden sonra yapım aşamasına da geçmiştir. BÜSAM, bu çalışmaların yanı sıra bir yıl gibi kısa süre içinde iki önemli dergiyi Kayseri'nin kültür hayatına kazandırmıştır. Aylık çıkan Şehir Kültür Sanat dergisi ile üç ayda bir çıkan Düşünen Şehir dergisi kısa sürede büyük bir ilgiyle karşılaştı ve takdir gördü. Ödül üstüne ödül alan dergilerimiz eline alan herkesin övgüsüne mazhar oldu. Kayseri Türküleri Envanteri çalışması yapan Şehir Kitaplığı Birimi ile Akif Emre Şehir Kitapları Kütüphanesi oluşturan ve sözlü tarih çalışmalarına başlayan BÜSAM, bu süre içinde Şehir Araştırmaları alanında çok önemli bir çalışmayı da tamamladı. "Suriyeli Göçmenlerin Kayseri'ye Entegrasyonu" ile "Suriyeli Göçmenler ve Kayserililer" üzerine nicel ve nitel araştırmalar yapan BÜSAM araştırmanın sonucunu Türkiye'nin farklı illerinden gelen bilim adamlarının katılımıyla düzenlediği Göç Çalıştayı ile tartışmaya açtı. Sadece ilimizin değil ülkemizin, hatta dünyanın gündeminde olan Suriyeli sığınmacılar konusunda belki de en titiz çalışma Büyükşehir Belediyesi Stratejik Araştırma Merkezi'nden geldi. Bir yılı tıpkı Büyükşehir Belediyesi'nin diğer birimleri gibi çok hızlı, tempolu ve verimli geçiren BÜSAM şimdi yeni dönemine başlıyor. İnanıyorum ki BÜSAM oluşturduğu alt birimlerle insanımıza ve geleceğimize yönelik çalışmalarına hız kesmeden devam edecek" dedi.

Büyükşehir Belediye Başkanı Çelik, açılışta Şehir Akademi ve Film Akademi öğrencilerine de seslenerek kendisini geliştirmek ve daha donanımlı bireyler olmak isteyenlerin gayreti devam ettikçe Büyükşehir Belediyesi'nin bu yöndeki hizmetlerinin kesintisiz devam edeceğini kaydetti.

Başkan Çelik, Film Akademi'ye hoca olarak gelen Burçak Evren'le yaptıkları bir sohbette, Evren'in İstanbul'da ders verdiği bir film atölyesine Kayseri'den her hafta sonu katılan öğrenciler olduğunu, BÜSAM Film Akademi'nin açılışıyla Kayseri'deki sinema severlerin büyük şehirlerde bile zor bulunabilecek eğitim imkanlarına kavuştuklarını dile getirişini anlattı. Başkan Mustafa Çelik sohbet ettiği bir üniversite öğrencisinin sırf Şehir akademi derslerini kaçırmak istemediği için, Kayseri'yi bırakıp memleketine dönmediğini öğrenince BÜSAM'ın amacına ulaştığını düşündüğünü de dinleyicilerle paylaştı. BÜSAM akademilerine katılan öğrencilerin, adeta ikinci bir üniversite eğitimi aldıklarını ve burada kazandıkları

bilgi ve becerilerin gençlerin gelecek hayatlarında çok işlerine yarayacağını söyledi. Başkan Çelik'in altını çizdiği hususlardan en önemli olanlarından biri de şuydu. Şehrin yöneticileri ve ileri gelenleri günü kurtaran hizmetleri değil, şehrin geleceğine de yatırım anlamına gelecek hizmetler vermesi gerektiğine olan inancını dile getirmesiydi. Zira, geçmişte bir ilim merkezi olan Kayseri, tarih boyunca bu konuda yapılan yatırımlarla gelişmiş, büyümüş ve ilim çevrelerinde "Makarr ı Ulema" namıyla anılır olmuştu. Büsam çalışmaları bir manada böylesi bir mirası yeniden ihya etmenin belli başlı adımlarından birini oluşturuyor. Başkan Çelik de, gençlerin burada edinecekleri kritik bir bilgi üzerinden hayatlarının bir yerinde "Allah razı olsun Kayseri'de bir belediye başkanı vardı. Belediyelerin mecburi hizmetleri olan yol yapmak vesaire gibi işler yapmanın dışında, hiç üzerine vazife olmayan akademileri kurdu da orada falanca hocadan duyduğum şu söz benim hayatımda önemli bir dönüm noktası oldu. Allah razı olsun o başkandan derse içinizden birileri, o bize yeter. Biz o Allah razı olsun sözüne, o duaya talibiz. Sizlerden bu talep geldiği sürece biz üzerimize düşeni yapmaya devam edeceğiz" diyerek sözlerine son verdi.

Daha sonra Yusuf Yerli yeniden kürsüye çıktı ve Şehir Akademi ve Film Akademi'nin danışman hocalarını sahneye davet etti. Ardından Şehir Akademi ve Film Akademi'nin yeni dönemi hakkında detaylı bilgilerin yer aldığı bir sunum gerçekleştirdi. BÜSAM akademilerine katılım gönüllülük üzerine olsa da öncelikle devamlılığı esas alan eğitimler verildiğini belirtti. Kayıt silme gibi bir durum olmadığını, fakat mazeretsiz üç ders devamsızlık yaptıkları takdirde, öğrencilerin derslere davet edilmeyeceklerine dikkat çekti. Şehir Akademi bahar dönemi seminerleri sürekli olarak KCETAŞ konferans salonunda gerçekleştirilecek. Atölyelerde sınırlı sayıda öğrenci alma imkanı olduğundan, BÜSAM'ın seminerlerini düzenli takip eden öğrencilerin atölyelerde öncelik hakkı kazandığını da duyurdu.

Yusuf Yerli seminerlerden sonra atölye konuları ve hocaları hakkında da detaylı bilgiler verdi. Hocaların niteliklerini ve derslerinin içeriklerini sunum boyunca her birinin üzerinde dura dura açıkladı. Yerli, kendisinin de bu dönemde Şehir Okumaları atölyesini üstlendiğini söyledikten sonra, bu atölyeyi seçen öğrencilere, sezon sonunda atölyede konu edilen kimi şehirlere, şehirler arası bir medeniyet okuması mahiyetinde gezi düzenleneceğinin müjdesini verdi.

Şehir Akademi'nin seminerleri ve atölyeleri hakkındaki bilgileri tamamladıktan sonra Yerli, Film Akademi hakkında da yine detaylı bilgiler verdi. Özellikle Film Akademisi'nde yetişecek elemanlarla Kayseri ve çevresine yönelik belgesel çalışmaları yapılacağını da sözlerine ekledi. Yusuf Yerli'nin sunumu bir yandan salondakilerin zihinlerinde oluşan sorulara cevap verirken, öte yandan herkesi hayrete düşürdü denilebilir. Çünkü Şehir Akademi ve Film Akademi çok kısa sürede önemli bir entelektüel etkinlik merkezi olma özelliğinin yanı sıra geniş bir ilgi alanına hitap ediyor. BÜSAM akademilerinin önemli özelliklerinden biri de birbirinden çok farklıymış gibi görünen alanları ve konuları belli ortak noktalarda birleştirmesi olsa gerek. Mesela film okumayla sosyal bilimlerde saha araştırması hangi mantıkla yan yana gelebilir? Bu gibi soruların makul ve mantıklı cevabını BÜSAM öğrencileri öğreniyor ve aradaki bağlara vakıf olmak gençlerin zihinlerinde farklı açılımlar oluşmasına zemin hazırlıyor.

Yusuf Yerli, konuşması bittikten sonra sözü Prof. Dr. Celaleddin Çelik'e verdi. Celaleddin Çelik, programın heyecanını içselleştirmiş bir kişi olarak BÜSAM etkinliklerinin içerisinde yer almanın kendisindeki karşılığını gayet samimi ve içten bir konuşmayla ortaya serdi. Şehir Akademi'nin kendisi için başlangıçta bir

hayal olduğunu, daha sonra bu hayalin gerçekleştiğini ve üç dönemdir sürdüğünü söyledi. Kendisini bir hayalin içerisinde yaşıyormuş gibi hissettiğini de sözlerine ekledi. Böyle bir çalışmanın yöneticiler, hocalar ve katılımcıların birlikteliklerini korumalarıyla mümkün olduğunun altını çizdi. Celaleddin hocanın ortaya koyduğu önemli tespitlerden biri de Şehir ve Film akademinin Kayseri'de faaliyet göstermekle birlikte yerel ve taşralı bir çalışma olmadığını ortaya koymasıydı.

Geçmişte bir ilim merkezi olan Kayseri, tarih boyunca bu konuda yapılan yatırımlarla gelişmiş, büyümüş ve ilim çevrelerinde "Makarr ı Ulema" namıyla anılır olmuştu. BÜSAM çalışmaları bir manada böylesi bir mirası yeniden ihya etmenin belli başlı adımlarından birini oluşturuyor.

Daha sonra sözü Dursun Çiçek aldı. Dursun Çiçek de, hem akademi hakkında, hem kendi atölyesi ve diğer atölyeler hakkında bilgiler verdi. Dursun Çiçek'in üzerinde durduğu konu özellikle BÜSAM tarafından çıkarılan Şehir Kültür ve Düşünen Şehir dergileri oldu. Çiçek, ayrıca akademi öğrencilerinin yazılarıyla bu dergilere katkıda bulunmalarının beklendiğini hatırlattı. Akademi öğrencilerinin bu dergileri değerlendirme konusunda daha cesur davranmaları gerektiğini vurguladı. Kitap tanıtımları yazarak, şehir eksenli yazılar yazarak, mekan tanıtımları yaparak, film tahlilleri yaparak Şehir Kültür ve Düşünen Şehir dergilerine katılabileceklerini hatırlattı. Gerek akademik bir makale, bir deneme veya düşünce yazısıyla akademi öğrencilerini bu mecralarda görmek istediğini belirtti. Yayınlanmaya değer bulunacak yazılar geldiği takdirde gerekirse kendi yazısını çıkarıp öğrencilere öncelik tanıyacağını söyledi. Kaldı ki bu tür beklentinin yerine gelmesi, bir bakıma akademi seminer ve atölyelerinin amacına ulaşması noktasında önemli bir aşama anlamına geliyor. Çünkü bir birikim sahibi olmak kadar, bir yerden sonra sahip olunan birikimi ortaya koymak da kaçınılmaz bir gereksinim.

Dursun Çiçek, Şehir Akademi'nin iki etkinliğini de ayrıca üzerinde durarak hatırlattı. Bahar döneminde Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu nisan ayında gerçekleştireceği konferansı ve 26 Mayıs'ta gerçekleşecek olan Akif Emre'ye Tahassür anlamında Akif Emre Sempozyumu hakkında bilgiler verdi.

Dursun Çiçek'in konuşmasının ardından Doç. Dr. Hasan Güllüpunar sözü aldı. Kayseri'ye yeni gelen bir akademisyen olan Hasan bey bu ortamda bulunmaktan mutluluk duyduğunu belirtti. Belediyecilik tecrübesi de bulunan Hasan Güllüpunar popüler kültürün dışında gerçekten insanlara değer katan böylesi bir çalışmanın önemine değindi. Konuşmasında toplumumuzun sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte niteliksiz bir düşünsel hayata doğru yol aldığını belirtti. Böylesi bir ortamda Şehir Akademi'nin yerine getirdiği işlevin yepyeni ve önemli bir paradigma oluşturduğunu ve bunun toplumumuz açısından önemine vurgu yaptı. İlerleyen zamanlarda kendisinin de şahsi olarak daha aktif olarak akademi içerisinde görev almak istediğini söyledi.

Son olarak Film Akademi temsilcisi olarak sahnede bulunan Kerim Abanoz söz aldı. Kerim bir sanatçı olarak bu tür konuşmalarda sıkıldığını hem sözüyle hem haliyle belli ediyordu. Fakat konuştukça açıldı ve Film Akademi'nin hem kendi hayatında neleri değiştirdiğini hem de Film Akademi eğitimleri süresince neler ortaya çıkardıklarını heyecanlı bir şekilde izleyicilere aktardı. Kerim Abanoz, çalıştığı arkadaşlarıyla birlikte bir Film Akademi hayali kurduklarını ve sinema sevgisi nedeniyle Kayseri'yi terk etmeyi düşündüğü bir dönemde Film Akademi'nin kuruluşuna katıldığını söyledi. Film Akademi eğitimleri süresince hangi hassasiyetleri gözettiklerini anlatırken Kerim'in gözlerindeki ışıltı görülmeye değerdi. Bir önceki dönemde Film Akademi tarafından gerçekleştirilen belgesel ve kısa filmler hakkında bilgiler verdi. Diğer şehirlerdeki film atölyeleriyle BÜSAM Film Akademi arasında verilere dayanan kıyaslamalar yaptı. Geçtiğimiz dönemle ilgili bilgiler verdikten sonra yeni dönemde neler yapacaklarını da toplantıya katılan öğrencilere anlattı.

Konuşmacıların sunumları bittikten sonra, salondaki öğrencilerin sorularına cevaplar verildi. Süre uzadığı için mi, yoksa sunumlar sorulara yer bırakmayacak kadar açık olduğu için midir bilinmez, bir kaç sorunun dışında salonda soru çıkmadı. Öyle sanıyorum ki, yeni bir döneme başlamanın heyecanı, zihinlerde oluşan soruları bastırmış olmalı.

Geriye mayıs ayının sonuna kadar sürecek olan seminer ve atölyeleri düzenli olarak takip etmek kalıyor. Akademi günlüğünde buralarda yaşanan gelişmeleri paylaşmaya devam edeceğiz.

Arşak Alboyacıyan'ın Gözü ile

Erciyes

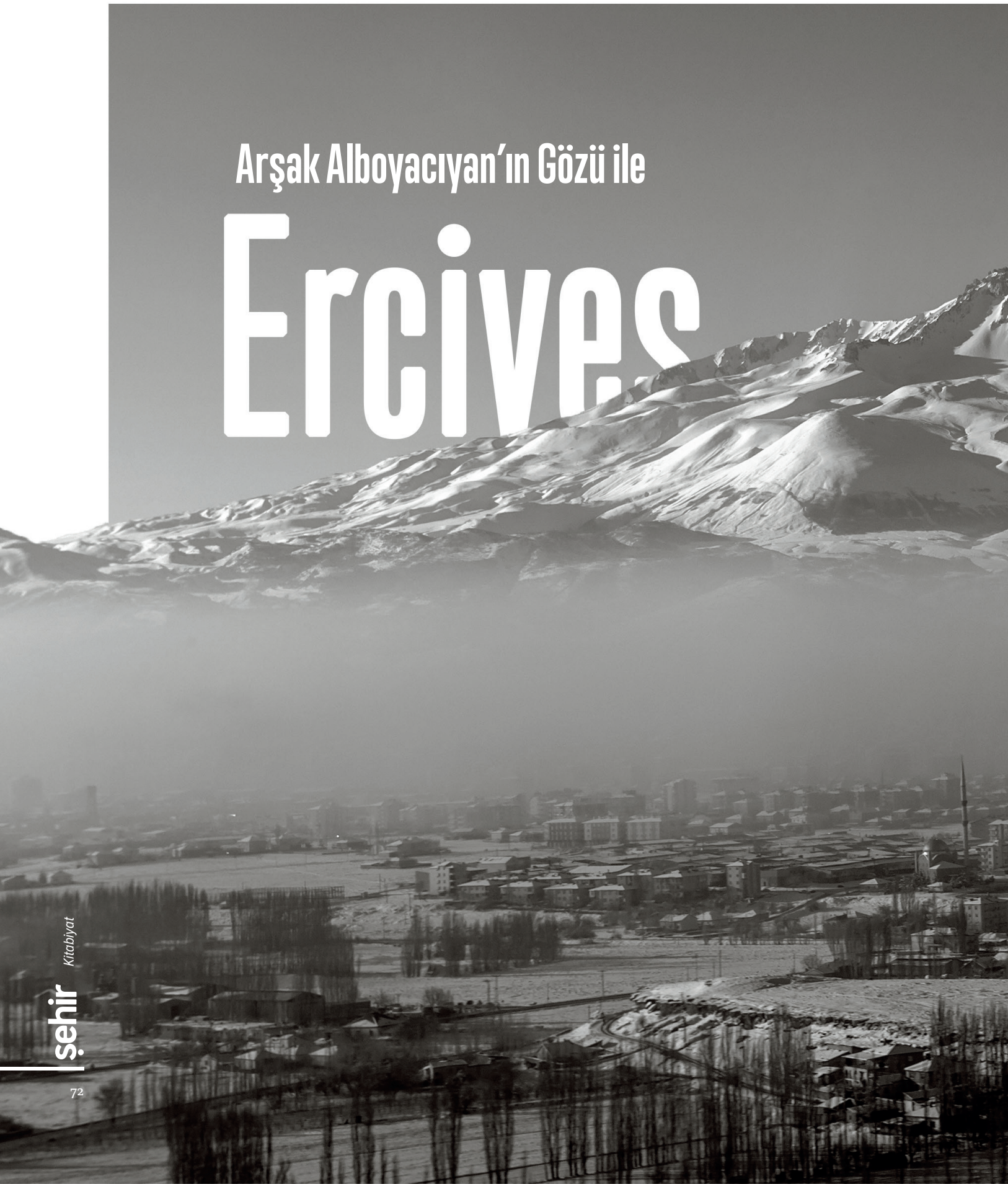

Prof. Dr. Gaffar Çakmaklı Mehdiyev
Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Ermeni Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi

Erciyes'in zirvesinde sır dolu bir tarih yatıyor

Arşak Alboyacıyan aslen Kayserli. Ermeni kökenli tarihçi, yazardır. 1879 yılında Kayseri'de doğmuş, çocukluğu ve ilk gençlik yılları İstanbul'da geçmiş, burada bir Ermen okulunda eğitimini almış, 1901'den başlayarak İstanbul'da yayınlanan çeşitli gazetelerde - "Masis", "Ծաղիկ- Çiçek", "Բյուզանդիոն- Bizans vb." çalışmıştır. Birinci Dünya savaşından önce öğretmenliğe başlayan Alboyacıyan 1922 yılına kadar İstanbul'da yaşamıştır. 1922'de Erivan'a taşınan Alboyacıyan bir yıl sonra Mısır'a göç etmiştir. O, burada Anadolu'nun Kayseri, Tokat, Malatya, Adana vb. yerleri ile ilgili kitaplar yayınlamıştır. En kapsamlı eserlerinden biri Kayseri ve çevresi ile ilgili yazdığı kitaptır. 1937 yılında Kahire'de Batı Ermenicesinde yayınlanmış 2,500 sayfalık, 2 ciltten ibaret "Kayseri Ermenileri Tarihi" (Պատմություն հայ Կեսարիոյ) isimli kitabında en eski zamanlardan günümüze Kapadokya, Kayseri, Gamirg bölgesi ve burayı sınırlayan arazilerin eski tarihi, coğrafyası, doğası, dağları, iklimi, ormanları, doğal zenginlikleri, su kaynakları, yeraltı- yerüstü servetleri, idari yapısı, ticareti, insanların yaşamı ile ilgili çok geniş ve kapsamlı bilgiler vermiştir.

Adı geçen kitabının ilk bölümünde Erciyes Dağı ile ilgili dikkat çekici bilgiler vardır. Yazar Küçük Asya'nın en büyük dağı olan Erciyes'i, bu güzellikler meskenini böyle tarif eder:

"Kapadokya bölgesi kendi sınırları içerisinde Küçük Asya'nın en büyük yüksekliklerini bulunduruyor. Bunların içinde özel yeri olan dağdır Erciyes. Burada yaşayan ahalinin tüm zamanlarda ona misilsiz sevgisi olmuştur.

Eski adı- *Argeos* ve yahut *Ercias* olan bu dağ Kapadokya bölgesinin bütün yerlerinden güzel bir manzara oluşturuyor. 'Argeos' kelimesinin ilk hissesi *ark= arh*-demektir. İkinci hissesi Latince *aryestis-argentum* kelimesinden

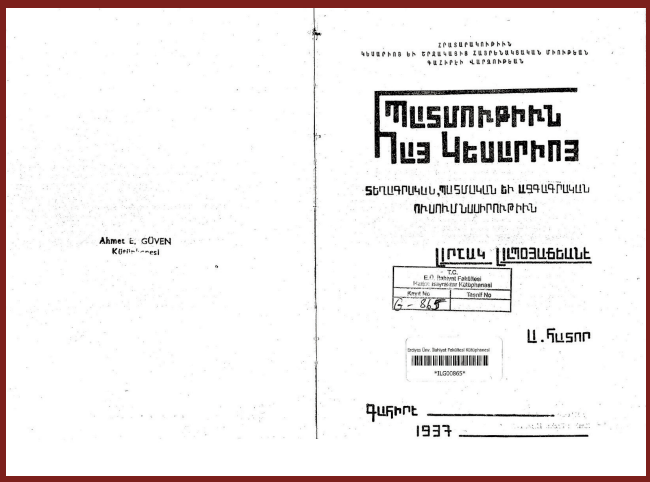

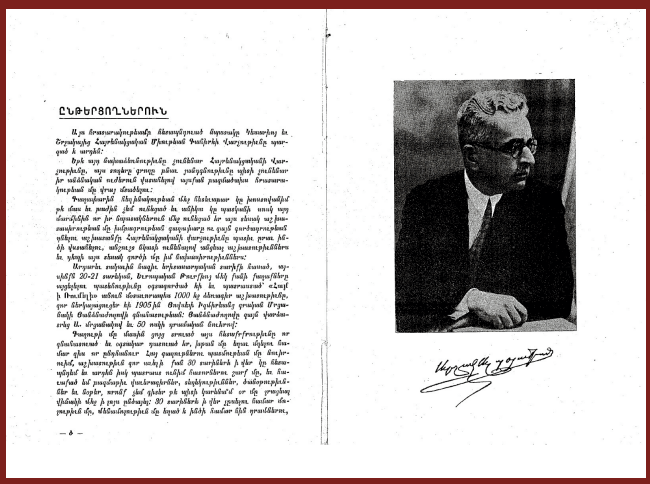

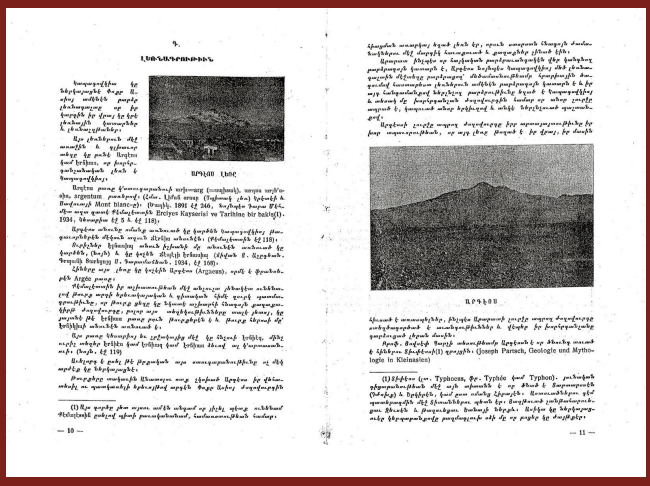

oluşur, ‘yükseklik’ demektir. Erciyes’in anlamı ‘beyaz dağ’dır. Bu kanıt İstanbul’da yayınlanan Ermenice ‘Tsaxik’(Çiçek) dergisinde (*Tsaxik 1891, sayfa 249*) ve Mehmet Ağazade Kemalettin’in *‘Erciyes Kayseri’si ve Tarihine bir bakış’* adlı eserinde (*1934 Kayseri, sayfa 5 ve 118*) yer almıştır. Bazıları bu ismin Kapadokya krallarından birinin oğlu olan Cernis’ten geldiğini iddia ederler. Mehmet Ağazade Kemalettin adı geçen eserinde (*Kemalettin, sayfa 118*) bu adın Türk soylu bir isimden geldiğini iddia eder, Kemalettin’in amacı Türk soylarının bu bölgede en eski zamanlardan beri yaşadıklarını ispatlamak ve Türk tarihini geçmişe dayandırmak amacı ile böyle bir iddiayı ortaya atmıştır.

Bazı araştırmacılar ise bu ismin bir kralın adından kaynaklandığını bildirmekteler. Bazı araştırmacılar Erciyes ismini kral *Cebeli Ernasip’e* bağlamağa çalışıyorlar (*Civan S. Aşıkyan ‘Cep takvimi’ eseri, S. Karamacyan 1934, sayfa 168*)’. Erciyes kelimesini Türk kahramanlardan birinin- Ercigis’in ismi ile ilişkilendirenler de vardır.

Bazı araştırmacılar ise vurgulamaktadır ki, eski çağlarda Erciyes Dağı Fransızca olan ‘Argee’ kelimesinden gelen Argeos’tur (Argaeous), bu iddianın hiç bir kanıtı olmadığından Mehmet Ağazade Kemalettin kendi çalışmasında bu adın Türkçe olduğu ile ilgili inandırıcı deliller sunmuştur ve tabi ki, bunların hepsi iddialardır, çoğu da iddiadan öteye geçmemiştir. Her neyse, Kayseri ve çevresindeki bölgelerde bu kelime farklı ağızlardan, farklı şekillerde seslendirilmektedir: **Erciyes, Erciaz, Erciyas.** (*Mehmet Ağazade Kemalettin ‘Erciyes Kayseri’si ve Tarihine bir bakış’ adlı eseri, 1934 Kayseri, sayfa 119*) Ama bu da bir gerçektir ki, Erciyes onun çevresinde yaşayan farklı uygarlıkların ortak serveti olmuştur.

Arşak Alboyacıyan daha sonra şunları yazıyor: ‘Türkler Anadolu’yu fethettikten sonra Erciyes -bu güzel dağ- bütün Küçük Asya halkları için sevimli bir varlık gibi kabullenilmiş ve insanlar bu dağın eteklerinde yurt- yuva kurmuş, mesken salmışlar. Ağrı Dağı ne kadar Doğu Anadolu’da yaşayan halkların kutsal varlığı olarak kabul ediliyorsa, Erciyes Dağı da Kapadokya bölgesinin baş tacı, yücelik sembolüdür.

Bu nedenle dağın çevresinde eski zamanlardan beri insanlar yaşamış; kentler, kasabalar, köyler salmış, burayı kendileri için eşi- benzeri olmayan yurt- yuva kılmışlar. Erciyes’i rivayetlerde, hikayelerde, şiir ve nağmelerde yaşatmışlar, Erciyes çeşitli eserlere, hikayelere, romanlara konu olmuş, aşıklar ona olan mehabetlerini sazla, sözle anlatmışlar.

Acaba, *Erciyes* adı ne zamandan kullanılmağa başlamıştır? Alboyacıyan’ın kitabında ilginç versiyonlar vardır: ‘...Profesör Joseph Partsch’a göre, *Argeos* (*Erciyes*) ismi ilk kez Yunanlar tarafından kullanılmıştır- dönemin tiranlarından Tipheos’un dilinden seslendirilmiştir. Tipheos eski Yunan Mitolojisi’nde cehennemde kalmış zaman zaman da ilahlara karşı mücadele eden mitolojik varlıktır. Tanınan bir bilim adamı olan Partsch diyor ki, Tipheosla insanların mücadelesini günümüze taşıyan eski Yunan yazarlar Homeros ve Hekiot’un kendileri de Tipheos’un **Etna** Dağı’nda insanlara zulüm ve işkenceler yaptıklarından habersiz olmuşlar, olayların hangi dağda olduğunu bilememişler. (*Joseph Partsch Geologie und Mithologie Kleinasien*)

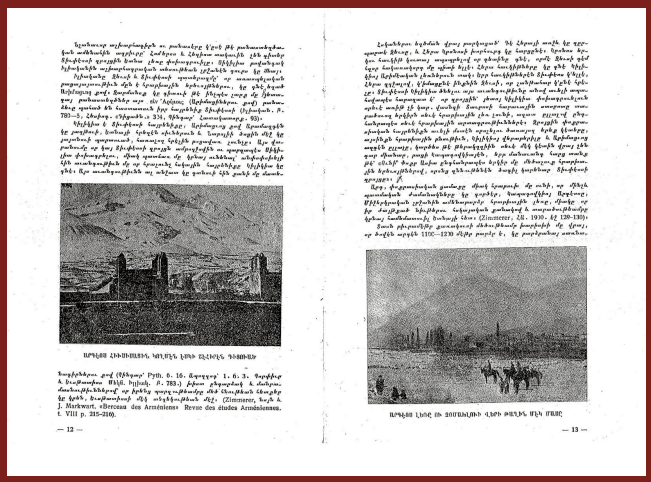

‘Etna’ denince Erciyes mi kastedilmiştir? ‘İliada’ eserinde bu isim geçmiyor. ‘İliada’da anlatılan Zevs/Zeus ve Tipheos arasındaki savaşın bu bölgede olduğu ihtimalleri var, hikayedeki olaylar önemli ölçüde Kapadokya’nın tarihine ışık tutsa da, bu dağ ve temin hakkındaki diğer bilgiler orada yoktur.

Kanımızca Tipheos’un vatanı Kilikya’dır. O Arimas’ta Ahura-Mazda ile savaşırken ve ona mağlup olurken mekan olarak Etna’nın yanı sıra Nobol’un adı zikrediliyor. Deniliyor ki, dev adamlar üzerine giden Zevs savaşını iki nehir arasında sürdürmüştür. Malum, Erciyes iki dağ arasında değildir. Ve yine bu hikayede Erciyes’in adı eski adı ile de olsa hiç geçmemiştir. Bundan o kanaat oluşuyor ki, bu arazilerin ve adı geçenlerin Kapadokya ile, Erciyes ile hiçbir ilişkisi yoktur. Artık böyle bir fikir oluşmaktadır ki, Homeros’un eseri destan niteliği taşıdığından burada denilen yer de Kapadokya ve yahut Erciyes çevresi değildir. Ama aynı dönemde, o tarihi çağlarda Erciyes tüm azameti ile var olmuştur, onu Etna ile karıştırmak doğru değildir.

Erciyes Dağı on dönüm arazide bulunuyor, deniz seviyesinden 1,100- 1,200 metre yüksekliktedir, onun ön kayalıklarına kadar mesafe 4,000 metreyi bulur. Erciyes’in Volkan neticesinde oluşmuş dev kayalardan ibaret kaburgaları alt kısımdaki küçük volkanik külleri kapatmıştır, dağın ön ayakları ise yerin derinliklerine kadar uzanıyor, volkanik küllerden oluşan başka uzantıları dağın yamaçlarına kadar iniyor: gözle gözüken mesafededir, bu, zirvedeki kayalıkların arasından burada yaşanmış doğa olayını karşımıza sergilemekte, misilsiz bir görünümle mucizevi peyzaj oluşturmaktadır.

Uzaktan dağın zirvesi iki gözükse de Erciyes’in aslında üç zirvesi vardır: Temel Erciyes, Toprak Erciyes, Küçük Erciyes. Dağın yüksekliği ile ilgili de çeşitli zamanlarda farklı rakamlar verilmiştir. Örneğin, dağın yüksekliğini Batılı coğrafyacılar **Cooper** 3,993, **Dozer** 4,008, **Hamilton** ise 3,961 metre olarak göstermişler.

Volkan zamanı yanardağın kayalıklarından bir doğa harikasının ortaya çıkışı söz konusudur, bu gün de bir doğa olayının canlılığını gözler önüne seriyor. Volkanik değişmelere Strabon da değinmiştir. Strabon zamanında hiçbir tehlike yaşamadan insanlar dağın zirvesine çıkabilmişler, dağın güney döşünden Mazaka’ya- Kayseri’ye kadar volkan külleri ile kaplı yol

varmış, hem de yalnız kül bulutlarının, yanmış lavların arası ile yürümek gerekiyormuş. Volkanın aktif olduğu o çağlarda kayaların yerinden koparak etrafa dağılması olayları da sık-sık yaşanmıştır, bu nedenle insanlar dağa yakın yerlerde yerleşke kurmamışlar. Milattan önceki asırlarda bulunan yazıtlarda Erciyes'in bu özelliklerinden bahis edilmiştir. **Maximos Turios'a** göre bu büyük dev dağın Erciyes çevresinde yaşayan halkların dini inançlarına da etkisi olmuştur. Çeşitli uygarlıkların bastırdıkları paraların üzerinde dağın tasvirine fazla olmasa da rastlıyoruz, bu paraların üzerinde dağın zirvesi çiziliyordu.

Erciyes'in bir dönem Kilikya Krallığı'na bağlı olduğunu söyleyen tarihçiler bu bölgede yaşayanların kimler olduğunu, hangi halka mensup olduklarını uzun zaman tartışmışlar. Arimalıların ve yahut Aramealıların aynı kökten geldiğini yazan Joseph Partsch'a göre, adı geçen bu iki toplum, aslında aynı kökten gelen iki kavim olmuştur. **Herodot** ise diyor ki, Kapadokyalılar Hellinler'e Asori'ler diyorlardı. Konuya Partsch'ın gözüyle baksak, eski mitolojik kahraman Tipheos'un Kayseri doğumlu olduğuna kuşku yoktur, ama Erciyes'le ilgili aktarılan destanlarda bu dağ kutsal bir varlıktır. Bu bölgede önceden meskun olanların, ve yahut buraya yeni gelenlerin hayatına çok büyük etkisi oluyordu. Tipheos'un burada doğması ve yaşaması mümkündür, ama onun mücadele meydanı kesinlikle Erciyes ve eteğinde bulunan yerler değildir. Halkın düşüncesinde Erciyes bir kutsal varlık olarak asırlar boyu yaşatılmıştır, insanlar ona canlı gibi bakmışlar, dağın durumu ile kendi yaşamlarını eşleştirmişler. Bu da ondandır.

Günümüzde kar Erciyes'in zirvesini kapattığında yerli halk şöyle diyor: 'Erciyes kendi kürkünü giydi', eskilerde de ahalinin gözünde Erciyes ve onun beyaz örtüsü- karın canlı olduğu düşüncesi olmuştur. Erciyes kendisinin volkanı ile, ondan püsküren volkanik tozları ile, külleri ile de sevimli... Volkanların sık sık yaşanması ve bundan depremlerin tetiklenmesi neticesinde çevrede yaşayan ahalinin daha güneye göç ettiklerini de eski tarihçiler yazıya almışlar ama bölge terk edilmemiştir, insanların hayatı burada yaşanan doğa olayları ile yeniden şekillenmiştir.

Erciyes'te volkanik hareketler Romalılar zamanında da olmuştur. Kral Karakalla'nın zamanına ait Kapadokya sikkelerinde bu olay paranın üzerinde resmedilmiştir. Hristiyanlıktan önce, Birinci yüzyılda yaşamış **Strabon** yine tanıklık ediyor ki, Erciyes'te volkanların olmadığı zamanlarda onun zirvesine kalkmak/çıkmak çok zormuş, volkan dağın eteklerini lavlarla doldurmuş olup yol çok kaygan hale gelirmiş. Strabon kanıtlamaktadır ki, volkan lavları o kadar çok olmuştur ki, Erciyes'in temel zirvesi tamamen kapanıyormuş. Volkanlara ara verildikten sonra insanlar daha rahat etmişler. Çağımızda böyle volkanik olaylar yaşanmamıştır. Ancak bazı depremler olmuştur. Birincisi, 26 Nisan 1717' de, bir diğeri 1 Ağustos 1835'de. Yaşanan bu depremler neticesinde kayıplar yaşanmıştır, Kayseri ve çevresinde olan çok yerler büyük zarar görmüştür. Bu depremlerden sonra Erciyes yaz- kış ebedi karla kaplı hale gelmiştir. Yazın Erciyes'ten, yani 25 km uzaklıktan getirilen kar 'Erciyes'in ürünü' olarak takdim ediliyordu. Volkan ve depremler neticesinde buradan çıkan kübik kütleler pazarlarda satılıyordu. Şair, aşık ve yazarların ilham kaynağı olarak Erciyes şiirlerde yaşatıldı. Sadece Kayserililer için değil, batıdan, İstanbul'dan gelenler ve doğudan, Sivas'tan gelenler için de öyle idi. Onun şenine nağmeler yazmışlar, o nağmeler bugün de halkın dilinde yaşatılmaktadır. Erciyes sırlı bir dağdır.

Erciyes'in kenarlarında çok sayıda dağ zirveleri (tepeler) bulunmaktadır, bunlar Erciyes'le bir harmoni oluşturuyor. Bunlar güneye Kayseri'ye doğru Lifos, ya da Likos (8,035 adım) Süt Donduran (8,965 adım), Kekelik (8,006 adım), Arka (5,575 adım), Şarik (8,895 adım), Un Tepe (4,390 adım) isimli zirvelerdir.

Erciyes'in batıya doğru uzanan kanadında Çıplak (8,435 adım), Yadigar (8,538 adım), Er Dağ (7,840 adım) ve Ali Dağ (7,180 adım) ve daha güneyde Evliya (6,550 adım), Şeyh Arslan (7,613 adım), Uç (7,754 adım), Belek Artini (7,692 adım), Gu (7,756 adım), Karasivri (6,980 adım), Beşparmak (980 adım) ve en nihayet Everek'in yanı başındaki Yarık (5,075 adım) ve Kapak Tepe (7,635 adım) zirveleri yer alıyor. Doğu kanadında ise Goş Dağı ve Maraşak Dağı zirveleri görülmektedir. Bunların içerisinde en önemlisi Ali Dağ'dır. Ali Dağ (1,150 metre ve ya 6,036 adım) en eski yerleşkelerden olan Talas'a yakındır ve Erciyes'in karşı tarafındadır, bu bölgede önemli geçmişe sahiptir ve çeşitli hikayelere konu olmuş bir dağdır". ▪

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

2. HİKAYE YARIŞMASI

KONU: SERBEST

Son Katılım Tarihi
22 NİSAN 2018

SEÇİCİ KURUL

Prof. Dr. Atabey Kılıç
Erciyes Üniversitesi Öğretim Üyesi

Ali Haydar Haksal
Hikayeci - Yedi İklim Dergisi Genel Yayın Yönetmeni

Necip Tosun
Hikayeci - Eleştirmen

Cemal Şakar
Hikayeci

Aykut Ertuğrul
Hikayeci

Özcan Ünlü
Yazar - Şair

Nurkal Kumsuz
Hikayeci

İmdat Avşar
Hikayeci

Salih Özgöncü
Kayseri Büyükşehir Belediyesi
Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanı

Ödüller

Birincilik Ödülü
7.000 TL

İkincilik Ödülü
6.000 TL

Üçüncülük Ödülü
5.000 TL

Mansiyon (3 Adet)
1.000 TL

Detaylı bilgi için kayseri.bel.tr
ya da 0(352) 207 16 37

Gelenekten Gelen Tınılar

"Âşık Meydanî Türküleri"

"Sanat, geçmişten günümüze tüm toplumların inşası sürecinde, ortak bir kimlik ve aidiyet duygusu yaratmada, bireyleri de toplumları da bu eksende birleştirmede, önemli bir harç olarak hayatın akışına derinlerde yön veren bir alan olmuştur".
Prof. Dr. N. Oya Levendoğlu Öner

▲ Âşık Meydanî

Yrd. Doç. Dr. Levent Değirmencioğlu

Sözlü kültürümüzün en önemli örneklerinden birisi olan 'Âşıklık Geleneği', yüzyılların birikimleri ile biçimlenmiş, şiiri, müziği ve hikâye anlatımını içeren, Anadolu'nun kültürel belleğinin yanı sıra kültürel çeşitlilik ve zenginliğini de yansıtan, çok yönlü bir sanat olarak ifade edilmektedir. Âşıklık geleneği ile dönemlerin yaşayış ve hayata bakış tarzı, etik ve estetik değerleri vb. gibi birçok unsur geniş halk kitlelerine aktarılmıştır, aktarılmaktadır. Âşıklık geleneğine uygun bir biçimde şiir söyleyebilen, karşılıklı atışma yapabilen, hikâye anlatabilen ve icralarını çoğunlukla saz eşliğinde gerçekleştiren kişilere âşık; bu söyleme biçimine "âşıklık-âşıklama" denilmektedir.

Âşıklık geleneği, geçmişten günümüze bilgi, görgü ve tecrübe iletiminde vazgeçilmez bir yöntem olan usta-çırak ilişkisi ile nesillere aktarılmış, bu alanda Karacaoğlan, Köroğlu, Kazak Abdal, Pir Sultan Abdal, Ercişli Emrah, Gevheri, Âşık Ömer, Kul Himmet, Dadaloğlu, Dertli, Ruhsati, Bayburtlu Zihni, Âşık Şenlik, Âşık

AT VAKFI
d Europe
Tarih : 18.02.2012
Saat : 18:00
Kayseri Büyükşehir Belediye Tiyatrosu
CSD

▲ **Solistler**

Sümmani, Âşık Mahzuni Şerif, Âşık Veysel, Davut Sulari, Âşık Murat Çobanoğlu, Âşık Yaşar Reyhani vb. gibi bir çoğu şu anda hayatta bulunmayan değerli temsilciler yetişmiştir.

Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO), kültürlerarası barışçıl diyalogun geliştirilmesi ve kültürel çeşitliliklerin korunması/desteklenmesi amacı ile 17 Ekim 2003'de 'Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'ni kabul etmiştir. Ülkemizin de 27 Mart 2006 tarihinde resmen taraf olduğu sözleşme kapsamında, 'İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi'ne, âşıklık geleneğimizin de eklenmesi için girişimde bulunulmuş, bu kapsamda Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü'nce "Âşıklık Geleneği Dosyası" hazırlanarak UNESCO'ya sunulmuştur. Girişimler sonucunda âşıklık geleneği 2009 yılında 'Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'ne kaydedilmiştir.

Âşıklık geleneğine yönelik bu gelişme, devamında yeni projeleri getirmiş, Türkiye'nin birçok ilinde âşıklık geleneği ve bu geleneğin temsilcileri üzerine alan araştırmaları gerçekleştirilmiş, âşıklık geleneğinin gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli görevler üstlenen hikâye taşıyıcısı âşıklara ve bu alanda hizmet veren kurumlara, istenilen ölçüde olmasa da maddi desteklerde bulunulmuştur.

Âşıklık geleneğinin ve bu geleneğe hizmet etmiş gelenek taşıyıcılarının isimlerinin yaşatılması amacı ile günümüzde gerçekleştirilen sınırlı etkinliklerden bahsetmek mümkündür. Âşıklık geleneğinin yaşatılması amacıyla geleneğin temsilcilerinin isimleri caddelere, sokaklara ve okullara verilmektedir. Tüm bu faaliyetlerin dışında, yeterli olmamakla birlikte, âşık evleri, âşık bayramları ve yerel festivaller bünyesinde gerçekleştirilen etkinlikler ile geleneğin yaşatılması ve yaygınlaştırılması noktasındaki gayretler devam etmektedir.

Günümüzde, âşıklık geleneğini yaşatan ve bu alanda önemli çalışmaları olan önemli temsilcilerden birisi de 'Âşık Meydanî'dir. 3 Mart 1942 yılında, Kayseri'nin Küçük Tuzhisar köyünde dünyaya gelen ve asıl adı 'İdris Eroğlu' olan Âşık Meydanî, babasının yakın arkadaşı, âşıklık geleneğinin en önemli ve değerli isimlerinden birisi olan Âşık Veysel'den etkilenerek 17 yaşında âşıklığa başlamış, ilerleyen dönemlerde Âşık Veysel ile müzik ve özellikle şiir konusunda meşk etme imkânı bulmuştur.

Âşık Meydanî, âşıklık geleneği vasıtasıyla kendi yaşadığı dönem ve öncesine ait (Âşık Veysel gibi değerli ozanların doğrudan katkılarıyla şekillen) kültür birikimini günümüze taşımış, kültür mirasımızın aktarılması ve âşıklık geleneğinin yaşatılması noktasında önemli temsilcilerden birisi olmuştur. Bu doğrultuda, Türkiye'de âşıklık geleneğinin sürdürülebilmesi adına düzenlenen âşık bayramları ve festivallere katılmış, bu alanda birçok değerli ödüle layık görülmüştür. 1992 yılında Âşık Meydanî adına, Kayseri'de 'Âşık Meydanî Kültür ve Sanat Vakfı kurulmuş, vakfın düzenlediği etkinlikler vasıtasıyla âşıklık geleneğinin yaşatılarak sonraki nesillere aktarılması sağlanmıştır. Âşık Meydanî, âşıklık geleneği üzerine çalışmalar yapan araştırmacıların ve akademisyenlerin de dikkatini çekmiş, Âşık Meydanî ve eserlerini konu alan Âşık Meydanî (Bayram Durbilmez, 2000), *Bir Ömrün Sonunda* Âşık Meydanî (Laçin Yayınları, 2004) ve Avrupa Birliği Projesi ile desteklenen *Gönül,*

Dil ve Tel'in Aşkı Âşık Meydanı (2012) isimli 3 kitap basılmış, 2012 yılında Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü kapsamında, Öğretim Görevlisi Yiğit Alkan tarafından, Âşık Meydani'nin bestelerinin notaya alınarak müzikal çözümlemelerinin yapıldığı bir yüksek lisans tezi hazırlanmıştır.

Âşık Meydanî, Âşık Veysel ile kendi tabiri ile "göğüs göğse" meşk etmiş bir âşık olarak, âşıklık geleneğinin günümüzde yaşayan belki de **son** temsilcisidir. Meydanî'nin 750 civarında şiiri, 40 civarında da bestesi bulunmaktadır.

PROJE SÜRECİ

Âşık Meydanî, kültür mirasımızın korunması, yaşatılması ve sonraki nesillere aktarılması noktasında çok önemli bir isimdir kuşkusuz. Meydanî, yaşamı boyunca şiirlerini ve bestelerini âşıklık geleneğinin sürdürülebilmesi adına etkin bir şekilde kullanmaya çalışmıştır. Bu amaç doğrultusunda, şiir kitapları yayınlanmış, besteleri kendisi ve bazı yerel sanatçılar tarafından geleneğin yaşatıldığı ortamlarda seslendirilmiştir. Âşık Meydanî'nin bestelerini kendi okuduğu bir kayıt çalışması (kaset, plak, CD vb.) bulunmamaktadır. Ancak bazı besteleri yerel sanatçılar tarafından kasetlerde okunmuştur. Sayıca az (2–3) olan, maddi olanakların ve teknolojinin imkân verdiği çerçevede yapılan bu kayıtlar, maalesef kitlelere ulaşamamış, Âşık Meydanî'nin ve türkülerinin dolayısıyla da âşıklık geleneğinin sonraki nesillere aktarılması noktasında beklenilen etkiyi yaratamamıştır. Bu durum, kültür mirasımızın kaybolmaması adına yeni çalışmaların yapılmasını gerekli kılmıştır.

Bahsedilen gereklilikten hareketle, kültür mirasımızın sonraki nesillere aktarılmasına, âşıklık geleneğinin tanıtılması ve sürdürülebilmesine yönelik hedeflere odaklanan bir projenin hazırlanmasının uygun olacağı düşünülmüştür. Bu doğrultuda, aşağıda bilgileri verilen bilimsel araştırma projesi hazırlanmış, 2015 yılı içerisinde Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Koordinasyon Birime başvurulmuştur. Gerekli değerlendirmelerin ardından, proje 30. 11. 2015 tarihinde kabul edilmiş, böylece proje süreci resmi olarak başlamıştır.

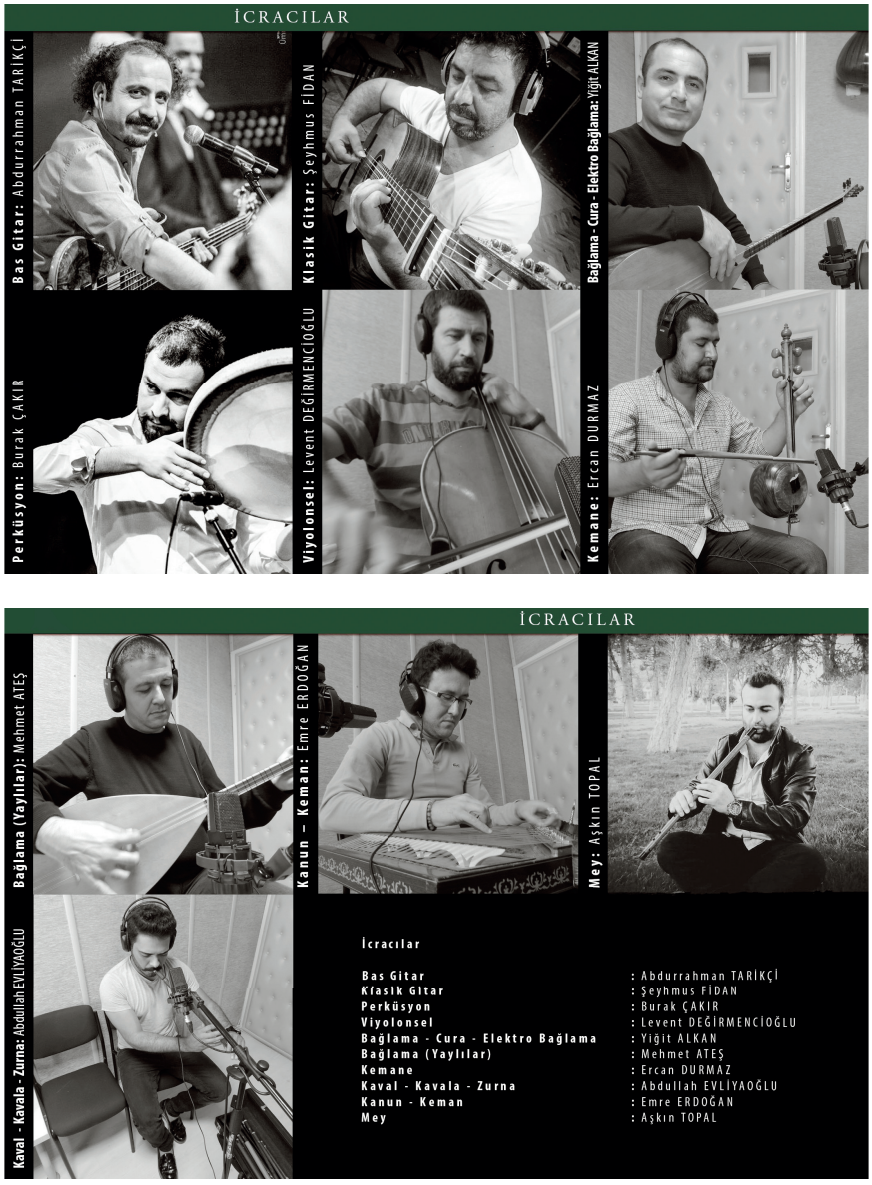

▲ İcracılar

PROJE BİLGİLERİ

Proje Başlığı: Gelenekten Gelen Tınılar "Âşık Meydanî Türküleri"

Proje Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Levent Değirmencioğlu

Proje Araştırmacıları: Prof. Dr. Fazlı Arslan, Öğr. Gör. K. Yiğit Alkan

Proje ID: 5539

Proje Kodu: SBA-2015-5539

Proje Türü: Normal Araştırma Projesi

Proje Tanıtım Web: https://www.youtube.com/channel/UCqweoNIrJITdCvoPpZjEdqw

▲ Stüdyo Tını

PROJENİN AMACI

Projenin temel amacı, UNESCO'nun İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'ne kaydedilmeye değer görülen âşıklık geleneğinin sürdürülerek, kültür mirasımızın sonraki nesillere aktarılabilmesidir. Bu temel amaç doğrultusunda, 'Âşık Meydanî'nin besteleri arasından seçilen 10 beste, alanında profesyonel icracılar (müzisyenler) tarafından, zengin tınılarla yeniden yorumlanarak seslendirilmiş, günümüzde kullanılan en son kayıt teknolojileri ile CD'ye kaydedilmiştir.

PROJENİN AŞAMALARI

Proje 3 aşamada tamamlanmıştır.

1. Aşama

Projenin ilk aşamasında, kaydı yapılacak besteler belirlenerek kayıt için gerekli (enstrümantal) düzenlemeler yapılmıştır.

Besteler, 2012 yılında Öğretim Görevlisi Yiğit ALKAN tarafından, Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü bünyesinde hazırlanan, 'Kayseri'de Âşıklık Geleneği ve Âşık Meydanî' isimli yüksek lisans tezi ile notaya alınan 25 beste arasından seçilmiştir. Bestelerin seçiminde, sözlü kültürümüzün en önemli örneklerinden birisi olan 'Âşıklık Geleneği'ni ve Âşık Meydanî'nin bu geleneğin içindeki yerini en iyi şekilde yansıtıyor olma durumu belirleyici olmuştur. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, Gönlümün Kekliği, Dargınım Sana, Neden Sonra, Bizim Yaylalar, Kırmızı Gül Mavi Çiçek, Yaylalar, Hoşçakal, Sevdiğim, Sen İstedin Ayrılığı ve Maşallah isimli besteler CD ye kaydedilmek üzere seçilmiştir.

Kaydı yapılacak bestelerin enstrümantal düzenlemeleri Çankırı Karatekin Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Abdurrahman TARİKÇİ tarafından yapılmıştır.

2. Aşama

Projenin 2. aşamasında, seçilen bestelerin enstrüman ve vokal kayıtları yapılmış, kayıtların mixing ve mastering işlemleri tamamlanmıştır.

Enstrüman kayıtlarında, Türk halk müziğine özgü çalgıların (bağlama, kabak kemane, mey, kaval, ritimler vs.) yanı sıra, günümüz Türk halk müziği icralarında yaygın olarak kullanılan renk çalgılara (kanun, keman, viyolonsel vs.) yer verilmiş, tüm besteler alanında uzman müzisyenler tarafından seslendirilmiştir. Vokal kayıtlarında, türkülerin yapısına göre ses aralığı en uygun solistler belirlenmiş, bestelerin tamamı yine alanında uzman solistler tarafından okunmuştur. Enstrüman ve vokal kayıtlarının bir bölümü Erciyes Üniversitesi GSF Müzik Bölümü Stüdyosu'nda bir bölümü de Stüdyo Tını' da tamamlanmıştır.

Mixing ve mastering işlemleri ise bu alanda profesyonel yaklaşımla hizmet veren 'Stüdyo Tını' da, Doç. Dr. Abdurrahman TARİKÇİ tarafından yapılmıştır.

3. Aşama

Projenin son aşamasında, stüdyo kaydı ve mixing-mastering işlemleri tamamlanmış kayıtların CD'ye basım işi ve projenin amaçları doğrultusunda yayım işi gerçekleştirilmiştir.

Proje CD sinin CD üstü etiket, kapak ve kitapçık tasarımı Erciyes Üniversitesi Görsel iletişim ve Tasarım Bölümü Öğretim Görevlisi Onur TOPRAK tarafından yapılmıştır. Tasarımın baskısı Mgrup Matbaa tarafından gerçekleştirilmiştir. CD'lerin çoğaltım işlemi (500 adet) Erciyes Üniversitesi GSF Müzik Bölümü Stüdyosu'nda gerçekleştirilmiştir.

Sonuç olarak, âşıklık geleneğinin yaşayan en önemli temsilcilerinden birisi olan Âşık Meydanî'ye ait on adet beste, güncel tınılar ve düzenlemeler ile yeniden yorumlanmış, günümüzdeki en son kayıt teknolojileri kullanılarak kayda alınmıştır. Oluşturulan albüm, kültür ve sanat alanında hizmet veren kurumlarla doğrudan paylaşılmış, sosyal iletişim ağları (YouTube, Facebook, Instagram vs.) vasıtasıyla daha geniş kitlelere ulaştırılarak; kültür mirasımızın, sonraki nesillere aktarılmasına katkı sağlanmıştır. ▪

emirgan
köftecisi

Kaytur Emirgan Köftecisi Açıldı!

Emirgan Köftecisi
Fevzi Çakmak Mah. Sivas Bulv. No: 87
Emirgan Parkı İçi Kocasinan / Kayseri

gilaburu suyu

HAZIRLANIŞI

Gilaburu meyvesini yıkayıp süzdükten sonra kevgirin içine alın. Kevgirin altına derin bir kap yerleştirin. Meyveleri elinizle sıkarak suyunu çıkartın. Sıkılmış taneleri atıp suyunu kenarda bekletin.

Ayrı bir çukur tencereye suyu ve şekeri koyun, şeker eriyene kadar karıştırın. Ocağın üzerinde 15 dakika şurubu arada bir karıştırarak kaynatın. Kenarda beklettiğiniz gilaburu suyunu ekleyin. İyice karıştırdıktan sonra buzdolabında bekletin.

Gilaburu suyunu buzdolabında soğuttuktan sonra servis yapın.

Not: Toplanan gilaburu meyveleri kavanozlara yerleştirilir, üzerine bir avuç kadar buğday atılır. Bu şekilde kış için bekletilir. Buğday ekşittiği için meyve uzun süre dayanır. Şekerli veya şekersiz olarak içilir. İsteğe göre kavanozlardan alınıp suyu süzülür ve suyu ikram edilir. ■

Malzemeler

1 kg gilaburu meyvesi

3 bardak su

1 su bardağı toz şeker

afiyet olsun...

Kayseri Büyükşehir Belediyesi

BEŞİNCİ ULUSAL

FOTOĞRAF YARIŞMASI

mutfağı zengin şehir

Konu:
Kayseri'nin Gurme Atlası

Seçici Kurul

Reha Bilir
Afiap, Esfiap ve Hon.FBPS
Fotoğraf Sanatçısı

Feyzullah Tunç
Honn Asfod , EFİAP , GPU CROWN2
Fotoğraf Sanatçısı

Dursun Çiçek
Düşünen Şehir ve Şehir Dergisi
Genel Yayın Yönetmeni - Fotoğraf Sanatçısı

Ali Saraçoğlu
Fotoğraf Sanatçısı

Salih Özgöncü
Kayseri Büyükşehir Belediyesi
Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanı

Ödüller

Birincilik: 6000 TL
İkincilik: 5000 TL
Üçüncülük: 4000 TL
Mansiyon (3 Adet): 2000 TL
Sergileme (50 Adet): 250 TL

Son Katılım
26 Mart 2018 Pazartesi

Detaylı bilgi için www.kayseri.bel.tr

TFSF
TFSF 2018 - 031

Sabah Gazetesi Yazarları Kayseri İle Buluştu

"İş Buluşmaları" adı altında Sabah Gazetesi'nin 34 yazarı üç günlük bir programla Kayseri'ye geldi. İlk gün Sabah Gazetesi yazarlarıyla çeşitli ziyaretlerde bulunan Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik, aynı akşam da Kayseri ile ilgili bir sunum yaparak şehrimizi birçok yönüyle gazetecilere anlattı. Başkan Çelik, gazetecilerden Kayseri'nin tanıtımına destek istedi.

Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik, üç günlük programla Kayseri'ye gelen Sabah Gazetesi yazarları ile Organize Sanayi Bölgesi ve Serbest Bölge'de bazı firmaları ziyaret etti. Sabah Gazetesi ile yapılan "İş Buluşmaları: Kayseri" adlı programa Sabah Gazetesi Genel Müdür Yardımcıları Sedat Acet, Ekin Aksoy, Sibel Mutlu ve grup koordinatörleri ile Yavuz Donat, Prof. Dr. Kerem Alkin, Şebnem Bursalı, Levent Tüzemen, Şelale Kadak, Dilek Güngör gibi tanınmış isimlerin de aralarında bulunduğu 34 yazar katıldı.

"Kayseri'de Farklı Bir Belediyecilik Yapıyoruz"

Sabah Gazetesi yazarları ile akşam da Erciyes'te bir araya gelen Başkan Mustafa Çelik, gazetecilere şehrimizi tanıttı. Büyükşehir Belediye Başkanı Çelik, burada yaptığı konuşmada Kayseri'de farklı bir belediyecilik yaptıklarını söyledi. Klasik belediyecilik hizmetlerinin yanında Kayseri'yi büyütmek için çalıştıklarını ifade eden Başkan Çelik, "Şehirlerin yarıştığı dönemde olduğumuzu hepimiz biliyoruz. Şehri büyütmek de yazılı olmayan görevlerimiz arasında. Eğer biz bu şehri ekonomik olarak büyütürsek, burada yaşayan insanların refahını ve bununla birlikte huzur ve mutluluğunu artırırız" dedi. Bu nedenle şehre yatırım yapmak isteyen herkesin önünü açtıklarını vurgulayan Başkan Çelik, bu noktada gerek sanayi ve ticaret siteleriyle, gerek organize sanayi bölgelerinde yatırımcının yanında olduklarını söyledi. Şehri büyütme çalışmalarının yanı sıra şehri tanıtmak için de gayret gösterdiklerini belirten Başkan Mustafa Çelik, "Ulusal ve uluslararası çapta tanıtım eksikliğimiz var. Bundan sonra tüm Türkiye'ye Kayseri'yi tanıtacağız. İşte bunun için Kayseri Tanıtım Grubu'nu kurduk. Valimiz, şehrimizin yönetim dinamikleri, turizm yatırımcıları, medya bu grupta yer alıyor. Bir ajansla çalışıyoruz. Çok kaliteli işler ortaya çıkıyor. Bu tanıtımda kentin kurumsal kimliği olsun istiyoruz. Şehrin logosundan başlayarak yol şeridine kadar bir bütünlük oluşmasını arzu ediyoruz. Sizlerden de ricamız burada gördüğünüz güzellikleri anlatmanız" diye konuştu.

"Zenginlikler Şehri Kayseri"

Sabah Gazetesi yazarlarına Kayseri'yi

ri'nin tarihi, doğası, mutfağı ve gönlü ile zenginlikler şehri olduğunu söyledi. Bu başlıkları detaylandırarak Kayseri'nin 6 bin yıllık tarihe sahip kadim bir şehir olduğunu ifade eden Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik, tarihi değerlerimiz hakkında bilgi verdi. Doğası zengin şehir Kayseri'nin en önemli değerinin Erciyes olduğunu ifade eden Başkan Çelik, Erciyes'i ülkemizin en büyük ve en kapsamlı kış sporları merkezi haline getirdiklerini söyledi. Başkan Çelik, dünyada şehrin merkezine en yakın kayak merkezi olan Erciyes'in toz karı, kar garantisi, tek bilet uygulaması, farklı zorluk derecelerindeki pistleri, modern tesisleri, dünya şampiyonalarına yaptığı ev sahipliği gibi özellikleri hakkında açıklamalarda bulundu. Başkan Mustafa Çelik, Kayseri'ye gelen kayakçının Erciyes'i gördükten sonra bir başka kayak merkezine gitmediğini de sözlerine ekledi. Kapuzbaşı, Sultansazlığı, Kapadokya gibi Erciyes dışındaki doğal güzelliklerimizi anlatan ve Kayseri mutfağının güzelliklerinden de bahseden Başkan Mustafa Çelik, Kayseri'nin bir başka özelliğinin de gönlü zengin şehir olması olduğunu belirtti.

"Büyükşehir'den Dev Yatırımlar"

Kayseri'nin farklı özelliklerini ve güzelliklerini anlattıktan sonra Büyükşehir Belediyesi'nin yapmış olduğu çalışmalardan da bahseden Başkan Mustafa Çelik, üç sene içinde Kayseri'ye kazandırılan yatırımlar hakkında bilgi verdi. Ana başlıklarıyla dile getirdiği yatırımların çok büyük maliyetleri olduğunu vurgulayan Başkan Çelik, "Aldığımız 30 raylı sistem aracı 120 milyon TL'yi, yeni açtığımız yollar 140 milyon TL'yi, katlı kavşaklar 210 milyon TL'yi geçti. Bu çalışmaların tamamını öz kaynaklarımızla yapıyoruz" dedi.

Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik, sunumda Büyükşehir Belediyesi'nin yeşil alan, kentsel dönüşüm, altyapı, sosyal tesisler ve ilçelere yapılan yatırımları ile kültür, sanat ve sporda yaptığı çalışmaları anlattı. Başkan Çelik, Beydeğirmeni Besi Bölgesi gibi Kayseri ekonomisine katkı veren yatırımlar hakkında da bilgi verdi.

Erciyes'te Sabah

Büyükşehir Belediyesi ile Sabah Gazetesi tarafından düzenlenen İl Buluşmaları programı çerçevesinde şehrimize gelen Sabah Gazetesi yazarları programın son gününde Erciyes'teydi. Gazetecilere Erciyes'le ilgili detaylı bilgiler verildi.

Sabah Gazetesi yazarları için Erciyes A.Ş. hizmet binasında düzenlenen sunuma Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik de katıldı. Erciyes'le ilgili tanıtım filminin sunulmasının ardından, Sabah ve Daily Sabah ailesine Erciyes'i anlatan Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Hamdi Elcüman, Erciyes'in tarih boyunca önemli bir simge ve sembol olduğunu söyledi.

Erciyes'in Türkiye'nin tek master planlı turizm merkezi olduğunu ifade eden Elcüman, "Erciyes'in 26 milyon metrekaresi her noktasına kadar planlandı. 23 bin 750 metre mekanik tesisimiz var ve saatte 27 bin taşıma kapasitesine sahip. 102 km kayak pistimiz var ve bunların her biri birbirine bağlantılı. Kayak pistleri birbiriyle bağlantılı dağlar dünyada son derece az. Gerçek kayak yapanlar için bu özellik çok önemli. Sezon boyunca kar garantisi sunmak için 154 adet suni kar makinesi aldık. 170 hektar alanı suni karla karlayabiliyoruz. Bu yıl 1 Aralık'ta sezonu açtık. Türkiye'de sezonu ilk açan biz olduk" dedi.

"Üçlü Bir Turizm Paketimiz Var"

Sunumu Sabah Gazetesi yazarlarıyla birlikte takip eden Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik de kayak sporu için gelenlerin farklı aktiviteler istediklerini belirtti ve bundan hareketle üçlü bir paket hazırladıklarını söyledi. Başkan Çelik, Kayseri'nin 6 bin yıllık bir tarihi olduğunu ve bunun izlerini taşıyan şehirle birlikte Kapadokya ve Erciyes'i üçlü olarak turizme sunduklarını kaydetti.

Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Hamdi Elcüman, sunumda "Neden Erciyes" sorusuna da cevap verdi. Erciyes'in Türkiye'nin en büyük kayak merkezi olduğunu ifade eden Elcüman, "Alplerle karşılaştırdığımızda onlardan da öndeyiz. Çünkü bizim tesislerimiz daha yeni ve bu nedenle onları geçmiş durumdayız. Onların tesisleri bizim tesislerimiz kadar konforlu değil" dedi. Elcüman, Erciyes'in ulaşım kolaylığı, şehirdeki konaklama imkanları, sosyal tesisler gibi konularda da bilgi verdi.

Sabah Gazetesi yazarları sunumun ardından Erciyes'i gezerek çok daha iyi tanıma fırsatı buldular.

Yazarlar Kayseri'ye Hayran Kaldı

Büyükşehir Belediyesi ve Sabah Gazetesi tarafından gerçekleştirilen "İl Buluşmaları: Kayseri" programına katılan Sabah Gazetesi yazarları Kayseri'ye hayran kaldı. Yazarlarla yapılan röportajlarda Kayseri'deki şehirciliğe vurgu yapıldı.

Sabah Gazetesi'nin önemli yazarları Kayseri ile ilgili görüşlerini dile getirdi. Kendileriyle yapılan röportajda Kayseri'nin her yönüyle mükemmel bir şehir olduğunu ifade eden Sabah yazarları, Kayseri'yi herkesin görmesi gerektiğini söylediler. Sabah Gazetesi yazarları Kayseri ile ilgili şu ifadeleri kullandılar:

"Kayseri Uluslararası Çekim Merkezi Olur"

Prof. Dr. Kerim Alkin (Sabah Gazetesi Ekonomi Yazarı): "Kayseri'ye 20 yılı aşan bir süreden beri sürekli gelmekteyim. Bu muhtemelen 23'ncü ziyaretim. Kayseri Anadolu'nun sessiz devriminin 2000'li yıllarda en önemli bayraktarlarından birisi olan bir kent. Başarısını kendi gözlerimle görme şansım oldu. Bilhassa Erciyes'in bir kayak merkezi olarak keşfedilmesinden önceki dönemden, bugün uluslararası yarışmalara ev sahipliği yapan, uluslararası standartlarda bir kayak merkezine dönüşme sürecini heyecanla takip etme şansımız oldu. Bu yönüyle bakıldığı zaman Kayseri'nin önümüzdeki dönemde, dünyanın önemli ticaret merkezlerinden biri olabilmesi adına çalışmalarını sürdüreceğine inanıyorum. Kayseri'ye dünyadan çok daha fazla uluslararası uçuşların başlaması, Kayseri'nin hızlı tren sistemine dahil olması ve buna benzer adımlar Kayseri'yi mutlaka uluslararası çekim merkezi haline dönüştürecektir. 22 yıldan beri Kayseri'ye geliyorum. Bir kere bile bir Kayserili arkadaşımız bizi bu müzelere getirmedi. Dolayısıyla ben Kayserililer'e, birbirinden güçlü müzelere dışarıdan gelenleri getirmelerini tavsiye ediyorum. Milli Mücadele Müzesi çok başarılı. Tüm Türk vatandaşlarının özellikle bugünlerde çok ihtiyaç duyduğumuz milli birlik ve beraberlik duygularımızı daha da güçlendirmek adına bu müzeyi gezmesini hararetle tavsiye ederim."

▲ Kerem Alkin

"Kayseri Şehirciliğini Çok Beğeniyorum"

Şelale Kadak (Sabah Gazetesi Ekonomi Yazarı): "Kayseri'ye daha öncede geldim. Her geldiğimde daha da gelişmiş bir kent buluyorum. Benim için Kayseri hayırseverlerin çok ön planda olduğu bir şehir. Bu şehirde doğanlar şehirlerine katkı sağlamayı hiç bırakmamışlar. Sanayisi en güçlü Anadolu şehirlerinden bir tanesi. Türkiye'nin büyümesine Kayseri büyük katkı sağlıyor. Aynı zamanda İhracatına da. Şehircilik anlamında çok beğeniyorum. Gerçekten çok güzel işler yapılmış. Dün Büyükşehir Belediye Başkanı'nı da dinleme fırsatı bulduk. Öz kaynakla Kayseri'nin bunları yapıyor olması çok güzel. Kayseri'nin tanıtımı içeride ve dışarıda iyi yapılabilirse burası turizm açısından da önemli bir cazibe merkezi olacak. Hem sanayisiyle, hem zengin tarihiyle, kültürü ve sanatıyla, Erciyes Dağı'yla Kayseri bir cazibe merkezi hüviyetinde."

"Kayseri'de Müthiş İşler Oluyor"

Levent Tüzemen (Sabah Gazetesi Spor Yazarı): "Mesleğim gereği Sabah Grubu içerisinde Kayseri'yi en çok ziyaret edenlerdenim. Eski stattan, yeni stada geçiş süreci içinde yaklaşık otuz yıldır gidip geliyorum. Şehircilik anlamındaki değişimi, gelişimi, güzelleşmeyi gözlemlemiş bir insan olarak, mutluluğumu dile getiriyorum. Gerçekten müthiş işler oluyor. Kentteki değişimleri mutlaka görmek gerektiğini düşünüyorum. Şu an bulunduğumuz yer Selçuklu Müzesi, 1205 yılında hizmet veren bir hastane. 1980'li yıllara kadar restorasyon geçirmiş. Ama Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin katkılarıyla çok farklı bir noktaya gelmiş. Bu bir emeğin ötesinde, ciddi bir para gerektiriyor. Belediyenin de bunu kendi bütçesinden sağladığını görüyoruz. Bu da

▲ Şelale Kadak

büyük bir başarı. Kayseri şehircilik anlamında Türkiye'ye örnek gösterilebilecek en önemli kentlerden bir tanesi. Emeği geçenlere, bu katkıyı sağlayanlara ve hala Kayseri'nin değişimine ciddi anlamda kafa yoranlara ben bir Türk insanı olarak teşekkür ediyorum."

"Türkiye'de Yaşayanlar Kayseri'yi Görmeli"

Sinan Özedincik (Sabah Gazetesi'nin eki Günaydın'ın Yayın Yönetmeni): "İlk defa Kayseri'ye geliyorum. Kayseri'den çok etkilendim. Çok güzel bir şehir. Her şey yapılabilinecek bir şehir. Özellikle Erciyes başka. Bugüne kadar kış turizmini Kartal Kaya, Erzurum, Uludağ'dan ibaret zannediyorduk. Erciyes'te müthiş bir kayak merkezi var. Pistleri ve otelleriyle gerçekten çok etkileyici. Çok düzenli bir kayak merkezi. Onun dışında tarih zaten olay. Şehirde dolaşıyoruz; ama doyamadık. Özellikle en son bunu söyleyeceğim gastronomisiyle çok özel. Hafta sonu gelip, iki gün yetmeyecek şekilde bir tatil yapılabilir. Kayseri daha çok tanıtılmalı, daha çok anlatılmalı. Buraya Türkiye'de yaşayanların ailesini getirmesi gerekiyor."

"Dünyada Erciyes Gibi Kayak Merkezi Görmedim"

Can Kılıçarslan (Sabah Gazetesi Bölgeler Satış Grup Koordinatörü): "Ev sahipliğinden dolayı Kayseri Büyükşehir Belediyesi'ne teşekkür ediyorum. Dünyanın birçok yerinde kayak tesislerini görme şansı buldum. Erciyes gibi konforlu ve ekonomik alanı ilk defa gördüm. En kısa zamanda yine geleceğim. Kayseri sadece kayakla değil tarihi zenginlikleriyle de dikkat çekiyor. Bu zenginlikleri görme şansı bulduk. Kayseri Bilim Merkezi'nden de çok etkilendik. Kayseri gastronomisi ile de zengin bir şehir. Mutlaka tadılması gereken yiyecekleri var."

Bilim Merkezi'nden Tatil Hediyesi

Kayseri Bilim Merkezi, sömestr tatilinde Bilim Kampı açtı. İkişer gün olarak planlanan kampta 10 farklı tematik atölye bulunuyor. Büyükşehir Belediyesi'nin geleceğin bilim insanlarını yetiştirmek ve bilimi çocuklara sevdirmek hedefiyle kente kazandırdığı Kayseri Bilim Merkezi, sömestr kamplarıyla, öğrencilere bilimle iç içe, nitelikli zaman geçirebilecekleri imkan veriyor. Kayseri Bilim Merkezi'nin çocukların bilime ve teknolojiye olan ilgilerini arttırmak ve yeteneklerini keşfetmelerini sağlamak adına özel olarak hazırladığı Bilim Kampı birçok farklı ilgi alanına hitap ediyor.

İkişer gün olarak planlanan kampa 9-13 yaş grubu öğrenciler katıldı. Bilim kamplarında Güneş Saati, Da Vinci Köprüsü, Maglev Treni gibi 10 farklı tematik atölye etkinliği gerçekleştirildi. Kamplarda bilimin eğlenceli haliyle tanışan öğrenciler, dokunarak ve uygulayarak öğrendiklerini pratiğe dökme fırsatı yakalıdılar.

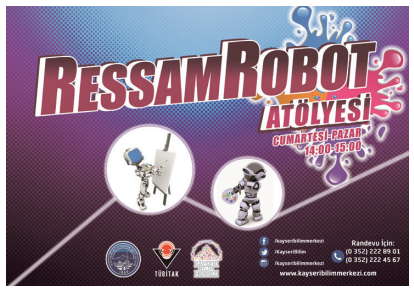

Bilim Merkezi'nden Yeni Atölyeler

Bilimsel bilgiyi geniş kitlelere aktarmayı hedef edinen ve Anadolu'nun en kapsamlı bilim merkezi olan Kayseri Bilim Merkezi'nde yeni dönem atölye çalışmaları 17 Şubat Cumartesi günü başladı. Atölyelere 9-13 yaş grubu öğrenciler katıldı.

Kayseri Bilim Merkezi çocukların ilgisini çekebilecek üç ayrı dalda atölye ile çalışmalara devam ediyor. Hafta sonları gerçekleşen atölyeler ikişer hafta süreyle yapıldı. Ücretsiz olarak gerçekleştirilen atölye çalışmalarında eğlenceli ve eğitici bilimsel etkinliklere yer verildi.

Ressam Robot, Biyomimikri, Benim DNA'm adı altında açılan atölyelerde çocuklar yaparak ve yaşayarak bilimi öğrenme şansı buldular. Atölye çalışmaları ile katılımcılara gözlem ve uygulamalarla disiplinler arası bir bakış açısı kazandırmanın yanı sıra bilim ve bilimsel süreçler konusunda farkındalık oluşturulması amaçlanıyor. Atölyelere 9-13 yaş grubu öğrenciler katıldı.

Büsam Akademilerinde Yeni Dönem Başladı

Büyükşehir Belediyesi Stratejik Araştırma Merkezi (BÜSAM) bünyesindeki Şehir Akademi ve Film Akademi'de yeni dönem için kayıtlar sona erdi. Başkan Mustafa Çelik, yeni dönemde de çok önemli çalışmalarla Kayseri'nin fikir ve düşünce hayatına katkı sunmaya devam edeceklerini belirtti.

Mustafa Çelik, BÜSAM bünyesinde faaliyet gösteren Şehir Akademi ve Film Akademi'de bahar dönemi kayıtlarının tamamlandığını belirtti. Yeni açılacak atölyelerin planlandığını dile getiren Başkan Çelik, "Şubat ayının son haftası ile birlikte Şehir Akademi bünyesinde; Selçuklu Okumaları, Medeniyet Okumaları, Şehir Okumaları, Mecelle Okumaları, Hüsn ü Aşk Okumaları, Akademik Yazım Teknikleri gibi yeni atölyeler açıldı" dedi.

Görsel Düşünme, Mekan Okumaları, Akif Emre'nin İzinde İslam Coğrafyası, Sosyal Bilimlerde Saha Araştırması, Film Okumaları, Etimolojik Kuran Kavramları, Basın Dili Arapçası ve Pratik Arapça atölyelerinin devam edeceğini ifade eden Başkan Çelik, ayrıca Şehir Akademi çalışmaları kapsamında düzenlenen Varlık-Bilgi-Değer-Zaman-Mekan-Siyaset seminerlerinin de sürdürüleceğini kaydetti.

Başkan Mustafa Çelik, Film Akademi bünyesindeki Kısa Film Atölyesi, Belgesel Film Atölyesi, Senaryo Yazarlığı, Kamera Önü Oyunculuğu atölyelerinin de yeni katılımlarla kendisini bu alanlarda yetiştirmek isteyenlerin hizmetinde olacağını dile getirdi.

Büyükşehir'in Strateji Merkezi

Büyükşehir Belediyesi Stratejik Araştırma Merkezi (BÜSAM) geçen yıl ocak ayında kuruldu. Bir yıl gibi kısa bir sürede kurduğu alt birimlerle birbirinden önemli çalışmalara imza atan BÜSAM, insana ve geleceğe yatırımın en önemli merkezlerinden biri haline geldi.

Mustafa Çelik, geçen yıl şubat ayında yaptığı basın toplantısıyla Büyükşehir Belediyesi Stratejik Araştırmalar Merkezi'nin kurulduğunu açıklamış ve BÜSAM'ı kamuoyuna tanıtmıştı. Kayseri'nin somut ve somut olmayan kültürel mirası hakkında araştırmalar yapmak; sosyal, kültürel, sanatsal, ekonomik, tarihi çalıştaylar düzenlemek; Kayseri'nin değerlerinin tanıtımı konusunda çalışmalar yapmak; Kayseri ile ilgili her türlü verinin toplanması ve verilerin analiz edilerek raporlar hazırlanmasını sağlamak ve Kayseri'yi ilgilendiren her konuda saha araştırmaları yapmak için kurulan BÜSAM bir yıl gibi kısa sürede çok önemli çalışmalara imza attı.

Kayseri'ye Objektif Bakış

Ülkemizin önemli fotoğrafçıları ve önemli gazetelerin foto-muhabirleri "Canon Avrasya Kayseri-Kapadokya Fotoğraf Turu" programı kapsamında şehrimize gelerek Kayseri'nin tarihi ve doğal güzelliklerini fotoğrafladılar. Objektifleriyle şehrimizin tanıtımına katkı veren fotoğrafçılar Kayseri'nin güzelliklerinden bahsederek şehirle ilgili objektif değerlendirmelerde de bulundular.

Canon Avrasya Kayseri-Kapadokya Fotoğraf Turu kapsamında ilimize gelen fotoğrafçılar Erciyes'e de çıktılar. Şehrin tarihi ve doğal güzelliklerinin fotoğrafladıktan sonra Erciyes'te çekimler yapan fotoğrafçılar Kayseri ile ilgili övgü dolu sözler sarf ettiler. Türkiye ve dünyada pek çok yeri gezen ünlü fotoğrafçılar Kayseri ile ilgili şu ifadeleri kullandılar:

"Kayseri, Türkiye İçin Önemli Bir Şehir"

Coşkun Aral (Fotoğraf Sanatçısı): "Ülkemiz çok zengin; ama bazı şehirlerimiz daha da zengin. Hem yerel kültürü, tarihi; hem korunan kültürü ve doğası. Bunu değerlendiren doğru anlayışlar burada var. Kayseri, Türkiye için önemli bir şehir. Şu anda, Erciyes'in yamacında, Tekir Bölgesi'nde kış sporları yapan insanların buluşmasını görüyorum. Aynı zamanda gastronominin de özelliklerini görüyorum. Kayseri sadece Erciyes ve onun yamacındaki kardan ibaret değil. Bu bölgedeki eski sulak arazilerle doğanın bize vermiş olduğu bir miras var. Bunun koruması da çok önemli. Mesela, ben burada yılkı atlarıyla buluştum. Şu anda dünyada fotoğraf tutkunlarının en çok aradığı olayı biz Kayseri'de yaşıyoruz. Sabahleyin dünyanın yine en önemli cennetlerinden birisi olan saz cennetindeydik. Burada sazla yaşamlarını sürdüren insanların, yaşamlarına tanık olduk. Bütün bunlar doğru ölçeklerle yapılıyor. Umarım hep böyle devam eder. Bizden sonraki kuşaklara da daha iyi bir şekilde devrederiz."

"Kayseri'deki Hazinenin Kıymetini Bilmeliyiz"

Mustafa Seven (Fotoğraf Sanatçısı): "Kayseri benim çok sevdiğim bir bölge. Sıklıkla da geliyorum. En son bundan 1 ay önce yine Erciyes Fotoğraf Festivali için gelmiştim. Bugün yine buradayız. Kayseri, hem gastronomi turizm açısından çok önemli, hem doğa turizm açısından çok önemli hem de tarihi açıdan çok enteresan. Dolayısıyla tüm bunların bir arada oluşu biz fotoğrafçılar için bulunmaz bir nimet. Bu hazinenin kıymetini bilmemiz gerektiğini düşünüyorum. Buraya erişemeyen ya da burayı bilmeyen insanlara, burayı en doğru şekilde, hak ettiği şekilde tanıtmak gerektiğini düşünüyorum."

"Kayseri, Gezginler İçin de Önemli Bir Değer"

Nuri Çorbacıoğlu (Kayseri Fotoğraf Sanat Evi): "Canon Avrasya'nın her yıl düzenlediği lansman gezisi için bu yıl Kayseri'ye güçlü bir ekiple gelindi. Coşkun Aral, Mustafa Seven, Ahmet Erdem gibi önemli isimler var. Cuma, cumartesi ve

pazar günleri Kayseri'yi birlikte keşfettik. Bu keşif sırasında önce yılkı atlarına gittik. Fotoğrafçıların gözde mekanlarından birisi olan ve artarak devam edecek yılkı atlarını fotoğrafladık. Tabii ki gelen misafirlerimize Kayseri tatlarını sunduk. Küçük bir Kapadokya turu yaptık ve bu turdan sonra Sultan Sazlığı'nda gün batımını izledik. Pazar günü de Erciyes Kayak Merkezi'ne geldik. Son dönemde dünyadan ve Türkiye'den fotoğrafçılar Kayseri'yi tercih ediyorlar. Bu geziler diğer gezginleri ve diğer seyahat severleri de buraya yönlendirecektir. Çünkü, sadece fotoğrafçılar için değil, gezginler için de Kayseri önemli bir değer."

"HERKES MUTLAKA ERCİYES'İ GÖRMELİ"

Mert Gündoğdu (Canon Türkiye Ürün Uzmanı): "Üç günden beri Kayseri'deyiz. Basın mensubu arkadaşlarımız ve fotoğraf duayenleriyle beraber çok güzel zaman geçirdik. Erciyes harika. Ben hayatımda hiç kayak yapmadım. Çok merak ediyordum. İnsanlar gerçekten çok eğleniyor. Çok güzel bir ortam var burada. Mutlaka herkes Erciyes'e gelsin."

Genç KAYMEK Bolu Dağı'nda

Genç KAYMEK İzci Grubu, Bolu Dağı'nda Türkiye İzcilik Federasyonu'nun düzenlemiş olduğu mahallî ve milli kış kampına katıldı. Türkiye'nin dört bir yanından yaklaşık 2 bin izcinin katıldığı kampa Genç KAYMEK İzci Grubu'ndan 30 izci iştirak etti.

2015 yılında faaliyetlerine başlayan Genç KAYMEK İzci Grubu 3 bin 520 lisanslı izciye ulaştı. Bugüne kadar pek çok kampa katılan Genç KAYMEK izcileri Bolu Dağı'ndaki Kış Kampı'nda da Kayseri'yi temsil etti.

Genç KAYMEK'ten 30 izci öğrenci; Türkiye İzcilik Federasyonu'nun kış kampında; kayak, karda yürüyüş teknikleri, karda çadır kurma, dağcılık, kızak, balta ve bıçak kullanma, ilk yardım gibi eğitimler aldı.

Hayat Boyu Eğitimin Adresi

Sanat ve mesleki eğitimde Anadolu'nun markası olan KAYMEK'in 2017-2018 eğitim yılı 1. dönem kursları sona erdi. Kursları başarıyla tamamlayan 6 bin 062 kursiyere sertifikaları verildi. Sertifika törenine katılan Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik'in eşi İkbal Çelik KAYMEK'teki aile ortamına dikkat çekti ve tüm Kayserilileri KAYMEK kurslarıyla tanışmaya davet etti.

Hayat boyu eğitimin önemli bir adresi haline gelen KAYMEK, Büyükşehir Belediyesi Meclis Salonu'nda düzenlenen sertifika töreniyle 1. Dönem kursiyerlerine sertifika verdi.

Kaymek Kursları Tedavi de Ediyor

Törende açılış konuşmasını kursiyerler adına Nalan Dalmış yaptı. Kanser hastası olan ve hastalıkla KAYMEK kursları sayesinde mücadele ettiğini ifade eden Nalan Dalmış, bugüne kadar 10 farklı dalda sertifika aldığını belirtti ve beş yıldan beri devam ettiği KAYMEK kurslarının kendisine inanç kazandırdığını dile getirdi. Hastalığı nedeniyle KAYMEK'e ara veren ve bu sene tekrar kurslara başlayan Dalmış, KAYMEK kurslarının kendisine terapi gibi geldiğini söyledi.

KAYMEK Sanat ve Mesleki Eğitim Kursları Müdiresi Mürşide Gonca Aslan da konuşmasında 2017-2018 eğitim-öğretim yılında 6 bin 62 kursiyerin sertifika almaya hak kazandığını belirtti. Yeni dönem kayıtlarının başladığını ve daha şimdiden 7 bin 600 kişiye ulaşıldığını vurgulayan Aslan, yine dolu dolu bir eğitim-öğretim yılı geçireceklerini kaydetti.

"KAYMEK Stres Alır"

Sertifika törenine katılan Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik'in eşi İkbal Çelik ise insana yatırımın önemini vurgulayarak, "Kayseri Büyükşehir Belediyemiz, planlama, alt ve üstyapı gibi fiziki yatırımlar konusunda çok önemli çalışmalar yapıyor. Bundan dolayı da Türkiye'nin örnek alınan, model olan bir belediyesi. Ancak Büyükşehir Belediyemizin en önemli özelliği insana yatırımı merkeze alan anlayışı. İnsana yatırıma öncelik veren bu anlayış, başta KAYMEK hizmetleri olmak üzere spor, sanat, kültür alanındaki çalışmaların sürekli gelişmesini sağlıyor. Her alanda insan kalitemizin artması için yapılan bu çalışmaların sadece bugünümüze değil geleceğimize de çok büyük katkı vereceğine yürekten inanıyorum" dedi. KAYMEK'in büyük bir aile olduğunu da belirten İkbal Çelik, sözlerini şöyle sürdürdü: "Aile ortamı sağlayan en önemli unsurlar özveri, hoşgörü ve sevgidir. Bu unsurlar aile sıcaklığını da beraberinde getiriyor. KAYMEK'te var olan aile ortamının kursiyerlerimize de sirayet ettiğine ve bu sıcak ortamda çok güzel ürünler ortaya koyduklarına defalarca şahit oldum. Sertifika törenimiz vesilesiyle bir kez daha Kayseri'de yaşayan hanımlarımıza çağrıda bulunarak bu sıcak aile ortamına davet ediyorum. KAYMEK'te sağlanan ortamın çağımızın hastalığı olan strese de birebir olduğunu belirtmek istiyorum. Şu an salonumuzda bulunan kursiyerlerimizin yüzlerindeki huzur ve mutluluk da bunun en büyük kanıtı."

Törende daha sonra Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik'in eşi İkbal Çelik, Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri Hüseyin Beyhan, Genel Sekreter Yardımcıları Hamdi Elcüman ve Mehmet Akif Yavuz tarafından kursiyerlere sertifikaları verildi.

Sertifika töreninin ardından Büyükşehir Belediyesi girişinde KAYMEK tarafından Esma-Ül Hüsna sergisi açıldı. Sergide Maraş İşi ile yapılmış 44 eser yer aldı.

Hilton
KAYSERI

KEYİF VE KONFORUN KAYSERİ'DEKİ SİMGESİ

ŞEHRİN MERKEZİNDE
TAMAMI YENİLENMİŞ ODALARI VE SAĞLIK KULÜBÜYLE

Hilton Kayseri,
kendinizi evinizin rahatlığında hissedeceğiniz
bir konfora sizi davet ediyor.

Ayrıntılı bilgi ve rezervasyon için

0 352 207 5000 veya www.hilton.com.tr

HILTON KAYSERİ
Cumhuriyet Meydanı 1 | 38010 | Kayseri | Türkiye
T:+90 (352) 207 5000 | F:+90 (352) 207 5050 | E: sales.kayseri@hilton.com
kayseri.hilton.com

Hilton
HONORS

Çocuk Oyunları

Çizmeli Kedi

Büyükşehir Belediyesi kültür sanat etkinlikleri çocuklar için sahnelenen oyunlar kadar yetişkin tiyatro severler için sahnelenen oyunlarla tiyatro sevenler için unutulmaz etkinlikler gerçekleştirdi. Bir dünya klasiği olan

"Çizmeli Kedi" Şehir Tiyatrosu'nda sahnelendi. Oyuna yoğun ilgi gösterildi. Oyunu büyük coşku ile izleyen çocuklar ve aileleri Şehir Tiyatrosu'nu tamamen doldurdu. İki seans halinde sahnelenen oyunu Melih Cevdet Avşaroğlu yönetti.

Oyunda, çizmelerini giydiğinde bambaşka bir kediye dönüşen kedinin sarayın içerisindeki maceraları anlatıldı. Salonu tamamen dolduran çocuklar ve aileleri "Çizmeli Kedi" adlı oyunla keyifli dakikalar geçirdi.

Asım Dede ile Zamanda Yolculuk

Çocuklar için sahnelenen bir diğer oyun ise Asım Dede İle Zamanda Yolculuk adlı oyundu. Oyunun konusu şöyle; Zaman makinasına ilgi duyan Şeyma, Ziya ve Eren, zaman makinasındaki sapma nedeni ile bambaşka bir tarihe

giderler, bu tarih 14 yüzyılın Endülüs zamanıdır. Bu macera dolu oyun hem merakla beklenen sonucu ile çocukları heyecanlandırdı, hem de 14. Yüzyıl Endülüs medeniyeti hakkında yönlendirici bilgiler verdi.

Neşeli Yuva

Anne baba ve çocuklar arasındaki ilişkileri konu alan Neşeli Yuva oyunu da çocuklar için sahnelenen bir başka oyun olarak izleyicisiyle buluştu. Oyun, ebeveyn ile çocuk ilişkilerini konu alarak, her açıdan sağlıklı aile ve toplum için gereken; anne, baba ve çocuk ilişkileri rol modeller üzerinden ve gelişen olaylar yardımı ile anlattı. Müzikleri, kostümleri ve dekoruyla eğlendiriken düşündüren bir oyun olarak izleyicilerin hafızalarında yerini aldı.

Hapşu ve Ege ile Gaga

TRT Çocuk'un ünlü karakteri Hapşu'nun tiyatroya uyarlaması olan bu oyun, Hapşu ve arkadaşlarının kaybolan güneşi bulmak için atıldıkları maceradaki yeni keşifler ve yardımlaşma konu aldı. TRT Çocuk kanalının şirin karakterlerinden biri olan Hapşu'yu sahnede izleyen çocuklar unutulmaz bir gün yaşadılar.

Kayserili çocuklarla buluşan bir diğer TRT Çocuk kahramanı da Ege ile Gaga oldu. Büyükşehir Belediyemiz, TRT Çocuk'un en sevilen programlarından "Ege ile Gaga"nın tiyatro sahnesine uyarlanmış halini de çocuklarla buluşturdu. Kadir Has Kültür ve Sanat Merkezi'nde üç ayrı seans halinde sahnelenen oyun için çocuklar ve aileleri salonu tamamen doldurdu.

Renkli Masallar

Masallar unutulmasın, masallar hep yaşasın sloganı ile yola çıkan Kayseri Büyükşehir Belediyesi Konservatuvar tiyatro grubu tarafından Renkli Masallar adlı oyun Talas belediyesi Konferans Salonunda sahnelendi. Talas'ta yaşayan çocuklar da tiyatro oyunu izleme imkanı buldu. Renkli Masallar Talaslı çocuklar tarafından beğeni ile izlendi.

Yetişkinler İçin Tiyatro

Sırça Hayvan Kolleksiyonu

Seyirciyle buluşan güzel oyunlarla kültür sanat etkinlikleri devam etti. 1930 yıllarının başında tüm dünyayı etkisi altına alan ekonomik kriz döneminde babasız yaşayan bir ailenin çektiği sıkıntıların

anlatıldığı "Sırça Hayvan Koleksiyonu" adlı oyun Şehir Tiyatrosu'nda sahnelendi. Tennessee Willams'ın yazdığı ve Onur Atacan'ın yönettiği oyun tiyatroseverlerden büyük ilgi gördü.

Rüya

Çocuk oyunlarının yanı sıra kültür sanat etkinlikleri çerçevesinde yetişkinler için de tiyatro oyunları sahnelendi. Anton Çehov'un; Ayı, Teklif ve Tütünün Zararları adlı eserlerinden uyarlanan bu oyunumuzda traji komik hikayeler sahnelendi. Melih Cevdet Avşaroğlu'nun yönetmenliğini üstelendiği bu oyun Kayseri Büyükşehir Belediye Konservatuvarı Tiyatro Topluluğu tarafından sahnelendi.

Osmancık

Ankara Devlet Tiyatrosu, 14-15 Şubat tarihlerinde iki ayrı gösterim için Osmancık adlı oyunla Kayseri'ye geldi.

Kültür sanat etkinlikleri kapsamında "Osmancık" adlı oyun Kadir Has Kültür ve Sanat Merkezi'nde sahnelendi. Tarihin en önemli isimlerinden biri olan Osman Bey'in cihan devleti olma hayalini gerçekleştirmesini konu edinen "Osmancık" adlı oyun büyük ilgi gördü.

Tarık Buğra'nın yazdığı, Dinçer Sümer'in uyarladığı ve Adnan Erbaş'ın yönettiği oyunda Ankara Devlet Tiyatrosu oyuncuları sahne aldı.

Bedel

Arthur Miller'ın ölümsüz eseri "Bedel" isimli oyun Kayseri'de sahnelendi. Kayhan Berkin'in rejisi ile sahnelenen oyunun oyuncu kadrosunda izleyicilerin televizyondan da aşina olduğu Hakan Eratik, Merve Anlağan, Rüzgar Aksoy ve Murat Karasu yer aldı.

Geçmişi kaç paraya satın alabilirsiniz? Yaşamaya devam etmek için kendimizi neyle meşgul etmeliyiz? Başarı nedir? Mutluluk nedir? Gibi önemli soruların cevabının arandığı oyunun konusu şöyle.

Amerika'da, 1929 büyük ekonomik krizinin tümüyle sıfıra indirgediği varlıklı bir aileden iki erkek kardeşin, uzun yıllar sonra geçmişlerini sorgulayışlarının açmazlarla dolu, gerilimli, rahatsız edici öyküsü. Babaları öldükten sonra yıllarca muhafaza ettikleri ve yıkılacak olan eski evlerindeki eşyaları satmak için 18 yıl sonra bir araya gelen orta yaşı geçmiş biri polis diğeri doktor iki kardeş, babalarının tüm servetini ve yaşama iradesini kaybettiğinde ödedikleri bedeli tartışırlarken, insanoğlunun yakınlarına, aile bireylerine, topluma karşı sorumlulukları ile insani değerlerin yaşamdaki yerini de tartışıp farklı dünya görüşlerini ortaya koyuyorlar. İlginç ve gizem dolu bu dünyaca ünlü oyunu Kayserili tiyatroseverler ilgi ile izledi.

Endonezya Kültür Günü Düzenlendi

Kayseri'de yaşayan Endonezyalı Öğrenciler Topluluğu, Erciyes Üniversitesi Sabancı Kültür Merkezinde Endonezya Kültür Günü düzenledi. Program çerçevesinde geleneksel eşyaların sergilendiği stantlar açıldı. Endonezyanın geleneksel halk oyunlarından örnekler

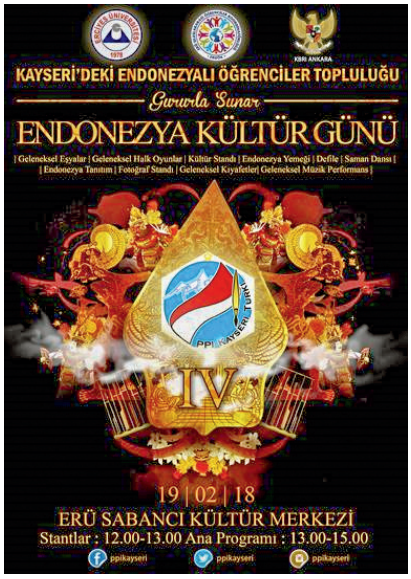

sunuldu. Kültür standı ve geleneksel Endonezya yemeklerinin sunulduğu stantlar açıldı. Ayrıca Endonezya'nın geleneksel kıyafetlerinin sunulduğu bir defile gerçekleştirildi. Endonezya'nın çeşitli yönleriyle tanıtıldığı programda Endonezya müziğinden örnekler verildi, fotoğraflarla Endonezya standı açıldı. Ayrıca örnek bir şaman dansı gösterisi yapıldı.

Tatil Hediyesi Salon Sirki

Büyükşehir Belediyesi kültür sanat etkinlikleri çerçevesinde Salon Sirki Kayseri'ye geldi. Ücretsiz olarak izlenebilen 120 dakikalık gösteri büyük ilgi gördü. Salon Sirki dört gün boyunca her gün iki seans halinde izleyici ile buluştu.

Büyükşehir Belediyesi, özellikle sömestr tatilinde bulunan çocuklar ve gençleri renkli bir etkinlikle buluşturdu. Kültür Sanat etkinlikleri kapsamında Kadir Has Kültür Sanat Merkezi'nde yapılan sirk gösterisi büyük ilgi gördü.

120 dakikalık sirkte birbirinden heyecan verici gösteriler sergilendi. Müthiş akrobatlar, palyaçolar, antipot, illüzyon gösterisi, balans show, jonglör, bisiklet cambazı, pandomim, merdiven şov ve daha pek çok gösteri salonu dolduranlar tarafından heyecanla izlendi.

Dört günlük gösteri için Kayseri'ye gelen Salon Sirki her gün iki seans halinde izleyicilerle buluştu. Gösteriler Büyükşehir Belediyesinin diğer kültür sanat etkinlikleri gibi ücretsiz olarak izlenebildi.

Küçük Dergi Yeniden Yayın Hayatında

İlk sayısını Haziran 1979'da çıkaran Küçük Dergi yaklaşık kırk yıl aradan sonra yeniden yayın hayatına başladı.

Muhsin İlyas Subaşı ve arkadaşları tarafından yayınlanan ve yayınlandığı dönemde 24 sayı çıkarak Türk edebiyat tarihinde önemli bir yer kazanan Küçük Dergi bir dönemin efsane dergilerinden biri olma özelliğini taşıyor.

İlk sayısına "Oldukça kargaşalı bir dönemde daha kişiliğini bulamamış kimselerin elinde sanat, bir ideoloji arenası haline getirilmiştir. Duygularımızı hayattan çok edebiyatın öğrettiği gerçeğini bir kenara iterek çıkarlarımızın önüne edebiyatı almaya kalkmışız. Belli sistemler için sanat, sipahisini hedefe götüren at durumundadır." diye söze başlayan Küçük Dergi, kırk yıl aradan sonra "Bugün modernleşmenin getirdiği kültürel ve ahlaki erezyonun yarınımızın nasıl olacağı yönünde bize çok ciddi sorumluluklar yüklediği kanaatindeyiz." Diyerek yeniden yayın hayatında yerini alıyor. 25 ve 26. Sayılarıyla okurun ilgisine sunulan Küçük Dergi'de Hayrettin Taylan, Selim Tunçbilek, Muhsin İlyas Subaşı, Celal Kırca ve Ahmet Sıvacı gibi tanınmış kalemlerin yazdığı, şiir, hikaye ve araştırma yazıları meraklı okurlarını bekliyor.

Yazarlık Okulu'na Büyük İlgi

Büyükşehir Belediyesi'nin Kayseri'deki şair ve yazarların sayısını artırmak ve bu konuya ilgi duyanların eğitim almasını sağlamak için başlatmış olduğu Yazarlık Okulu bu yıl da büyük ilgiyle karşılaştı. Yazarlık Okulu 450 kişinin katılımıyla başladı.

Büyükşehir Belediyesi'nin Türkiye Yazarlar Birliği Kayseri Şubesi ile birlikte düzenlediği Yazarlık Okulu 10 Şubat tarihi itibarıyla açıldı. Geçen yıllarda da büyük ilgiyle karşılaşan Yazarlık Okulu'na bu yıl da 450 kişi kayıt yaptırdı.

Hunat Kültür Merkezi, Yoğunburç Kültür Merkezi ve Merkez Konservatuar binasında verilecek olan Yazarlık Okulu dersleri 20 Mayıs 2018 tarihine kadar devam edecek. Yazarlık Okulu'na Kayseri'nin önemli yazarları ile Türkiye genelinde önemli eserlere imza atmış yazarlar ders verecek.

Düzeltme ve Özür

Şehir Kültür Sanat dergimizin 14. Sayısında Şehir ve Hafıza Bölümünde Albert Gabriel ile ilgili yazıda "Albert Gabriel Kayseri ile ilgili çizim ve fotoğraflarını 1931-34 yılları arasında çizmiş ve çekmiştir" cümlesi teknik anlamda bir hatadır. Söz konusu tarihler kitabın 1. ve 2. cildinin yayın tarihleridir.

Anadolu ile ilgili kitabının 1. Cildi 1931 yılında yayınlanmış, 1. ve 2. cilt takım halinde 1934 yılında tekrar yayınlanmıştır. Kitabın iki ciltlik nüshasının her iki cildi de 1934 tarihli olduğu için yazıyı hazırlayan arkadaşlarımız böyle bir teknik hata yapmışlardır.

Albert Gabriel'in Kayseri ile ilgili fotoğrafları I. Cildin önsözünde (fotoğrafları aldığımız Arkeoloji ve Sanat Yayınları'nın 1980'de yayınladığı tek ciltlik nüshanın önsözünde) de belirttiği gibi 1927-1930 yılları arasındaki seyahatlerinde çekilmiştir. Çizimleri de aynı dönemdir.

Yeşilhisar yazısında 22. sayfadaki M.Ö. 3500, M.Ö. 350, 24. sayfadaki 1323 olarak verilen Ulu Camii'nin tarihi 1348 olacaktır.

Konu ile ilgili bizleri uyaran dikkatli ve hassas okuyucularımıza teşekkür eder, söz konusu hatadan dolayı okuyucularımızdan özür dileriz.